

Nr 163.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44; given Stockholms slott den 3 mars 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

I proposition den 4 januari 1944, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 sammanfördes vissa medelsäskanden vilka icke ansågos kunna anstå. Vid anmälan av nämnda proposition anförde jag, att i år liksom föregående år nytillkommande framställningar om anslag å tilläggsstat skulle såvitt möjligt sammanfattas i blott två propositioner, en avgiven vid slutet av den ordinarie propositionstiden och en mot slutet av riksdagen. Sistnämnda proposition borde avses utslutande för reglering av

utgifter å förskottsstaten samt för avskrivning av å tilläggsstat äskade investeringsanslag.

I överensstämmelse med den ståndpunkt, åt vilken jag sålunda gav uttryck, ha under den förflutna delen av pågående riksdagssession endast ett fåtal propositioner angående medelsanvisning å tilläggsstat avlåtits. I de fall, där så skett, har äskandena antingen avsett ändamål av synnerligen brådskande beskaffenhet eller också ägt så nära samband med ett i särskild proposition framställt medelsäskande för nästa budgetår, att ett särskiljande icke ansetts lämpligen böra ske.

De anslagsäskanden avseende tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår, vilka i enlighet med det anförda ansetts i detta sammanhang böra föreläggas riksdagen, ha tidigare denna dag anmälts. En sammanställning omfattande dels de beslut, vilka Kungl. Maj:t därvid på hemställan av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—11*) fattat, dels ock de anslagsäskanden å tilläggsstat II — utöver de i propositionen nr 2 sammanfattade — som under den förflutna delen av riksdagssessionen framlagts för riksdagen, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår att, efter det propositionen nr 2 till årets riksdag framlades, å tilläggsstat äskats anslag om tillhoppa 69 miljoner kronor å driftbudgeten och 47 miljoner kronor å kapitalbudgeten.

Sammanlagt 23,5 miljoner kronor av driftbudgetsutgifterna hänföra sig till försvarsväsendet. Praktiskt taget hela denna summa faller utom ramen för 1942 års försvarsbeslut. För nya ändamål avses tillhoppa 18 miljoner kronor, varav 14 miljoner kronor för vissa befästningsanläggningar. Återstoden faller på kompletteringar av äldre anslag, merkostnader och automatiska utgiftsregleringar i övrigt. Härav avser ett belopp å 4,3 miljoner kronor merkostnader för vissa fabriksanläggningar.

Driftbudgetsutgifterna för civila ändamål uppgå till sammanlagt närmare 46 miljoner kronor. Härav avse 35 miljoner kronor åtgärder mot arbetslöshet, 5 miljoner kronor flyktinghjälp o. dyl. samt 5 miljoner kronor kostnader för marklösen vid vägbyggnadsföretag. Även det återstående anslagsbeloppet eller närmare 1 miljon kronor avser till den övervägande delen reglering av merkostnader, anslagsöverskridanden och andra bundna utgifter.

Anslagen å kapitalbudgeten avse nästan helt civila ändamål. Till förlagskapital för inköp av förnödenheter äskas 25 miljoner kronor. Vidare må här nämnas ett anslag å 2 miljoner kronor till fortsatt anläggning av dubbelspår. Tidigare under riksdagen har ett redan i proposition nr 2 äskat anslag till reglering av vissa krediter å 5 miljoner kronor föreslagits höjt till 20 miljoner kronor. Övriga förändringar å kapitalbudgeten äro av mindre omfattning.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—12) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet d Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] **Förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 280/1943) beviljade 1943 års riksdag för budgetåret 1943/44 för ifrågavarande ändamål ett anslag av 920 000 kronor. Av detta anslag avsågs ett belopp av 75 000 kronor för understödjande av studier av teknisk och industriorganisatorisk utveckling i Amerika, enkannerligen Förenta Staterna, ävensom av den industriella och kommersiella efterkrigsplaneringen. I propositionen framhölls, att ett större belopp för ändamålet möjligen senare komme att visa sig erforderligt. För innevarande budgetår beräknades emellertid nämnda belopp av 75 000 kronor vara tillräckligt.

Under slutet av år 1943 och början av innevarande år hava till Förenta Staterna utsänts ett antal personer för bedrivande av ifrågavarande specialstudier. Enligt verkställda beräkningar komma kostnaderna för dessa personers resor till och från samt uppehåll i Förenta Staterna att överskrida det för dylika studieresor beräknade beloppet med omkring 25 000 kronor. Emellertid torde någon ytterligare medelsanvisning för täckande av denna merutgift icke påkallas. Genom att den förstärkning av utrikesrepresenta-

tionen, som i främsta rummet avsetts skola möjliggöras genom förevarande anslag å 920 000 kronor, kunnat förverkligas endast undan för undan, kommer anslaget icke att utnyttjas i sin helhet. Besparingen å anslaget kan beräknas avsevärt överskrida det belopp av 25 000 kronor, som ytterligare erfordras för nämnda specialstudier. Med hänsyn till den speciella karaktären hos det ändamål, varför ifrågavarande belopp å 75 000 kronor avsetts, torde emellertid den nu avsedda förändringen av medelsdispositionen inom förevarande anslags ram böra underställas riksdagens prövning. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av det å riksstaten för budgetåret 1943/44 uppförda anslaget Förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m. må till bestridande av kostnaderna för tekniska och kommersiella specialstudier i Amerika — utöver tidigare beräknade 75 000 kronor — användas 25 000 kronor.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gustaf Bonde.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, beträffande punkten 4, jämväl med t. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Domö, anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. Med förmålan tillika att ärendena under punkterna 2 samt 5—7 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde lämnas till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få inhämtas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför chefen för försvarsdepartementet därvid följande.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

Krigsmaterielverket.

[1.] **14 b. Krigsmaterielverket: Anskaffning av viss kontorsutrustning m. m., reservationsanslag.** I enlighet med framställning av Kungl. Maj:t i propositionen 1943: 235 (s. 47 och 48) har riksdagen (skrivelse nr 321) för budgetåret 1943/44 till Krigsmaterielverket: Omkostnader anvisat ett förslagsanslag av 650 000 kronor. Genom beslut den 5 november 1943 har Kungl. Maj:t fastställt stat för anslaget.

I skrivelse den 30 december 1943 har *krigsmaterielverket* — med förmålan att vid beräkningen av detta omkostnadsanslag hänsyn icke tagits till eventuellt föreliggande behov av medel för större anskaffningar av engångsnatur — anfört, att undersökningar, som utförts inom verket, påvisat be-

hovet av anskaffning av viss kontorsutrustning för verket såsom hjälpmedel vid den fortgående rationaliseringen av verkets arbetsformer. Verket har vidare framhållit, att det vore av största betydelse för verkets möjligheter att på behörigt sätt fullgöra sina arbetsuppgifter, att denna anskaffning av kontorsutrustning kunde genomföras så snabbt som möjligt. Anskaffningens genomförande skulle också bidra till att personalen utnyttjades på lämpligaste sätt och till att nedbringa löne- och andra driftskostnader.

I fråga om den kontorsutrustning, som avsåges att anskaffas, har krigsmaterielverket anfört i huvudsak följande.

En ingående undersökning av systemet för planering och vidare handläggning av verkets inköpsärenden hade givit vid handen, att viss omläggning av verkets inköpsorderrutin och leveransövervakning borde genomföras. Denna omläggning avsåg framför allt en vidgad förplanering på grundval av ett mera standardiserat tekniskt underlag för leveranserna. För att detta planeringssystem skulle kunna genomföras erfordrades en *maskinläggning för duplicering av de tekniska underlagen för beställningar*. Kostnaden för anskaffning av en dylik anläggning uppginge till 4 000 kronor.

Lagerbokföringsarbetet inom verket borde omläggas för att dubbelarbete skulle kunna undvikas och för att lagerbokföringen i ökad utsträckning skulle kunna anlitas såsom ett hjälpmedel vid planeringsarbetet. Denna omläggning avsåg till väsentlig del en övergång till ett horisontalkortsystem, varigenom verkets statistikmaskiner beräknades kunna bli i hög grad avlastade och tillgängliga för eventuell om disposition till andra områden. För anskaffning av *kortsystem för lagerbokföring* samt för vissa andra ändamål i samband med omläggningen av lagerbokföringen erfordrades sammanlagt 8 000 kronor.

Vid undersökning i rationaliseringssyfte av utskriftsrutinen inom verket hade omprövats möjligheten att genom anskaffning av ytterligare dikteringsapparater förenkla och förbilliga de i densamma ingående arbetsmomenten, uppsättning av koncept till utgående skrivelser samt utskrift av skrivelserna. Verket disponerade för närvarande två chefsapparater och två sekreterarapparater. De sistnämnda kunde betjäna ytterligare chefsapparater, varför dylika lämpligen borde successivt anskaffas. Medel borde beräknas för förslagsvis fyra *chefsapparater*, vilka syntes böra anskaffas i den mån behov av apparaterna successivt framträdde vid den pågående anpassningen av utskriftsrutinen för användning av dylika hjälpmedel. Kostnaderna för anskaffningarna uppginge till $(4 \times 1\,600 =)$ 6 400 kronor.

Vidare hade krigsmaterielverket funnit visca särskilda åtgärder för bättre utnyttjande av verkets kontorslokaler erforderliga. Sålunda påkallades förbättringar av vissa *belysningsanordningar* inom lokalerna. Dessa förbättringar, som beräknades medföra ökad arbetseffekt särskilt i de större arbetslokalerna, hade kostnadsberäknats till sammanlagt 4 000 kronor.

Det inom lokalerna befintliga *ringledningssystemet* vore så bristfälligt, att det numera icke kunde anses vara funktionsdugligt. En genomgripande förbättring av ringledningssystemet beräknades kosta 2 000 kronor.

Vunna erfarenheter rörande verkets arbetsformer hade understrukit behovet av förbättrade interna förbindelser mellan verkschefen och honom underordnad organ liksom mellan chefen för verkets industribyrå och denne underlydande tjänstemän. För ändamålet syntes, med ledning av vunna erfarenheter inom andra områden av försvarsförvaltningen, s. k. chefstelefonanläggningar vara lämpligast. Kostnaden för anskaffande av *chefstelefonanläggningar* för generaldirektören och chefen för industribyrån beräknades till 6 000 kronor.

Jämväl verkets telefonanläggningar vore i behov av omläggning. För närvarande finnes en telefonväxel för de yttre förbindelserna samt för interna samtal, vilken betjänades av 6 telefonister. För uteslutande interna samtal finnes dessutom en lokaltelefonanläggning. Denna senare, som övertagits efter föregående innehavare av lokalerna, vore så föråldrad och i så bristfälligt skick att reparations- och underhållskostnaderna av anläggningen uppginge till avsevärda belopp. På grund härav hade verket låtit undersöka möjligheterna att inom verket installera en automatisk telefonväxel av samma typ som kanslihusets. Kostnaderna härför hade beräknats till 60 000 kronor, varav omkring 54 000 kronor för själva växeln och 6 000 kronor för anordnande av ett särskilt mindre lokalutrymme för anläggningen. Genom anskaffningen bortföle kostaderna för underhåll och reparationer av lokaltelefonanläggningen, vilka icke kunde beräknas till lägre belopp än omkring 3 000 kronor per år. Därjämte kunde antalet telefonister minskas med 2 medförande en beräknad nedgång i lönekostnaderna av omkring 6 000 kronor för år. Med hänsynstagande till den ökning av abonnemangavgiften som införande av helautomatisk telefonväxel enligt uppgift medförde kunde en årlig kostnadsbesparing med omkring 7 000 kronor för år beräknas uppkomma. I betraktande av såväl den besparing, som sålunda stode att vinna genom övergång till helautomatisk telefonväxel, som ock den därav följande ökade allmänna effekten av telefonsystemet och i samband därmed stående tidsbesparing för verkets personal ansåge sig krigsmaterielverket böra förordna, att en *helautomatisk telefonväxel* anskaffades för verkets räkning till en kostnad av 60 000 kronor.

Krigsmaterielverket har därjämte framhållit, att av den materiel som sålunda föreslagits anskaffas för verkets lokaler såväl belysningsarmaturen som chefstelefonanläggningarna och den automatiska telefonväxeln kunde komma till användning efter en eventuell förflyttning till andra ämbetslokaler. Kostnaderna för en flyttning av automatväxeln kunde enligt inhämtad uppgift beräknas uppgå till omkring 20 000 kronor.

Under återopande av vad verket sålunda och i övrigt i skrivelsen anført har krigsmaterielverket hemställt, att för de angivna anskaffningarna av kontorsutrustning m. m. måtte till verkets förfogande ställas ett belopp av (4 000 + 8 000 + 6 400 + 4 000 + 2 000 + 6 000 + 60 000 =) 90 400 kronor eller i avrundat tal 90 000 kronor.

Statens organisationsnämnd har den 4 februari 1944 avgivit utlåtande över krigsmaterielverkets framställning. Nämnden har därvid till en början framhållit, att nämnden i fortsättningen givetvis komme att i enlighet med sin instruktion och i övrigt för nämndens arbete uppdragna riktlinjer hålla kontakt med den undersökning rörande möjligheterna att rationalisera arbetsformerna inom krigsmaterielverkets olika avdelningar, som för närvarande påginge med därför särskilt avdelad personal. I nu förevarande sammanhang hade nämnden icke ansett erforderligt att i detalj ingå på undersökningsarbetet utan hade endast erhållit en orientering rörande undersökningarnas planläggning och hittillsvarande resultat. De av verket nu framställda anslagsäskandena för anskaffning av viss maskinell utrustning m. m., vilka utgjorde ett led i den pågående rationaliseringen, hade granskats av en hos

nämnden anställd arbetsstudieingenjör och en av nämnden anlita sakkunnig, vilka icke funnit anledning till erinran mot verkets yrkande.

Beträffande de skilda medelsäskanden har organisationsnämnden anfört följande.

Den till inköp föreslagna maskinen för duplicering av de tekniska underlagen för beställningar vore erforderlig för ett rationellt ordnande av orderplaneringen.

Genom anskaffande av ett kortsystem för lagerbokföring m. m. avsåges en övergång från den nu delvis på kortsystem och delvis medelst hålkortsmaskiner utförda lagerbokföringen till helt manuell metod, varigenom snabbare överblick över förrådshållningen skulle kunna ernås och order- och leveransplaneringen underlättas. Härigenom vunnas en avlastning från hålkortsmaskinerna, som beräknats kunna medföra, att — sedan omläggningen helt genomförts — verket icke skulle behöva hålla sig med egna sådana maskiner utan kunna få erforderliga statistiska rapporter m. m. utförda hos annan statlig myndighet, som vore utrustad med hålkortsanläggning. Verkets sammanlagda kostnader för hålkortsmaskinerna och för personal för maskinanläggningens betjänande uppginge till omkring 56 000 kronor för år. Kostnaderna för motsvarande arbeten, sedan omläggningen i planerad omfattning slutförts, syntes komma att uppgå till väsentligt lägre belopp.

De föreslagna fyra dikteringsapparaterna (*chefsapparater*) vore avsedda att anskaffas i den mån behov av apparaterna successivt framträdde. Genom ökad användning av sådana kunde en avlastning av den kvalificerade personalens arbete med utskrift av koncept m. m. beräknas ske. Kontroll över apparaternas rationella utnyttjande förutsattes skola ske.

Förbättring av *belysningsförhållandena* inom verket hade funnits motiverad. Det därför begärda beloppet, 4 000 kronor, vore avsett att användas för anordnandet av lämpligare takbelysning, varigenom kostnader för särskild platsbelysning skulle undvikas.

Den ifrågasatta förbättringen av *ringledningssystemet* liksom anskaffandet av *chefstelefonanläggningar* för generaldirektören och chefen för industribyrån samt *helautomatisk telefonväxel* för en sammanlagd kostnad av 68 000 kronor hade av experterna likaså ansetts befogade. Den nuvarande lokaltelefonväxeln vore för verkets nuvarande behov för liten. Genom anskaffande av den ifrågasatta helautomatiska telefonväxeln skulle enligt av verket framlagda kalkyler sparas 7 000 kronor per år. Då i avgiften till telegrafverket inginge amortering på anläggningskostnaden borde mot den beräknade besparingen endast ställas amortering och ränta å kostnaderna för lokaländring samt ränta å anläggningskostnaden eller sammanlagt cirka 3 500 kronor för år. Genom den föreslagna anläggningen syntes sålunda, förutom en bättre telefontjänst, kunna ernås en direkt nettobesparing.

I anslutning till vad sålunda anförts har organisationsnämnden förklarat sig icke ha något att erinra mot krigsmaterielverkets hemställan.

Departements-
chefen.

Det av krigsmaterielverket framställda förslaget syftar till att åvägabringa en rationalisering av verkets kontorsorganisation som ligger helt i linje med motsvarande strävanden inom andra delar av statsförvaltningen. Förslaget betingas av inom verket pågående organisationsundersökningar och är grundat på hittills vunna erfarenheter. Ehuru det hade varit önskvärt att fullständiga undersökningar genom organisationsnämndens försorg förelegat, innan ställ-

ning tages till frågan om medelsanvisning, har jag i likhet med nämnden intet att erinra mot att medel redan nu anvisas för sådana åtgärder som äro ägnade att främja en rationell drift inom verket.

De verkställda kostnadsberäkningarna — slutande på i runt tal 90 000 kronor, motsvarande enligt prisläget den 1 juli 1941 68 000 kronor — ha icke givit mig anledning till erinran. Då här är fråga om engångsutgifter, föreslår jag, att ett särskilt reservationsanslag äskas för ändamålet, vilket torde böra inräknas i den för försvarets utbyggande under uppsättningsperioden beräknade kostnadsramen.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Anskaffning av viss kontorsutrustning m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90 000.

[2.] **14 c. Krigsmaterielverket: Merkostnader för vissa fabriksanläggningar, reservationsanslag.** Bland åtgärder som vidtagits för att trygga krigsmaktens försörjning med ammunitionseffekter ingår uppförandet av vissa fabriker för krut- och sprängämnestillverkning, de s. k. A-, B- och C-fabrikerna. Dessa fabriker ha uppförts av vissa privata industriföretag, som regel i anslutning till dessa, enligt överenskommelser, som ursprungligen slutits med arméförvaltningens tygdepartement. Färdigställandet och administrationen av fabriker ha sedermera övertagits av dåvarande statens ammunitionsnämnd, från och med den 1 juli 1942 benämnd statens krigsmaterielnämnd, vars verksamhet numera, sedan den 1 juli 1943, uppgått i krigsmaterielverket.

Till bestridandet av kostnaderna för ifrågavarande fabriker ha medel i olika sammanhang anvisats från å förskottsstaten för försvarsväsendet uppfört anslag till engångsutgifter. Sålunda disponerade tygdepartementet för ändamålet 3 000 000 kronor av medel som av Kungl. Maj:t den 26 januari 1940 ställts till förfogande för anskaffning genom krigsindustriell tillverkning av tygmateriel och ammunition ävensom av för tillverkningen erforderliga specialmaskiner. Genom brev den 15 mars 1940 ställde Kungl. Maj:t ytterligare 4 000 000 kronor till departementets förfogande för här ifrågavarande ändamål. Vidare har tygdepartementet för anskaffning av maskiner och apparater m. m. för fabriker disponerat 1 357 000 kronor av andra medel, som för dylika ändamål stått till departementets disposition.

Vid den tidpunkt då ammunitionsnämnden övertog uppdraget att färdigställa fabriker uppgingo sålunda de för ändamålet tillgängliga medlen till (3 000 000 + 4 000 000 + 1 357 000 =) 8 357 000 kronor, av vilka en del då redan utbetalats av tygdepartementet.

I skrivelse den 25 januari 1941 anmälde ammunitionsnämnden, att de sålunda till förfogande stående medlen icke vore tillräckliga för fabriker färdigställande. Kostnaderna beräknades uppgå till något över 10 000 000 kronor. Som skäl till kostnadsökningarna angav nämnden, att C-fabriker

förlagts till i berg insprängda, självständigt belägna lokaler i stället för, såsom ursprungligen planerats, öppet och i anslutning till privata industri-företag. Vidare hade vissa, tidigare icke planerade anläggningar vid A- och B-fabrikerna visat sig nödvändiga ur effektivitets- och säkerhetssynpunkter. Arbetskostnaderna för maskiner och byggnader hade höjts, sedan kostnadsberäkningarna uppgjordes. På grund av de utrikespolitiska förhållandena hade arbetena forcerats, vilket inverkat fördyrande särskilt under de ogynn-samma väderleksförhållanden som varit rådande under en del av byggnads-tiden. Med bifall till hemställan av ammunitionsnämnden i skrivelsen anvisa-de Kungl. Maj:t genom beslut den 7 februari 1941 1 700 000 kronor från vederbörligt förskottsanslag till engångsutgifter för färdigställande av ifråga-varande fabriker.

Sedermera anmälde *ammunitionsnämnden* i skrivelse den 28 juli 1942, att de medel, tillhopa 10 057 000 kronor, som dittills stått till förfogande för utförande av fabrikerna, av vilka vissa då voro färdigställda, överskridits med omkring 2 000 000 kronor samt att ytterligare kostnader voro ofrån-komliga, innan arbetena helt avslutats. Nämnden anförde tillika, att mer-kostnaderna hänförde sig främst till C-fabrikerna och hade orsakats huvud-sakligen av prisstegringar samt av vissa ur skydds- och rationaliserings-synpunkter nödvändiga eller erforderliga ändringar i det planerade utfö-randet.

I skrivelse den 4 maj 1943 har *statens krigsmaterielnämnd* anmält, att de slutliga kostnaderna för färdigställande av A-, B- och C-fabrikerna komme att överstiga för ändamålet tillgängliga medel, 10 057 000 kronor, med 4 400 000 kronor och således uppgå till 14 457 000 kronor. Av skrivelsen och en därvid fogad tablå över ifrågavarande kostnader framgår, att ett medels-överskridande föreligger av sammanlagt 3 746 299 kronor 50 öre för samt-liga fabriker. Av övriga uppgivna merkostnader hänför sig ett belopp av 429 700 kronor 50 öre till beräknad kostnad för ytterligare nödvändiga åtgärder och ändringar för uppnående av beräknad kapacitet samt 224 000 kronor till kostnader för åtgärder för att förbilliga driften eller öka kapa-citeten. I fråga om den närmare motiveringen för sistnämnda två utgifts-ändamål torde få hänvisas till skrivelsen. Krigsmaterielverkets förevarande skrivelse utmynnar i en hemställan, att 4 400 000 kronor måtte ställas till förfogande för färdigställandet av fabrikerna.

Arméförvaltningens tygdepartement har i ett med ämbetsverkets *civila departement* gemensamt utlåtande i ärendet den 21 maj 1943 anført, att tyg-departementet icke förfogade över några medel, vilka kunde tagas i anspråk för täckande av de uppkomna merkostnaderna, samt att departementet, som saknade möjligheter att i detalj granska de av krigsmaterielnämnden fram-lagda kostnadsuppgifterna, ville framhålla vikten ur beredskapssynpunkt av att betryggande åtgärder vidtoges för säkerställandet av den vid ifrågavarand-e fabriker bedrivna tillverkningen.

Civila departementet har anført, att departementet redan år 1941 låtit verkställa granskning av redovisningen beträffande byggnadskostnader för

vissa av ifrågavarande fabriker. Rapporter över granskningen hade tillställts ammunitionsnämnden för yttrande, varefter krigsmaterielnämnden efter ytterligare utredning den 17 maj 1943 avgivit det begärda yttrandet, vilket emellertid icke hunnit underkastas närmare granskning. Civila departementet har jämväl framhållit, att kostnadernas storlek i förhållande till de disponibla medlen uppmärksammats i samband med de genom departementets försorg verkställda utredningarna samt att föreliggande risk för anslagsöverskridanden påpekats.

Sedan ärendet återremitterats till krigsmaterielverket för närmare utredning rörande anledningarna till de av verket anmälda merkostnaderna, gjorde *krigsmaterielverket* i skrivelse den 23 juli 1943 framställning om medel till utförande av en del av de tidigare anmälda åtgärderna för färdigställande av ifrågavarande fabriker. Krigsmaterielverket anförde därvid, att vissa skydds- och ändringsarbeten vid fabrikerna vore av den natur att de icke kunde uppskjutas utan att krigsberedskapen väsentligt eftersattes eller andra mycket betydande olägenheter uppkomme, varför de borde få vidtagas utan avvaktan å beslut i anledning av krigsmaterielnämndens förenämnda framställning den 4 maj 1943. I enlighet med verkets hemställan anvisade Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juli 1943 75 000 kronor till utförande av ifrågavarande arbeten.

Med skrivelse den 7 december 1943 till chefen för försvarsdepartementet har *arméförvaltningens civila departement* överlämnat resultatet av genom departementets försorg verkställd närmare detaljgranskning av kostnaderna för två av fabrikerna. Av skrivelsen framgår, att vid denna granskning framkommit förhållanden, som giva anledning till antagade, att staten påförts obehöriga kostnader för dessa fabriker. Departementet har framhållit, att utredningen icke kunde betraktas såsom fullständig men att en komplettering av densamma medelst fortsatt revision svårligen kunde utföras av departementet med hänsyn till den avsevärda tid en ytterligare utredning kunde beräknas taga samt till bristen på för en sådan uppgift kvalificerad personal inom departementet.

Krigsmaterielverket har den 5 januari 1944 avgivit infortrat utlåtande i ärendet, i vilket berörts vissa av anledningarna till de uppkomna kostnadsökningarna. Vad särskilt beträffar C-fabrikerna, där de ojämförligt största merkostnaderna uppstått, har verket framhållit, att detaljerade förhandskalkyler icke blivit upprättade på grund av de förhållanden som rådde, när byggnadsarbetena skulle igångsättas.

Slutligen har *krigsmaterielverket* i skrivelse den 17 februari 1944 hemställt att, utan avvaktan å prövningen av verkets medelsäskanden i övrigt för här ifrågavarande ändamål, ett belopp av 38 000 kronor måtte ställas till förfogande för utförande av vissa nödvändiga åtgärder vid C-fabrikerna.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att vid utförandet av ifrågavarande fabriksanläggningar högst betydande överskridanden av till förfogande stående medel ägt rum. Sedan utöver de medel, omkring 8 300 000 kronor,

*Departements-
chefen.*

som ursprungligen avsetts för ändamålet, i februari 1941 anvisats 1 700 000 kronor för fabrikernas färdigställande, ha nu anmälts överskridanden med tillhoppa omkring 3 750 000 kronor.

Jag vill erinra, att frågor av liknande art tidigare varit föremål för statsmakternas prövning. Erinras må sålunda om de anslagsöverskridanden för vissa befästningsanläggningar, till vilkas täckande medel äskats av riksdagen i propositionerna 1941: 292, bilaga 2, punkt 1, och 1942: 316, bilaga 2, punkt 7. I dessa två fall vållades anslagsöverskridandena bland annat därav, att arbetena icke i förväg noggrant planlagts, vilket i sin tur varit att tillskriva arbetenas brådskande natur med hänsyn till beredskapsförhållandena. Liknande omständigheter synas vara för handen i det nu föreliggande fallet. Härtill komma vissa andra förhållanden som kunna ha påverkat kostnaderna. Arméförvaltningens civila departement har funnit att redovisningen hos industriföretag, som handhaft uppförandet av vissa av ifrågakvarande fabriker, varit i en del avseenden bristfällig samt anslutit sig till av granskningsman uttalad uppfattning, att det icke vore uteslutet, att kronan till följd därav fått vidkännas avsevärda obehöriga kostnader. Av den föreliggande utredningen synes vidare framgå, att ammunitionsnämnden utan att inhämta Kungl. Maj:ts medgivande vidtagit vittsyftande ändringar i byggnadsplanerna och därigenom iklätt statsverket merutgifter. Vad i sådant och vissa andra hänseenden — i anslutning till av statens krisrevision framställda erinringar — vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 88) anförts rörande merkostnaderna för pansarkryssaren *Fylgias* iståndsättande och modernisering synes äga motsvarande tillämpning å nu förevarande byggnadsföretag.

För egen del anser jag det nödvändigt, att samtliga omständigheter i samband med planläggningen och uppförandet av fabrikerna underkastas undersökning för utrönande av anledningarna till anslagsöverskridandena och för klarläggande i vad mån dessa överskridanden kunnat undvikas genom åtgärder från de myndigheter — arméförvaltningens tygdepartement och ammunitionsnämnden (krigsmaterielnämnden) — i vilkas regi anläggningarna utförts. Det är min avsikt hemställa hos Kungl. Maj:t, att ärendet överlämnas till statens sakrevision för utförande av denna undersökning.

Oberoende av det resultat, vartill en dylik undersökning kan komma, torde dock, sedan noggrannare kostnadsuppgifter nu föreligga, medel böra anvisas i första hand för täckande av redan bundna utgifter. Dessa kostnader, vilka enligt vad krigsmaterielverket uppgivit för närvarande påföras driftskonto i mån av utbetalningar, uppgå enligt det föregående till i runt tal 3 750 000 kronor. Jag vill dock framhålla, att den fortsatta undersökningen kan giva vid handen, att vissa av dessa kostnader felaktigt påförts kronan. Härutöver har krigsmaterielverket beräknat ett belopp av i runt tal 430 000 kronor erforderligt för ytterligare nödvändiga åtgärder och ändringar för uppnående av beräknad kapacitet, varjämte verket hemställt om ytterligare 224 000 kronor för åtgärder för att förbilliga driften eller öka kapaciteten. Med hänsyn till angelägenheten ur beredskapssynpunkt att största möjliga

effektivitet utvinnes av ifrågavarande fabriker och på de skäl i övrigt som krigsmaterielverket anfört till stöd för medelsäskandena i sistnämnda två hänseenden finner jag mig kunna tillstyrka, att medel anvisas jämväl för dessa ändamål.

Sammanlagda medelsbehovet uppgår, efter avdrag av de medel som anvisats den 30 juli 1943, till (4 400 000 — 75 000 ==) 4 325 000 kronor. Medlen torde böra äskas av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Jag vill erinra, att enligt det förslag till inrättandet från och med den 1 juli 1944 av en försvarets fabriksfond, som förelagts innevarande års riksdag i propositionen nr 75, de fabriksanläggningar varom här är fråga skola från och med nämnda dag redovisas å denna fond och där upptagas såsom helt avskrivna. Med hänsyn härtill torde förenämnda belopp om 4 325 000 kronor böra anvisas såsom särskilt reservationsanslag å driftbudgeten. Då beloppet erfordras för färdigställande av äldre byggnadsföretag, som på grund av beredskapsförhållandena kommit till stånd, torde detsamma icke böra belasta den beräknade kostnadsramen för försvarets utbyggande.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Merkostnader för vissa fabriksanläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 4 325 000.

C. Försvarskrafterna.

Armén.

Undervisning och övningar.

[3.] **28. Armén: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag. 29. Armén: Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m., reservationsanslag.** Å arméns undervisningsmateriel- och undervisningsanslag för budgetåret 1942/43 redovisade arméförvaltningen per den 30 juni 1943 behållningar av respektive 18 905 kronor 67 öre och 569 305 kronor. I enlighet med ett av riksräkenskapsverket avgivet förslag förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 22 oktober 1943 angående behandlingen av vid utgången av budgetåret 1942/43 föreliggande behållningar å anslag under fjärde huvudtiteln, att nämnda behållningar skulle överföras till budgetutjämningsfonden.

I skrivelse den 27 december 1943 har *arméförvaltningens intendenturdepartement*, under hänvisning till en skrivelsen bifogad promemoria, anmält, att genom denna disposition av anslagsbehållningarna uppstått ett behov av

medel, som icke kunde täckas av de anslag som för motsvarande ändamål anvisats för innevarande budgetår. Av promemorian inhämtas i huvudsak följande.

För täckande av utgifter hänförliga till undervisningsmaterielanslaget under budgetåret 1942/43, vilka icke hunnit likvideras före budgetårets utgång, erfordrades ett belopp som överstege den per den 30 juni 1943 bokförda behållningen å anslaget. Det anslagsöverskridande, som sålunda ägt rum, hade orsakats av att å anslaget jämväl avförts utgifter för beredskapsförbanden, för vilka anslaget icke beräknats.

Till undervisningsanslaget hänförliga utgifter under budgetåret 1942/43, vilka icke hunnit likvideras före den 1 juli 1943, uppginge till 149 015 kronor 55 öre. Härtill komme ett belopp av 40 512 kronor 50 öre, motsvarande vad som återstode att utbetala till kurser, vartill Kungl. Maj:t under budgetåret 1942/43 anvisat medel, att utgå från nämnda års anslag eller däremot svarande anslagsmedel under innevarande budgetår. Dessutom erfordrades för att genomföra en av chefen för armén uppgjord plan för särskilda skolor och utbildningskurser under budgetåret 1943/44 ett belopp av 244 150 kronor, som icke kunde täckas av de anslagsmedel, 228 000 kronor, som i den för undervisningsanslaget för innevarande budgetår fastställda staten förbehållits för Kungl. Maj:ts disposition och avsetts för i staten icke specificerade särskilda skolor och utbildningskurser. Det ytterligare medelsbehov som föreläge å undervisningsanslaget uppginge härigenom till (149 015: 55 + 40 512: 50 + 244 150 =) 433 678 kronor 5 öre.

Intendenturdepartementet har i anledning härav i skrivelsen hemställt, att ifrågavarande båda anslag måtte tillföras förstärkning, undervisningsmaterielanslaget med 18 905 kronor 67 öre och undervisningsanslaget med 433 678 kronor 5 öre.

I ett den 1 februari 1944 avgivet utlåtande i ärendet har *försvarets civilförvaltning* beträffande undervisningsmaterielanslaget föreslagit att, enär enligt vad som framginge av förenämnda promemoria överskridandet av anslaget för budgetåret 1942/43 hade sin grund i att från anslaget bestritts utgifter av beredskapskaraktär, anslaget skulle från förskottsmedel tillföras ersättning med belopp svarande mot den per den 30 juni 1943 bokförda behållningen. Civilförvaltningen, som under hand erhållit i uppdrag att utreda, huruvida särskilda utbildningskurser, till vilka Kungl. Maj:t i enlighet med myndigheternas förslag anvisat medel från undervisningsanslaget, avsåge sådana ändamål, att medel till desamma rätteligen bort anvisas av förskottsmedel, har funnit detta vara fallet beträffande vissa kurser, till vilka medel anvisats under budgetåren 1942/43 och 1943/44. I enlighet därmed har civilförvaltningen ansett, att ett belopp av 281 100 kronor borde från förskottsmedel tillgodoföras undervisningsanslaget. Det av intendenturdepartementet angivna återstående medelsbehovet under förevarande anslag täcktes till en del av andra medel under anslaget, som enligt beslut av Kungl. Maj:t den 31 december 1943 finge disponeras för särskilda skolor och utbildningskurser. Därefter återstående medelsbehov skulle, enligt vad civilförvaltningen inhämtat, icke längre vara erforderligt, enär enligt vad numera kunde bedömas vissa inskränkningar komme att företagas i chefens för armén förenämnda plan för särskilda

utbildningskurser under innevarande budgetår. Civildförvaltningen, som i ärendet samrått med arméförvaltningens intendenturavdelning, har i anledning av vad sålunda anförts hemställt, att intendenturdepartementets framställning skulle på så sätt bifallas, att undervisningsmaterielanslaget och undervisningsanslaget tillgodofördes belopp om respektive 18 905 kronor 67 öre och 281 100 kronor från förskottsanslaget till arméns löpande utgifter.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande i ärendet den 9 februari 1944 tillstyrkt bifall till civildförvaltningens förslag.

Under rådande beredskapsförhållanden har det icke varit möjligt att vid redovisning av löpande försvarsutgifter åstadkomma en korrekt uppdelning mellan utgifter hänförliga till riksstatsanslag och beredskapskostnader. Man har därför utgått från antagandet, att såsom beredskapskostnader böra redovisas de belopp, varmed de löpande försvarsutgifterna överstiga de i riksstaten anvisade medlen. Fjärde huvudtiteln anses alltså till den del den omfattar löpande försvarsutgifter vara förbrukad vid varje budgetårs utgång. I konsekvens härmed ha de mindre behållningar som undantagsvis uppkommit å reservationsanslag för löpande utgifter i allmänhet tillgodoförts budgetutjämningsfonden, medan övriga reservationsanslag redovisats i vanlig ordning. Härvid ha undervisningsanslagen behandlats såsom anslag för löpande utgifter.

Redan då riksräkenskapsverkets förslag angående behandlingen av vid utgången av budgetåret 1942/43 föreliggande behållningar å anslag under fjärde huvudtiteln var föremål för prövning inom försvarsdepartementet, anmälde intendenturdepartementet, att brister skulle komma att uppstå å innevarande budgetårs undervisningsmateriel- och undervisningsanslag, om ifrågavarande anslagsbehållningar överfördes till budgetutjämningsfonden. Sedan från riksräkenskapsverket inhämtats, att en ändring av verkets förslag beträffande anslagsbehållningarna skulle avsevärt fördröja budgetredovisningens färdigställande, ansåg jag mig nödsakad att i detta läge tillstyrka bifall till riksräkenskapsverkets förslag. Såsom av det föregående framgår fattade Kungl. Maj:t beslut i överensstämmelse härmed.

Arméförvaltningens intendenturdepartement har nu gjort framställning om förstärkning av innevarande års undervisningsmateriel- och undervisningsanslag med motivering att dessa anslag icke försloge till gäldande av utgifter, som hänförde sig till motsvarande anslag för budgetåret 1942/43 eller, vad beträffar undervisningsanslaget, för bestridande av kostnaderna för de särskilda skolor och utbildningskurser som planerats med utgående från att reservationen stode till förfogande. Civildförvaltningen har funnit, att dessa brister skulle kunna täckas genom att anslagen från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda anslaget till arméns löpande utgifter tillfördes ersättning för utgifter, som avförts å riksstatsanslagen men som med hänsyn till utgiftsändamålets art rätteligen bort belasta förskottsanslag.

Vad beträffar undervisningsmaterielanslaget torde det med hänsyn till vad intendenturdepartementet upplyst få anses ostridigt, att å anslaget avförts

jämväl beredskapsutgifter, varför det av civilförvaltningen föreslagna förfaringssättet i och för sig vore att förorda. En närmare granskning inom försvarsdepartementet av de beslut, genom vilka enligt civilförvaltningens åsikt medel skulle ha anvisats från undervisningsanslaget, oaktat de med besluten avsedda ändamålen varit av beredskapskaraktär, har emellertid givit vid handen, att så icke skett i den utsträckning civilförvaltningen angivit. Det mindre belopp, som sålunda skulle kunna tillgodoföras undervisningsanslaget från förskottsanslag, är icke tillräckligt för att täcka det medelsbehov, som civilförvaltningen angivit såsom numera erforderligt. Med hänsyn härtill finner jag mig böra föreslå, att medel äskas av riksdagen till förstärkning av såväl undervisningsanslaget som undervisningsmaterielanslaget.

Principiellt riktigast vore att till anslagen återföra de belopp, som genom förutnämnda bokföringsåtgärder tillförts budgetutjämningsfonden. Vad undervisningsmaterielanslaget beträffar vill jag också föreslå, att detta anslag helt ersättes för den för budgetregleringsändamål ianspråktaga reservationen och förordar med hänsyn härtill, att till förstärkning av anslaget å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 18 900 kronor. Vad undervisningsanslaget åter beträffar förordar jag, att medelsanvisningen begränsas till 300 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa

dels till *Armén: Undervisningsmateriel m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 18 900,
dels ock till *Armén: Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 300 000.

Anskaffning och vård av hästar m. m.

[4.] **32. Armén: Remontering, reservationsanslag.** I statsverkspropositionen till 1943 års riksdag beräknades medelsbehovet för remontering till 1 450 000 kronor, med vilket belopp remonteringsanslaget uppfördes i riksstaten för budgetåret 1943/44.

Stat för anslaget har fastställts genom brev den 30 juni 1943 (se statsliggaren, s. 109).

Enligt staten har för inköp av 509 remonter efter ett medelinköpspris av 1 500 kronor beräknats ett belopp av tillhoppa 763 500 kronor.

För inköp av 35 stamhästar för dragbruk och 450 ackordhästar efter ett medelinköpspris av 1 200 kronor ha beräknats 42 000 kronor respektive 540 000 kronor.

För budgetåren 1936/38 beräknades medelinköpspriset för remonter till 1 100 kronor och för budgetåren 1938/41 till 1 200 kronor. För budgetåren 1941/42 och 1942/43 har medelinköpspriset i samband med anvisande av till-

läggsstatsanslag beräknats till 1 650 kronor respektive 1 900 kronor (jfr propositionen 1943:2 s. 38 ff.).

I samband med äskande av medel å tilläggsstat för budgetåret 1942/43 framhöll jag, att den omständigheten, att ett medelpris av 1 900 kronor vid anslagsberäkningen godtoges, icke innebure ett ställningstagande till frågan vilket pris som vid inköp av remonter borde slutligt erläggas. Sistnämnda fråga finge vid den tidpunkt — våren 1943 — då inköpen skulle ske, bedömas med ledning av det utredningsmaterial, som då borde föreligga.

Någon anskaffning av stamhästar för dragbruk och ackordhästar har med hänsyn till den stora hästanskaffning, som företagits på grund av den ökade försvarsberedskapen, icke ägt rum under budgetåren 1940/43. För budgetåret 1943/44 avses däremot dylik anskaffning äga rum, varvid medelinköpspriset, som förut angivits, beräknats till 1 200 kronor.

Den hästanskaffning, som skall företagas med anlitanande av det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget, avses äga rum våren 1944.

Med erinran att för innevarande budgetår medelinköpspriset för remonter sålunda beräknats till 1 500 kronor samt för stamhästar för dragbruk och ackordhästar till 1 200 kronor har *arméförvaltningen* i skrivelse den 1 september 1943 framhållit, att nämnda priser vore för lågt beräknade, varför det vore nödvändigt att anvisa medel å tilläggsstat. Ämbetsverket har här- om närmare anfört följande.

Arméförvaltningen hade i sin framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1943/44 såsom sin åsikt framhållit, att ett arbetshästpris under 1 500 à 1 600 kronor knappast kunde förutsättas under innevarande budgetår. Till följd härav föreslog ämbetsverket ett medelinköpspris av 1 500 kronor för arbetshästar och, då remontpriset syntes bära överstiga arbetshästpriset med omkring 300 kronor, såsom följd därav 1 800 kronor för remonter.

Medelpriset på arbetshästar utgjorde vid avgivande år 1942 av medelsframställning omkring 1 850 kronor och hade med vissa mindre fluktuationer i stort sett bibehållits under år 1943, ehuru på senaste tiden en viss stegring i nämnda pris ägt rum.

Det syntes icke bliva möjligt att inköpa såsom stamhästar för dragbruk och ackordhästar lämpliga hästar under innevarande budgetår till ett lägre medelpris än 1 800 kronor. Under sådana förhållanden kunde för anvisade medel endast två tredjedelar av det beräknade antalet stamhästar för dragbruk och ackordhästar inköpas. Då nyanskaffning av ackordhästar för innevarande budgetår endast vore beräknad till 50 % av den normala re monteringen, skulle en ytterligare minskning av antalet inköpta dylika hästar inverka synnerligen oförmånligt med hänsyn till den därav följande ojämna fördelningen av hästar på olika åldersgrupper.

Ej heller för kategorien stamhästar för dragbruk borde någon nedskärning av det antal, som skulle inköpas, ske. Det vore därför oundgängligen nödvändigt, att ytterligare medel för ifrågavarande ändamål anvisades. Enär kostnadsstegringen utgjorde 600 kronor per häst, uppginge sålunda det ökade medelsbehovet till $[(35 + 450) \times 600 =]$ 291 000 kronor.

Även medelinköpspriset på remonter måste ovillkorligen höjas innevarande budgetår. För att kompensera remontuppfödarna för med den varmblodiga aveln förenade större risker och kostnader borde såsom arméförvaltningen tidigare framhållit remontpriset ligga omkring 300 kronor över ar-

betshästpriset. De medelinköpspris för remonter, som under de senaste två åren fastställts, kunde icke anses ha utgjort fullgod ersättning för medremontavel förenade kostnader. Såsom arméförvaltningen i sin medelsframställning för budgetåret 1944/45 framhållit, hade remonteringen i år endast med svårighet kunnat genomföras och intresset för den varmblodiga aveln på vissa håll visat nedgående tendens.

En ytterligare nedgång i intresset för den varmblodiga aveln skulle äventyra remonteringen. Medelpriset å arbetshäst under innevarande budgetår kunde icke beräknas lägre än till omkring 1 800 kronor. Med hänsyn härtill borde remontpriset icke sättas lägre än till 2 100 kronor. För inköp av remonter erfordrades alltså ytterligare ($509 \times 600 =$) 305 400 kronor.

Sammanlagt erfordrades sålunda en förstärkning av anslaget till remonter med ($291\ 000 + 305\ 400 =$) 596 400 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har intendenturdepartementet hemställt, att till remontering å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 måtte anvisas ett reservationsanslag av kronor 596 400.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 18 september 1943 anfört följande.

De av arméförvaltningen lämnade prisuppgifterna å hästar kunde av styrelsen vitsordas. I likhet med intendenturdepartementet ville styrelsen särskilt understryka nödvändigheten av att priset på remonter alltid överstege priset på vanliga arbetshästar med omkring 300 kronor. Därest en dylik prisskillnad icke kunde upprätthållas, syntes risk föreligga för en allvarlig nedgång i remontaveln, en utveckling, som, särskilt i nuvarande läge, med alla medel borde förhindras. Styrelsen ville sålunda kraftigt understödja intendenturdepartementets uppfattning, att remontpriset under löpande budgetår icke borde sättas lägre än 2 100 kronor.

*Departements-
chefen.*

Som redan anmärkts har i den stat, som fastställts för det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till remonter, medelinköpspriset beräknats för ackordhästar och stamhästar för dragbruk till 1 200 kronor samt för remonter till 1 500 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att dessa priser äro för lågt beräknade och att därför ytterligare medel erfordras för genomförande av hästanskaffningen. Enligt ämbetsverket måste man räkna med ett pris å ackordhäst samt stamhäst för dragbruk av 1 800 kronor och ett remontpris av 2 100 kronor. För inköp av det antal hästar, som avses till anskaffning enligt den för innevarande budgetår fastställda staten, skulle vid bifall härtill erfordras en förstärkning av anslaget med tillhoppa 596 400 kronor.

Med hänsyn till den utredning som föreligger beträffande priserna å hästmarknaden, synes det erforderligt, att medel anvisas till förstärkning av ifrågavarande anslag. Anskaffningen synes dock kunna genomföras med utgående från ett medelinköpspris av 1 600 kronor för stamhästar för dragbruk och ackordhästar samt 1 900 kronor för remonter, innebärande en höjning med i båda fallen 400 kronor av de vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår uppskattade medelprisen.

Det för innevarande budgetår anvisade anslaget torde sålunda böra förstärkas, för remontanskaffning med ($509 \times 400 =$) 203 600 kronor samt för anskaffning av stamhästar för dragbruk och ackordhästar med [$(35 + 450) \times 400 =$] 194 000, eller sålunda med tillhoppa i avrundat tal 400 000 kro-

nor. Denna merkostnad, som sålunda belöper på prisstegringar utöver den prisnivå, som legat till grund för de vid 1942 års försvarsbeslut verkställda kalkylerna, bör med hänsyn härtill falla utanför den vid nämnda beslut fastställda kostnadsramen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400 000.

Tygmateriel m. m.

[5.] **43 d. Armén: Anskaffning av viss tygmateriel, reservationsanslag.** I skrivelse den 21 december 1943 har *arméförvaltningens tygdepartement* gjort framställning om anskaffning av viss tygmateriel.

Förevarande framställning finner jag mig böra tillstyrka. Kostnaderna för den anskaffning varom här är fråga torde enligt vad handlingarna i ärendet utvisa kunna beräknas till ett belopp av högst 3 675 000 kronor, vilket bör i detta sammanhang äskas av riksdagen. Då medelsanvisningen icke föranledes av genomförandet av 1942 års försvarsbeslut, synes beloppet icke böra inräknas i den för försvarets utbyggande beräknade kostnadsramen, varför särskilt anslag bör äskas för ändamålet. *Departements-
chefen.*

Såsom av de till denna punkt hörande handlingarna framgår har fråga uppkommit om anskaffning härutöver för särskilda ändamål av viss materiel, företrädesvis tygmateriel. Anskaffningens omfattning är beroende av omständigheter, som för närvarande icke kunna överblickas, varför det för ändamålet erforderliga medelsbehovet icke kan nu fixeras. Då kostnaderna icke äro att hänföra till krigsmaktens fredsorganisation eller till den del av dess krigsorganisation, som redan i fredstid bör bekostas, synes för ändamålet lämpligen böra tagas i anspråk förskottsstaten för försvarsväsendet. Jag förutsätter, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att med ianspråktagande av det å denna stat uppförda anslaget till engångsutgifter ställa för ändamålet erforderliga medel till förfogande i den omfattning, som bedömes oundgängligen erforderlig.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av viss tygmateriel* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3 675 000.

Fortifikatoriska anläggningar.

[6.] **48 a. Armén: Vissa befästningsanläggningar, reservationsanslag.** I en av *överbefälhavaren*, jämte eget yttrande den 28 januari 1944 överlämnad, den 22 i samma månad dagtecknad skrivelse har *arméns fortifikationsförvaltning* hemställt, att 4 100 000 kronor måtte anvisas för anskaffning och distribution av hindermateriel för befästningsanläggningar.

Häröver har *statens industrikommission* avgivit utlåtande den 3 februari 1944, varjämte fortifikationsförvaltningen den 15 i samma månad avgivit förnyat yttrande i ärendet.

I skrivelse den 22 februari 1944 har *överbefälhavaren* hemställt, att 8 625 000 kronor måtte ställas till fortifikationsförvaltningens förfogande för fortsatt utbyggande enligt överbefälhavarens anvisningar av befästningar.

Slutligen har *arméns fortifikationsförvaltning* i skrivelse den 24 februari 1944, varöver *överbefälhavaren* den 25 i samma månad avgivit utlåtande, hemställt, att 1 610 000 kronor måtte ställas till förvaltningens förfogande för anordnande av ytterligare förrådsutrymmen i berg m. m. inom viss befästningsanläggning.

*Departements-
chefen.*

Ifrågavarande medelsäskanden ha föranletts av rådande beredskapsförhållanden. För tillgodoseende av motsvarande ändamål ha medel tidigare anvisats från förskottsstat. Vid beräkningen av innevarande budgetårs förskottsanslag till engångsutgifter har hänsyn tagits jämväl till kostnader av denna art. Emellertid anser jag mig — då tillfälle nu föreligger att, utan att erforderlig medelsanvisning alltför mycket fördröjes, underställa frågan riksdagens prövning — böra föreslå, att medlen äskas å tilläggsstat. Med hänsyn till utgiftsändamålets natur torde ifrågavarande belopp icke böra inräknas i kostnadsramen för försvarets utbyggnad. Beloppet å 1 610 000 kronor avser visserligen anordningar i en anläggning, ingående i fredsorganisationen. Anordningarnas utförande äro emellertid betingade av de aktuella beredskapsförhållandena.

Vid genomförandet av den materielanskaffning, som avses med beloppet å 4 100 000 kronor, bör i möjligaste mån hänsyn tagas till näringslivets behov av motsvarande materiel.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår till (4 100 000 + 8 625 000 + 1 610 000 =) 14 335 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Vissa befästningsanläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 14 335 000.

[7.] **Armén: Vissa fortifikatoriska anläggningar m. m.** *Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* har hemställt om medgivande att för vissa stabers räkning disponera en del av en befintlig skyddsrumsanläggning och där inreda arbetslokaler för staberna. Fortifikationsstyrelsen har vidare anfört, att byggnadsstyrelsen, som handhaft utförandet av anläggningen i fråga och inredandet därstädes av arbetslokaler för vissa andra ändamål, förklarat sig icke ha något att häremot erinra under förutsättning att kostnaderna för erforderliga inredningsarbeten och för underhåll av berörda del av skyddsrumsanläggningen bestredes av medel under fjärde huvudtiteln samt

att, när utrymmena icke längre erfordrades för försvarets räkning, desamma på försvarets bekostnad återställdes i nuvarande skick. Fortifikationsstyrelsen hade beräknat kostnaderna för ifrågavarande inredningsarbeten till omkring 175 000 kronor. Överbefälhavaren hade anmodat styrelsen att för ändamålet använda en odisponerad behållning av 174 400 kronor å det av riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under fjärde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget av 23 000 000 kronor till vissa fortifikatoriska anläggningar m. m.

Luftskyddsinspektionen har förklarat sig i princip intet ha att erinra mot framställningen.

Av given anledning har *fortifikationsstyrelsen* avgivit förnyat yttrande i ärendet.

Fortifikationsstyrelsens förslag till ordnande av fullträffsäkra arbetslo- *Departements-*
kaler för de i ärendet avsedda staberna finner jag mig kunna tillstyrka. *chefen.*
Till bestridandet av kostnaderna härför har ifrågasatts disposition av en behållning å 174 400 kronor å det av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslaget till Vissa fortifikatoriska anläggningar m. m., vilket jämlikt riksdagens medgivande (skrivelse nr 341/1943) må disponeras jämväl under innevarande budgetår. Häremot har jag intet att erinra men föreslår, med hänsyn till den avvikelse från den ursprungligen avsedda anslagsdispositionen, som ett beslut härom skulle innebära, att frågan underställes riksdagens prövning.

I ärendet avsedda underhållskostnader torde få tillsvidare bestridas med ianspråktagande av vederbörligt å förskottsstaten för försvarsväsendet för armén uppfört anslag till löpande utgifter.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det av riksdagen till Vissa fortifikatoriska anläggningar m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under fjärde huvudtiteln anvisade reservationsanslaget av 23 000 000 kronor må disponeras för utförande av omförmälda inredningsarbeten.

E. Diverse.

[8.] 10. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 250 000 kronor. Vid ingången av budgetåret förefanns å anslaget en behållning av i runt tal 60 000 kronor. Sammanlagt ha alltså omkring 310 000 kronor stått till förfogande för ändamålet för budgetåret 1943/44.

Vid anmälan i årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, punkt 166) av medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1944/45 anförde jag, att såvitt för det dåvarande kunde bedömas det för budgetåret 1943/44

anvisade anslaget syntes komma att visa sig tillräckligt. Av numera föreliggande uppgift å anslagets ställning framgår emellertid, att så icke kan förväntas bliva fallet. Under de första sju månaderna av budgetåret ha redovisats utgifter för kommittéer och utredningar genom sakkunniga med 214 149 kronor 96 öre eller omkring 30 600 kronor per månad. Till förfogande under budgetårets återstående fem månader står ett belopp av 95 329 kronor 50 öre eller i runt tal 20 000 kronor för månad. Under de senaste månaderna ha en del större utredningar avslutats. Å andra sidan ha nya utredningar tillkommit, vilka kunna förväntas draga tämligen stora kostnader, såsom arméns officersutbildningskommitté och 1944 års militära sjukvårdskommitté. Ytterligare utredningar komma att inom den närmaste tiden igångsättas. Bland dessa må nämnas utredning rörande det militära uppskovsväsendet, rörande handhavandet av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvarsväsendet samt rörande handhavandet av intendenturgöromålen inom marinen. Jag anser mig böra räkna med att anspråken å anslaget under budgetårets återstående del komma att bliva av i huvudsak samma storleksordning som hittills under budgetåret. Jag vill erinra, att kommittéanslaget för budgetåret 1942/43 efter förstärkning med tilläggsstatsanslag uppgick till 430 000 kronor eller 180 000 kronor mera än innevarande års anslag. Jag anser det i år möjligt att begränsa förstärkningsbeloppet till 50 000 kronor.

I enlighet med det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

[9.] **13 a. Teleteknisk forskning, reservationsanslag.** I skrivelse den 29 december 1943 har *chefen för försvarsstaben* hemställt om anvisande av medel för teleteknisk forskning och härvid framhållit följande.

Utvecklingen under de senaste åren inom det teletekniska området måste betecknas som mycket hastig. Därmed hade också omfattningen av ny, för militära ändamål utnyttjad teleteknisk materiel — särskilt radiomateriel starkt ökat. Det kunde med visshet förutsägas att även i framtiden och i synnerhet under den närmaste tiden efter ett fredsslut en mängd konstruktioner och erfarenheter, vilka nu hemlighölls, skulle komma att erbjuda ett synnerligen omfattande material för utvecklingen av militär materiel inom Sverige.

För detta forsknings- och utvecklingsarbete torde försvarets forskningsnämnd komma att föreslå en för samtliga försvarsgrenar gemensam teleteknisk forskningsanstalt.

I avvaktan på tillkomsten av en sådan anstalt framstode det emellertid som nödvändigt att snarast kunna förfoga över lämplig personal för lösningen av vissa ytterst aktuella, för försvarsgrenarna gemensamma problem, som hittills på grund av brist på personal icke kunnat bearbetas på ett effektivt och rationellt sätt.

Av uppgifterna ifrågakomme närmast anpassning och utveckling av radiomateriel enligt frekvensmodulerat system samt tillämpad forskning inom antennområdet.

Radiostationer med frekvensmodulering, som mera allmänt konstruerats under de senaste fem åren, hade fått en stor militär betydelse, särskilt för stridsvagnar och övriga motorfordon samt för torpedbåtar och ubåtar. Eftersom detta system medgäve större räckvidder och mindre störningar än vid förut befintliga stationstyper, kunde det förutses, att dess användningsområde snart nog komme att omfatta även bärbara stationer och sannolikt vissa stationer för flygvapnet. Antalet frekvenskanaler, som med hänsyn till terrängförhållanden och störningar lämpligen kunde utnyttjas för olika ändamål, bleve ett av de primära målen för forskningen inom detta område.

Inom antennområdet märktes särskilt de problem, som sammanhängde med upprättandet av radiostationer i skyddsrum och utnyttjandet av antenntyper för riktad strålning. Även för bärbara stationer vore det av synnerligen stor betydelse att goda fältmässiga antenner kunde utvecklas, eftersom antenneffektiviteten vore av avgörande betydelse för räckvidden per viktenhet hos en radiostation.

Det för påbörjandet av antydda forskningsuppgifter erforderliga minimi-behovet av personal vore en forskare (högskoleingenjör eller motsvarande) samt två laboratoriebiträden (nyutexaminerade ingenjörer eller motsvarande) med en årslön inklusive tillägg av respektive omkring 12 000 kronor och 9 000 kronor. Sammanlagda lönekostnaden per år skulle därigenom utgöra omkring 30 000 kronor.

För verksamheten i övrigt erforderligt årsanslag kunde beräknas till högst 40 000 kronor.

För återstående del av budgetåret 1943/44 ($\frac{1}{11}$ — $\frac{30}{6}$ 1944) skulle omkring hälften av sagda kostnader erfordras.

Lokaler och instrumentutrustning m. m. kunde tills vidare ställas till förfogande av arméförvaltningen vid dess elektrotekniska laboratorium, under det att verksamheten syntes böra bedrivas enligt överbefälhavarens anvisningar, medan personalen borde anställas genom tygdepartementets försorg.

I anslutning till det anförda har chefen för försvarsstaben — under framhållande att samråd ägt rum med forskningsnämnden, som tillstyrkt framställningen och anför, att bifall till densamma icke komme att föregripa den inom nämnden pågående utredningen angående den militärtekniska forskningens framtida organisation — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte ställa 35 000 kronor till förfogande för bedrivandet av förutnämnda verksamhet under tiden den 1 januari—den 30 juni 1944.

Statens uppfinnarnämnd har i utlåtande den 7 januari 1944 tillstyrkt bifall till förslaget och därvid anför, följande.

De forskningsuppgifter, som närmast avsåges, vore frågor om anpassning och utveckling av radiomateriel enligt frekvensmodulerat system samt tillämpad forskning inom antennområdet. Det vore nämnden bekant, att frågor rörande frekvensmodulerad radio under de senaste åren behandlats på ett flertal olika håll såväl inom de militära förvaltningarna som inom industrien. En effektiv sammanhållande kraft inom försvaret för dessa frågor syntes emellertid ha saknats, varav följderna blivit minskad effektivitet genom dubbelarbete m. m. En tämligen rikhaltig flora av olika anordningar syntes också ha uppstått. Det initiativ, som nu tagits att samordna de på-

gående arbetena, borde därför hälsas med tillfredsställelse. Det syntes ävenledes vara av betydelse, att de problem inom området, som vore gemensamma för de olika försvarsgrenarna, bearbetades centralt, såsom frågor rörande utbredningsförhållanden, räckvidder, lämpliga frekvensband och frekvenskanaler. Även på antennområdet syntes ett central forskningsarbete vara löande.

Önskvärt vore, att samtidigt med en samordning av forskningsuppgifterna uppmärksamhet även riktades på att såvitt möjligt samma konstruktionselement, exempelvis samma rörtyper, störningsspärrar och avstämningsskretsar, komme till användning vid anläggningar för olika behov inom försvaret. Härvid borde hänsyn tagas till möjligheten att framställa konstruktionselementen inom landet. En viss standardisering av konstruktionselement borde sålunda bliva en viktig men på samma gång grannlaga uppgift, enär standardiseringen ej finge drivas så långt, att utveckling därigenom hindrades.

Det föreslagna forskningsorganet måste uppehålla en intim kontakt med såväl försvarets olika avdelningar som industrien. Särskilt då det gällde riktad strålning, borde samarbete även äga rum med nämnden, som genom sina arbeten på ekoradioområdet kunde ställa avsevärd erfarenhet till förfogande och hade det största intresse av de erfarenheter, som av den föreslagna forskningen kunde utvinnas. En viss fördelning av arbetsuppgifterna syntes här möjlig och önskvärd.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande den 31 januari 1944 anfört följande.

Försvarets forskningsnämnd hade i betänkande den 30 december 1943 angående forskningsverksamhetens inom försvarsväsendet framtida ställning och organisation, varöver förvaltningen avgivit utlåtande, föreslagit inrättande från och med den 1 juli 1944 av en försvarets forskningsanstalt. I förevarande framställning omnämnd personal, som ansåges erforderlig för påbörjande av vissa brådskande forskningsuppgifter, vilka efter nyssnämnda tidpunkt avsåges skola övertagas av i anstalten ingående avdelning för teleteknisk forskning, syntes vid jämförelse med den för ifrågakommande avdelning inom den blivande forskningsanstalten föreslagna personalen närmast motsvara forskningsassistent, placerad i lönegrad Eo 24, och assistenter, placerade i lönegrad Eo 20 i civila icke-ordinariereglementet.

Förvaltningen hade i sitt förutnämnda utlåtande icke haft något att erinra mot de sålunda föreslagna löneställningarna och hade förty icke heller något att invända mot de i föreliggande framställning beräknade lönekostnaderna.

Det för verksamheten i övrigt beräknade medelsbehovet kunde förvaltningen icke bedöma.

Därest med utförandet av ifrågakommande forskningsuppgifter ansåges lämpligen icke kunna anstå till den tidpunkt, då försvarets forskningsanstalt avsåges skola begynna sin verksamhet, syntes för tiden dessförinnan erforderliga medel böra beredas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44.

*Departements-
chefen.*

De föreliggande krigserfarenheterna utvisa nödvändigheten av att det teletekniska forskningsområdet göres till föremål för intensifierade undersökningar även i vårt land. Den lämnade redogörelsen ger vid handen, att den forskningsverksamhet, som för närvarande bedrivs på detta område, måste sammanhållas och i högre grad än vad som nu är fallet inriktas på vissa bestämda uppgifter. Det föreliggande anslagsäskandet ger mig därför icke anledning till erinran. I avbidan på ställningstagandet till föreliggande förslag rörande

forskningsverksamhetens organisation i stort torde forskningsarbetet på det teletekniska området få utföras efter mera provisoriska riktlinjer, som dock innebära en avgjord effektivisering av den nuvarande verksamheten.

De framlagda kostnadsberäkningarna synas kunna i huvudsak godtagas. En minskning av de för laboratoriebiträdena föreslagna arvoden synes dock böra övervägas. Då forskningsverksamheten icke torde kunna igångsättas förrän vid senare tidpunkt än chefen för försvarsstaben tänkt sig, finner jag det tillräckligt, om medelsanvisningen för innevarande budgetår begränsas till 20 000 kronor. Detta belopp torde såsom reservationsanslag böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. I annat sammanhang återkommer jag till frågan om anvisande av medel för enahanda ändamål för budgetåret 1944/45. Kostnaderna synas böra belasta den av 1942 års riksdag angivna kostnadsramen för försvaret under femårsperioden 1942/47.

På Kungl. Maj:t torde få ankomma att fastställa stat för anslaget och meddela närmare föreskrifter rörande verksamhetens bedrivande.

I anslutning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teleteknisk forskning* å tilläggsstat II till riksstaten
för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 20 000.

[10.] **17 c. Merkostnader för maskinella anordningar för värnpliktsredovisningen, reservationsanslag.** I samband med övergången till det numera genomförda maskinella systemet för redovisning av värnpliktiga ha medel anvisats för, bland annat, anskaffande av maskinutrustning, för anställande av personal för handhavande av värnpliktsredovisningen samt för vård och underhåll av maskinutrustningen. För anskaffning av adresseringsmaskiner med tillbehör för truppregistreringsmyndigheterna anvisade sålunda 1941 års riksdag (skrivelse nr 137) för budgetåren 1940/41 och 1941/42 reservationsanslag å tillhoppa 2 230 000 kronor till Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m. Av detta belopp avsågos omkring 2 000 000 kronor för maskinutrustningen jämte tillbehör, omkring 160 000 kronor för förvaringsskåp och lådor, 30 000 kronor för hyra av reservmaskiner under uppsättningstiden och för utbildning av personal, 105 000 kronor för allmän omsättningsskatt samt återstoden för oförutsedda merkostnader m. m.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1941 har dåvarande arméförvaltningens civila departement slutit avtal med aktiebolaget Systema i Stockholm rörande leverans av maskiner m. m., avsedda för värnpliktsredovisningen. Enligt detta kontrakt har aktiebolaget Systema åtagit sig att från Nordamerika leverera maskiner med tillbehör till ett belopp av 2 247 000 kronor, däri inräknade kostnader för uppmontering av maski-

nerna. Leveransen skulle anses i rätt tid fullgjord, då materielen levererats inom vissa angivna tidpunkter »ab fabrik i Cleveland, Ohio». Av köpeskillingen skulle köparen gälda en del redan då säljaren visat, att exporttillstånd och navy-cert erhållits. I försäljningspriset ingående uppskattade transportkostnader från nämnda fabrik till av köparen anvisad plats i Sverige ävensom försäkrings- och tullkostnader skulle i efterhand regleras på grundval av de verkliga kostnaderna. Vidare skulle enligt kontraktet aktiebolaget leverera stålskåp och lådor till en sammanlagd kostnad av 163 040 kronor. Beträffande maskinutrustningen är i kontraktet föreskrivet, att i leveransen ingående tryckmaskiner av typ Adressograph Class 1700 skall av säljaren återtagas till debiterade priser alltefter som maskiner av typ Addressograph Class 1900 uppmonteras. Under tid då maskin Class 1700 tages i anspråk av försvaret skall hyra utgå med 25 kronor för månad och maskin.

I skrivelse den 28 mars 1942 anmälde rullföringsnämnden, att förenämnda tryckmaskiner Class 1900 på grund av tidsläget ej leverats och sannolikt icke komme att levereras samt att till följd, bland annat, därav vissa merkostnader uppkommit för den maskinella utrustningen, vilka dock kunde täckas av de besparingar som föranleddes av den uteblivna leveransen. I enlighet med hemställan i rullföringsnämndens skrivelse medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 17 april 1942, att nämnda merkostnader, beräknade till 204 000 kronor, finge bestridas från det för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget till Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m.

Ledningen av arbetet med genomförande av den nya organisationen för rullföring och redovisning av värnpliktiga har handhäfts av en för ändamålet särskilt tillsatt nämnd — försvarsväsendets rullföringsnämnd. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 18 december 1942 förordnat, att de uppgifter som ankomme på rullföringsnämnden skulle från och med den 1 februari 1943 övertagas av centrala värnpliktsbyrån, har *rullföringsnämnden* i skrivelse den 3 april 1943 avgivit redogörelse för de åtgärder som vidtagits eller återstode att vidtaga för ett överförande till byrån av nämndens uppgifter. I skrivelsen har rullföringsnämnden anmält att mellanhavandet med aktiebolaget Systema icke kunnat slutligt regleras, bland annat, på grund av att leveransen av tryckmaskiner typ Addressograph Class 1900, vilken skulle varit fullgjord i enlighet med kontraktsbestämmelserna i november 1941, ännu icke helt slutförts samt att viss levererad materiel, däribland skåp och lådor för förvaring av registreringshandlingar, icke kunnat godkännas. Rullföringsnämnden har därjämte anført, att nämnden på grund av tvekan beträffande tolkningen av viss kontraktsbestämmelse rörande försäkringskostnader icke ansett sig kunna godtaga av aktiebolaget framställt krav på ersättning för dylika kostnader, varför frågan borde hänskjutas till avgörande av skiljemän. Efter närmare redogörelse för ställningen å de anslag som stått till förfogande, därvid nämnden anmärkt, bland annat, att anslagen till Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m. icke komme att förslå för täckande av kostnaderna för blivande leverans av tryckmaskiner Class 1900, har nämnden hemställt, bland annat, om med-

delande av erforderliga bestämmelser beträffande dispositionen av de till nämndens förfogande stående anslagen.

I utlåtande den 8 februari 1944 över rullföringsnämndens framställning har *försvarets civilförvaltning* närmare behandlat frågorna rörande ställningen å för värnpliktsredovisningen anvisade anslag, de fordringar, vilka kunde uppstå vid kontraktets fullgörande, samt den ytterligare medelsanvisning, som i anledning därav kunde bli erforderlig.

Beträffande mellanhavandet med aktiebolaget Systema har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Av den genom kontraktet den 31 januari 1941 av arméförvaltningens civila departement hos aktiebolaget Systema beställda materielen återstode 128 elektriska tryckmaskiner modell Adressograph Class 1900, vilka för närvarande vore leveransfärdiga från fabriken i Cleveland, Ohio, men icke kunnat forslas till Sverige. Enligt § 4 i kontraktet skulle betalning för leveransen erläggas mot uppvisande från säljarens sida av exportlicens samt navycert för materielens transport. Det hade ställt sig omöjligt för aktiebolaget Systema att erhålla exportlicens förrän i november 1943, varför någon överskeppning icke kunde ske, innan lejdratiken i samma månad indragits. Sedan lejdratiken i januari 1944 återupptagits, syntes erläggandet av återstående del av köpeskillingen nu bli aktuell. Den första sändningen av maskiner, omkring 50, förväntades anlända omkring den 1 april 1944. Enligt av aktiebolaget gjorda beräkningar skulle samtlig enligt kontraktet beställd materiel kunna överfraktas till Sverige före den 1 juli 1944.

Besiktning av den levererade materielen hade tidigare skett genom personal, anställd vid arméförvaltningens tygdepartement. Av berörda materiel hade hittills icke godkänts dels tvenne tryckmaskiner Class 1900, vilka saknade vissa kontraherade anordningar, dels vissa för förvaring av registreringshandlingar avsedda skåp och lådor. Enligt vad civilförvaltningen inhämtat från aktiebolaget, syntes den å tryckmaskinerna saknade materielen kunna inföväntas till Sverige i samband med överfraktningen omkring den 1 april 1944, varefter de önskvärda kompletteringarna kunde utföras. Beträffande de icke godkända skåpen och lådorna, vilka tillverkades inom landet, hade centrala värnpliktsbyrån med försvarets fabriksstyrelse träffat överenskommelse att genom personal hos nämnda ämbetsverk utföra besiktningen av desamma. Frågan om ombyggnad av skåpen syntes kunna lösas genom förhandlingar mellan centrala värnpliktsbyrån och Systema.

Beträffande den av rullföringsnämnden anmärkta frågan rörande tolkning-
en av viss kontraktsbestämmelse rörande försäkringskostnader har civilförvaltningen, efter närmare utredning, funnit invändning icke kunna göras mot den mening som aktiebolaget Systema hävdade, varför frågan enligt ämbetsverkets mening icke borde hänskjutas till skiljemän.

Vid sitt utlåtande har civilförvaltningen fogat två tablåer över ställningen den 1 januari 1944 å anslag, anvisade för värnpliktsredovisningen, samt över aktiebolaget Systemas återstående fordringar vid fullgörande av kontraktet den 31 januari 1941, vilka borde belasta anslagen till Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m. Under hänvisning till dessa tablåer har ämbetsverket beträffande nämnda anslag anfört i huvudsak följande.

Under anslaget förelåge för närvarande ett medelsbehov som i det närmaste motsvarade aktiebolaget Systemas fordringar gentemot kronan vid slutförandet av kontraktet av den 31 januari 1941. Dessa fordringar vore i första hand hänförliga till kostnader för de 128 tryckmaskiner Class 1900, vilka ännu icke överfraktats till Sverige, vidare till kostnader för hyra av 123 maskiner Class 1700, vilka av bolaget skulle återtagas vid den nyssnämnda leveransens fullgörande, samt slutligen till vissa kostnader för beställd kompletteringsmateriel och utförd service avseende redan levererade maskiner. Härvid avginge dock enligt kontraktet debiterade priser inklusive frakt, assurans, tull samt omsättningsskatt för ovannämnda 123 maskiner Class 1700. För erhållande av en genomsnittlig uppskattning av nämnda hyreskostnader hade civilförvaltningen i sammanställningen över återstående fordringar utgått ifrån att hyran för de nämnda 123 maskinerna komme att löpa intill den 1 juli 1944.

Som av de båda sammanställningarna framginge, uppginge behållningen å det berörda anslaget den 1 januari 1944 till i runt tal 455 000 kronor och det beräknade medelsbehovet vid fullgjord leverans till omkring 732 000 kronor. En ytterligare medelsanvisning å i runt tal 277 000 kronor syntes således bliva erforderlig. Anledningen till att de anvisade medlen visat sig otillräckliga syntes vara att söka i Kungl. Maj:ts förenämnda medgivande i brev den 17 april 1942 att använda viss del av medlen för andra ändamål än som ursprungligen avsetts samt i den betydande hyressumma, som på grund av nu rådande förhållanden måste betalas för maskiner Class 1700 intill dess maskinerna Class 1900 kunnat överfraktas och utbytas mot förenämnda maskiner.

I nuvarande läge beräknade civilförvaltningen, att — såsom av sammanställningen över återstående fordringar framginge — betalningskrav avsevärt överstigande behållningen under anslaget inom den närmaste tiden komme att framställas, att enligt kontraktet likvideras mot uppvisande i New York av kopia av exportlicens och navy-cert. Civilförvaltningen hemställde fördenskull, att intill dess kronan krediterats i kontraktet bestämda belopp — vid säljarens återtagande av 123 maskiner, Class 1700 — samt erforderliga medelsanvisningar skett få förskottera nödiga medel för fullgörande av kronan enligt kontraktet åvilande förpliktelser.

Sedan chefen för armén anmodats att avgiva utlåtande i ärendet med angivande tillika av behovet av ytterligare medelsanvisning för fullständig reglering av kostnaderna, har *arméchefen* i utlåtande den 22 februari 1944 anfört i huvudsak följande.

Utöver av civilförvaltningen angivet belopp, 277 000 kronor, erfordrades jämväl medel till returfrakter för de maskiner Class 1700, vilka skulle återlämnas till Systema, samt besiktningkostnader för de maskiner Class 1900, vilka skulle levereras. Då maskinen Class 1900 vore utrustad med lösa tillbehör, vilka för olika ändamål kunde kopplas på maskinen, erfordrades förvaringsskåp för dessa maskindelars förvaring, då de icke vore i bruk. De beräknade kostnaderna för angivna ändamål uppginge till 15 100 kronor, varav för returfrakter 5 000 kronor, besiktningkostnader 5 300 kronor och förvaringsskåp 4 800 kronor. De enligt kontraktet med Systema levererade stålskåpen för förvaring av adressographplåtar kunde icke godkännas, varför de måste utbytas. Enligt kontraktet skulle därvid uppkomna fraktkostnader betalas av kronan. Dessa frakter beräknades uppgå till 9 000 kronor. Kostnaderna för besiktning av skåpen efter skedd ny leverans beräknades till 2 000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet uppginge således till (277 000 + 15 100 + 9 000 + 2 000 =) 303 100 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår komma de anslag som av *Departements-
chefen.* riksdagen anvisats till Maskinella anordningar för de värnpliktigas redovisning m. m. icke att förslå för gäldande av samtliga kostnader för de med anslagen avsedda ändamålen. Till en del orsakas anslagsöverskridandet av att i ett läge, då all sannolikhet talade för att på grund av utebliven leverans besparingar skulle komma att uppstå på anslaget, dessa besparingar togos i anspråk för täckande av såväl kostnader som direkt förorsakats av denna uteblivna leverans som ock vissa i samband därmed stående utgifter. Här- till kommer emellertid, att kostnaderna för frakt, tull och försäkring blivit högre än som tidigare beräknats, varjämte — jämväl till följd av den ute- blivna leveransen — hyra för maskiner, som provisoriskt utnyttjats, utgår med väsentligt högre belopp än som beräknats. Slutligen ha numera anmälts medelsbehov för anordningarnas fullständigande.

Då utsikter nu föreligga, att resterande maskiner skola kunna fraktas till Sverige, samt så beräknas kunna ske före den 1 juli 1944, torde i detta sammanhang böra äskas erforderliga medel för fullgörandet av förutnämnda kontrakt. Jag finner mig jämväl kunna tillstyrka, att medel anvisas för de ändamål som chefen för armén därutöver angivit vara erforderliga för vissa kompletterande anskaffningar m. m. och föreslår därför en medelsanvisning av i runt tal 300 000 kronor. Beloppet torde såsom hänförande sig till ändamål, för vars tillgodoseende medel anvisats före 1942 års försvarsbeslut, icke böra belasta den för försvarets utbyggande enligt nämnda beslut beräk- nade kostnadsramen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för maskinella anordningar för värn-
pliktsredovisningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budget-
året 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 300 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.**Femte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSLE, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, och statsrådet Rubbestad anmäla härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, statsrådet Möller beträffande punkterna 1—2, 4, 6—9 och 11—13 samt statsrådet Rubbestad beträffande punkterna 3, 5 och 10. Föredragandena yttra därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

[1.] **16. Bekämpande av arbetslösheten: Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 17 februari 1944 har statens arbetsmarknadskommission hemställt om anvisande av ytterligare medel för bestridande av kostnader för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under innevarande budgetår. Kommissionen anför härom i huvudsak följande.

För kommissionens verksamhet under budgetåret 1943/44 stå följande belopp till förfogande, nämligen

I. Under reservationsanslaget till <i>Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.</i>		
dels för budgetåret anvisat kronor	13 000 000
dels reservation från föregående budgetår »	8 970 000
		kronor 21 970 000
II. Under anslaget till <i>Kostnader för överflyttning av arbetskraft</i> (å förskottsstaten för försvarsväsendet)		
för budgetåret anvisat kronor	50 000 000
		<u>Summa kronor 71 970 000.</u>

Vid beräkandet av det belopp, som här angivits stå till kommissionens förfogande till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., har kommissionen icke tagit hänsyn till att Kungl. Maj:t kan komma att utnyttja den av riksdagen medgivna rätten att till främjande av företagsverksamhet m. m. disponera vissa belopp ur anslaget.

Därest inga nu oförutsebara faktorer av genomgripande betydelse komma att påverka utvecklingen på arbetsmarknaden, torde anslaget till kostnader för överflyttning av arbetskraft icke i sin helhet behöva tagas i anspråk. Under senare halvåret 1943 ha av detta anslag förbrukats närmare 13 miljoner kronor.

Beträffande reservationsanslaget till *åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* är det däremot uppenbart, att anvisade medel icke komma att vara tillfyllest.

I fråga om medelsförbrukningen under nyssnämnda anslag under tiden 1 juli—31 december 1943 och det beräknade medelsbehovet under återstoden av budgetåret 1943/44 hänvisas till följande sammanställning.

Ä n d a m å l	Medelsförbrukning	Medelsbehov
	^{1/7} — ^{31/12} 1943	^{1/1} — ^{30/6} 1944
Statliga beredskapsarbeten i SAK:s regi (inkl. försvarsarbeten) ..	5 260 000	9 740 000
Statliga beredskapsarbeten i annan myndighets regi	3 330 000	9 670 000
Statskommunala beredskapsarbeten	1 850 000	4 150 000
Statskommunala reservarbeten	130 000	170 000
Kontantunderstödsverksamhet	300 000	1 200 000
Arkivarbeten och musikerhjälp	640 000	1 560 000
Statliga stenbeställningar	1 240 000	1 510 000
Resebidrag till arbetssökande	150 000	250 000
Övrig hjälpverksamhet (årskostnadsbidrag m. m.)	30 000	290 000
Till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande av företagsverksamhet m. m.	—	500 000
Kronor	12 930 000	29 040 000

Det beräknade medelsbehovet för budgetåret 1943/44 i dess helhet utgör alltså (12 930 000 + 29 040 000) 41 970 000 kronor. Då till förfogande för arbetsmarknadsreglerande åtgärder under nämnda budgetår stå 21 970 000 kronor, skulle sålunda erfordras en anslagsförstärkning av 20 000 000 kronor.

Rörande de omständigheter, som föranlett att det till åtgärder för arbetsmarknadens reglering anvisade anslaget blivit otillräckligt, anför kommissionen:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1943 framhöll kommissionen, att en viss avmattning i den tidigare starka efterfrågan på arbetskraft kunnat förmärkas. Under de månader, som förflutit sedan dess, har denna tendens framträtt alltmera. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna uppgick sålunda vid utgången av januari 1944 till 164 mot 137 vid samma tidpunkt föregående år. Antalet till kommissionen rapporterade *hjälpökande* arbetslösa var den 31 januari 1944 15 837, vilket innebär en ökning av 4 161 (35,6 procent) från den 31 december 1943 och 5 845 (58,5 procent) från den 31 januari 1943. Ökningen sedan sistnämnda tidpunkt var mest framträdande i Västernorrlands (+ 3 124) och Värmlands (+ 648) län samt Stockholms stad (+ 507). Fördelningen

av de hjälpsökande efter yrkestillhörighet utvisar, att ökningen huvudsakligen hänförde sig till yrkesgrupperna byggnadsverksamhet (+ 1 413), pappersindustri (+ 1 193), sågverksindustri (+ 767), landtransport (+ 762) och diversearbete (+ 781).

Uppgifter om arbetslösheten inom fackförbunden föreligga till och med utgången av december 1943. Vid nämnda tidpunkt voro 9,6 procent av förbundens medlemmar fristämplade på grund av arbetslöshet mot 10,3 procent vid samma tidpunkt föregående år. Ökad arbetslöshet kunde konstateras främst inom pappersindustriarbetareförbundet (13,8 mot 8,3), sågverksindustriarbetareförbundet (30,2 mot 28,8), väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet (21,8 mot 19,7), gjutareförbundet (4,0 mot 2,9) och metallindustriarbetareförbundet (3,3 mot 2,4). Minskad arbetslöshet inträdde framför allt inom sko- och läderindustriarbetareförbundet (8,5 mot 37,5), beklädnadsindustriarbetareförbundet (9,3 mot 13,0), textilindustriarbetareförbundet (3,8 mot 4,9), grov- och fabriksarbetareförbundet (17,0 mot 20,1) samt träindustriarbetareförbundet (11,5 mot 15,5). Byggnadsfacken uppvisade i stort sett samma arbetslöshetsprocent som föregående år (29,8 mot 29,5). Av de särskilda rapporter, som lämnas till kommissionen beträffande arbetslösheten i byggnadsfacken i vissa större städer (Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg, Örebro, Borås, Linköping och Gävle) framgår, att antalet arbetslösa byggnadsarbetare vid månadskiftet januari/februari 1944 uppgick till 11 581, eller 29,7 procent av medlemsantalet. Motsvarande siffror voro vid månadskiftet januari/februari 1943 10 766, eller 27,7 procent av medlemsantalet. Ökningen av antalet arbetslösa byggnadsarbetare kommer nästan uteslutande på Stockholms stad.

Den ökade arbetslösheten har föranlett kommissionen att hittills under innevarande budgetår bevilja anslag till *vägarbeten* för en sammanlagd beräknad kostnad av omkring 18,2 miljoner kronor, därav under tiden 1—27 januari för omkring 13,5 miljoner kronor. Dessa beredskapsarbeten ha kommit till stånd eller avses att påbörjas företrädesvis inom Västernorrlands län och västra Sverige, där mera omfattande arbetslöshet uppstått.

Den minskade efterfrågan på arbetskraft för skogsarbete jämte svårigheter för vissa industrier, vilka föranlett permittering av arbetskraft, ha emellertid medfört, att arbetslöshet av mindre omfattning uppstått i andra län än de nyss nämnda. De otillräckliga anslagen för vägväsendet vid tidpunkten för dess förstatligande ha förorsakat, att åtskilliga sådana vägarbetare måst permitteras, som tidigare haft konstant sysselsättning inom resp. vägdistrikt vid statsbidragsberättigade arbeten, och vid arbeten som bedrivits helt med distriktens egna medel. För att motverka denna mindre arbetslöshet på ett stort antal orter, som sålunda uppkommit eller kan befaras uppkomma, har efter gemensam framställning den 3 februari 1944 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och arbetsmarknadskommissionen Kungl. Maj:t framlagt proposition, innefattande att ett reservationsanslag å 15 miljoner kronor för ändamålet skulle ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande. Medlen ha avsetts att disponeras såväl under återstoden av innevarande budgetår som under budgetåret 1944/45.

Under februari 1944 har kommissionen igångsatt samtliga tidigare nedlagda vägföretag, i den mån dessa kunna bedrivas vintertid. Vid statliga beredskapsarbeten (inkl. försvarsarbeten) i kommissionens regi voro den 5 februari 1944 sysselsatta 1 879 man, varav 530 utlänningar (norrmän, danskar och ryssar). Framställning om placering av ytterligare 500 å 600 man föreligger hos kommissionen. Vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens statliga beredskapsarbeten voro vid månadskiftet januari/februari 1944 sysselsatta 1 800 man.

Det i hög grad labila läget på arbetsmarknaden medför, att betydande svårigheter möta vid beräkningen av medelsbehovet för arbetsmarknadsreglerande åtgärder för återstoden av innevarande budgetår. Kommissionen har i sina beräkningar utgått från att ytterligare statliga beredskapsarbeten måste igångsättas för att motverka den redan befintliga arbetslösheten och den som kan befaras uppkomma i framför allt Västernorrlands, Värmlands samt Göteborgs och Bohus län. Kommissionen beräknar att i egen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens regi vid beredskapsarbeten kunna sysselsättas omkring 6 000 man.

Kommissionen beräknar, att jämväl *statskommunala beredskapsarbeten* måste tillgripas i viss ökad omfattning. Arbetsföretag ha påbörjats eller avsetts skola komma till utförande under första halvåret 1944 främst i Stockholms stad och Västernorrlands län. Betydande utgifter väntas därjämte, sedan slutredovisningar inkommit för flera slutavsynade större företag.

Hjälp genom *kontantunderstöd*, som utgått huvudsakligen i de större städerna, har blivit ofrånkomlig även i de län, som uppvisa stor arbetslöshet, framför allt i Västernorrland. Understöden ha sedan en tid tillbaka utgått huvudsakligen till arbetslösa i de äldre åldrarna. I fortsättningen måste man räkna med att även yngre personer återfinnas bland detta hjälpklientel. För närvarande utgå kontantunderstöd till 6 000 arbetslösa.

Arkivarbeten och musikerhjälp ha måst komma till användning i avsevärt ökad omfattning under de senaste månaderna, främst till följd av lämpligheten att på detta sätt bringa hjälp åt den tilltagande strömmen av flyktingar. I arkivarbete äro för närvarande placerade 470 personer, varav 145 utlänningar (danskar, norrmän och statslösa). Därjämte ha 160 danskar tilldelats s. k. assistentarbete (läkare, vetenskapsmän och likställda). Musikerhjälp lämnas till 110 personer, varav 30 utlänningar (danskar och norrmän).

Antalet vid de *statliga stenbeställningarna* sysselsatta beräknas undergå en jämförelsevis obetydlig ökning under första halvåret 1944 i förhållande till senare halvåret 1943.

Under åberopande av det anförda har arbetsmarknadskommissionen hemställt, om anvisande av ett anslag å 20 000 000 kronor såsom förstärkning av de medel, som stå till förfogande för arbetsmarknadens reglering m. m.

*Departements-
chefen.*

Såsom statens arbetsmarknadskommission framhållit inträdde under hösten 1943 en tendens till avmattning i den tidigare starka efterfrågan på arbetskraft, vilken tendens under vintermånaderna ytterligare markerats. Till en del måste detta betraktas såsom en normal företeelse, men inom vissa distrikt har arbetslösheten endast till en mindre del karaktären av säsongarbetslöshet. Framför allt gäller detta Västernorrlands län men även Värmlands samt Göteborgs och Bohus län. Inom förstnämnda län har arbetstillgången jämväl tidigare varit otillfredsställande. Att antalet hjälpsökande arbetslösa därstädes likväl varit relativt ringa sammanhänger med att skogsavverkningarna tidigare absorberat den lediga arbetskraft, som lämpat sig för arbete i skogarna. Sedan emellertid efterfrågan på arbetskraft till skogsavverkningarna minskat, har det såväl inom detta län som på andra håll blivit allt svårare för den friställda arbetskraften att vinna sysselsättning på den öppna marknaden. Det har därför befunnits erforderligt att igångsätta

offentliga arbeten i ganska betydande omfattning inom de av arbetslöshet särskilt hemsökta områdena. Jag har för avsikt att i samband med anmälan om äskande av anslag till arbetslöshetens bekämpande för budgetåret 1944/45 lämna en utförlig redogörelse för vilka åtgärder, som i detta avseende vidtagits. Det är emellertid uppenbart att det för innevarande budgetår anvisade anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ej förslår till bestridande av kostnaderna för dylika arbeten i den omfattning, som nu kräves, varför ifrågavarande anslag bör förstärkas. Lika med arbetsmarknadscommissionen finner jag det belopp, som ytterligare behöver anvisas för innevarande budgetår, kunna uppskattas till 20 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000 000.

[2.] **16 a. Bekämpande av arbetslösheten: Vissa ersättningar åt arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl.** I proposition den 8 oktober 1943, nr 358, till 1943 års riksdag framlade Kungl. Maj:t på min hemställan förslag om utgivande av statsmedel av vissa ersättningar till arbetare m. fl. vid Salsåkers sågverk i anledning av sågverksdriftens nedläggande. Förslaget grundade sig på en framställning från länsstyrelsen i Västernorrlands län, vari hemställdes om utgivande av dels vissa engångsersättningar, dels ock vissa årliga ersättningar enligt ett förslag härtill, som utarbetats av en av länsstyrelsen för ändamålet utsedd kommitté, den s. k. Salsåkerskommittén. Ersättningarna föreslogos utgå med varierande belopp alltefter anställningstid, ålder och försörjningsplikt på sätt följande sammanställning utvisar.

Grupp	Antal anställningsår	Ålder	Antal arbetare	Engångsersättning kr.	Årligt understödsbelopp intill 67 år	
					Man	Hustru
I. Med försörjningsplikt	minst 20	50 år el. mer	19	1 000	400	400
II. Utan försörjningsplikt	»	»	7	700	400	—
III. Med försörjningsplikt	»	under 50 år	24	1 000	—	—
IV. Utan försörjningsplikt	»	»	5	700	—	—
V. Med försörjningsplikt	10—19	»	9	500	—	—
VI. Utan försörjningsplikt	»	»	6	350	—	—
VII. Utan försörjningsplikt	5—9	»	3	150	—	—

Utöver de till nämnda grupper hänförliga personerna föreslog länsstyrelsen, att på grund av särskilt ömmande omständigheter ersättningar av engångsnatur skulle utgå till ytterligare 5 personer, varav två änkor efter arbetare vid sågverket. Rörande den närmare innebörden av länsstyrelsens förslag ber jag få hänvisa till förenämnda proposition.

I anförande till statsrådsprotokollet anförde jag, bland annat, att jag ansåg mig kunna godtaga av länsstyrelsen föreslagna grunder i fråga om engångsersättningarna, vilka beräknats uppgå till sammanlagt 63 650 kronor eller avrundat 63 700 kronor. Vad anginge de föreslagna årliga ersättningarna framhöll jag, att jag delade länsstyrelsens uppfattning, att de äldre arbetarna borde beredas en rimlig ersättning. Emellertid syntes frågan om såväl ersättningarnas storlek som deras form behöva bli föremål för ytterligare utredningar och överväganden, varför jag hade för avsikt att, sedan en dylik utredning verkställts, framlägga förslag härutinnan. Skulle därvid de årliga ersättningarna komma att begränsas på sätt länsstyrelsen föreslagit att utgå allenast till arbetare över 50 år, torde det böra övervägas, huruvida icke engångsersättningarna till arbetare, vilka närmade sig 50-årsåldern, borde bli föremål för en justering uppåt. Under åberopande av det anförda hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *dels* godkänna av mig förordade grunder för ersättningar åt arbetare m. fl. vid Salsåkers sågverk *dels ock* till Vissa ersättningar åt arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 63 700 kronor.

Riksdagen (skr. nr 505) förklarade sig intet ha att erinra mot de i propositionen förordade grunderna för ersättningarna samt anvisade det av Kungl. Maj:t för ändamålet äskade beloppet.

Ärendet har sedermera för ytterligare utredning rörande de årliga ersättningarna varit föremål för remiss till *statens arbetsmarknadskommission*, som i sin tur inhämtat yttrande från *länsarbetsnämnden i Västernorrlands län*. Länsarbetsnämnden har härvid jämväl yttrat sig över vissa till nämnden överlämnade skrivelser dels från personer, som ej blivit delaktiga av de redan beviljade engångsersättningarna men som enligt de grunder, efter vilka dylika ersättningar utgått, ansett sig berättigade till ersättning dels ock från personer, som erhållit engångsersättningar men som på grund av längden av sin anställning vid sågverket ansett sig berättigade till högre ersättning. Med anledning härav och då jämväl till socialdepartementet inkommit liknande framställningar anmodades länsstyrelsen i Västernorrlands län att, efter hörande av den s. k. Salsåkerskommittén, ånyo avgiva utlåtande i ärendet.

Då chefen för finansdepartementet i annat sammanhang torde komma att anmäla frågan om årliga ersättningar till f. d. arbetare vid Salsåkers sågverk, kommer jag i det följande att endast beröra frågan om ytterligare engångsersättningar.

Med skrivelse den 21 februari 1944 har länsstyrelsen i Västernorrlands län överlämnat yttrande av den s. k. *Salsåkerskommittén*. Kommittén har häri, på grundval av numera erhållna kompletterande uppgifter rörande de vid Salsåkers sågverk anställda arbetarna, föreslagit *dels* att fyra personer, vilka förut ej erhållit någon ersättning, nu tilldelas engångsersättningar, därav två, vilka vore att hänföra till grupp III i länsstyrelsens förslag, med vardera 1 000 kronor samt två, vilka vore att hänföra till grupp V i nämnda förslag, med vardera 500 kronor *dels ock* att två personer, vilka i länsstyrelsens för-

slag upptagits under grupp VI, men som rätteligen bort hänföras under grupp IV, tilldelas ytterligare engångsersättning med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan de två grupperna eller med envar 350 kronor.

Vidare har kommittén i anledning av framställning av änkan efter en arbetare, vilken vid sin död år 1934 varit anställd vid sågverket, föreslagit att ersättning tillerkännes henne med 700 kronor. Kommittén upplyser att hennes man, vilken vore född 1880, varit anställd vid sågverket från år 1899. Hon hade genom strävsamt arbete ej allenast försörjt sig själv utan även efter förmåga sökt hjälpa sina barn. Kommittén ansåge fördenskull, att särskilt ömmande omständigheter föreläge samt att hon därför borde erhålla engångsersättning motsvarande den som tidigare tillerkänts en annan person, vilken likaledes varit änka efter en vid sågverket anställd arbetare.

Kommittén har slutligen — under framhållande att åldersgränsen för beviljande av årliga ersättningar syntes böra sättas till 50 år — föreslagit, att sådana arbetare, som visserligen icke uppnått 50 år men som närmade sig denna ålder och som därför hade svårighet att på annan ort erhålla arbetsanställning, av billighets- och rättviseskäl böra tillerkännas en förhöjd engångsersättning. Kommittén har därför föreslagit, att till det dubbla förhöjd engångsersättning borde utgå till personer som äro födda före år 1897, men som ännu ej uppnått 50 års ålder. I enlighet härmed skulle till förhöjda engångsersättningar utgå 6 under grupp III i länsstyrelsens förslag upptagna arbetare samt till en under grupp IV i samma förslag upptagen arbetare med 700 kronor med vardera 1 000 kronor.

Sammanlagda beloppet av de sålunda föreslagna ytterligare engångsersättningarna skulle alltså uppgå till 11 100 kronor.

Länsstyrelsen har för egen del förordat bifall till vad kommittén föreslagit.

Kommitténs förslag att engångsersättningar skulle tilldelas fyra arbetare, vilka tidigare ej erhållit någon ersättning, ävensom förslaget att två arbetare skulle erhålla förhöjda ersättningar med vardera 350 kronor stå i överensstämmelse med de grunder, som tillämpats vid beviljandet av de tidigare utdelade engångsersättningarna. Jag förordar därför vad länsstyrelsen i denna del föreslagit. Beträffande förslaget om utgivande av ersättning å 700 kronor till en änka efter en arbetare vill jag med hänsyn till de ömmande omständigheter, som här föreligga, tillstyrka, att sådan ersättning får utgå av anslaget till extra utgifter.

*Departements-
chefen.*

Frågan om storleken av de engångsersättningar, som böra utgå till arbetare närmast under 50 år, har förutsatts bli beroende av, huruvida sådana arbetare komma att tillerkännas årliga ersättningar. Då enligt vad jag inhämtat chefen för finansdepartementet ej har för avsikt att föreslå årliga ersättningar åt ifrågavarande arbetare, finner jag skäligt att dessa arbetares engångsersättningar bli föremål för en justering uppåt. Den av kommittén föreslagna förhöjningen, enligt vilken engångsersättningarna skulle utgå med dubbla beloppet i förhållande till den tidigare beviljade ersättningen, anser jag mig

böra tillstyrka. I enlighet härmed skulle sex arbetare tillerkännas ytterligare engångsersättning med vardera 1 000 kronor samt en arbetare med 700 kronor.

Det för utgivande av de av mig förordade ytterligare engångsersättningarna erforderliga beloppet, 10 500 kronor, torde böra anvisas under samma rubrik som de tidigare beviljade ersättningarna samt upptagas som obetecknat anslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bekämpande av arbetslösheten: Vissa ersättningar åt arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 10 500.

[3.] **82 a. Bidrag till allmänna barnhuset.** För budgetåren 1940/41—1942/43 har riksdagen till bidrag till allmänna barnhuset anvisat anslag å 93 000, 180 000 och 250 000 kronor. Anslagen, som anvisats å tilläggsstat, ha avsetts för täckande av den brist i barnhusets stat, som beräknats uppkomma under respektive budgetår.

I skrivelse den 10 december 1943 har *direktionen över allmänna barnhuset* gjort framställning om anvisande av medel för täckande av den brist i barnhusets stat, som beräknats uppkomma för budgetåret 1943/44. I skrivelsen erinrar direktionen om behandlingen av motsvarande framställningar för tidigare år och anför därvid i huvudsak följande.

Kungl. Maj:ts proposition, nr 240, till 1941 års riksdag om anvisande av bidrag till allmänna barnhuset var närmast föranledd av en framställning från barnhusets direktion den 22 juli 1940. Direktionen erinrade däri om att enligt § 39 i barnhusets reglemente (nr 402 år 1930), ålåge det direktionen att vid förvaltningen tillse, att barnhuset förbleve i oförminskat åtnjutande av alla dess tillhörigheter. Utgifterna beräknades emellertid uppgå till ett belopp som skulle medföra kapitalminskning. Därest Kungl. Maj:t icke ställde medel till förfogande för täckande av denna kapitalbrist eller ock förklarade bestämmelsen i 39 § av reglementet ej utgöra hinder för direktionen att fullfölja sin verksamhet enligt uppgjord stat, måste direktionen vid beviljandet av understöd begränsa utgifterna, så att kapitalbrist utebleve. Denna sista utväg skulle emellertid innebära ett raserande av den organisation, som barnhuset, kommunerna till tjänst, genom sin understödjande verksamhet skapat eller byggt ut. Därest bidragen till de understödda barnhemmen runt om i landet nedsattes med belopp, som erfordrades för undvikande av kapitalförlust för barnhuset, skulle den dagavgift, som uttoges av kommunerna för vård av barn, stiga till ett sådant belopp, att kommunerna till barnavårdens skada ej anlidade barnhemmen.

Enahanda skäl hade av direktionen anförts vid framställningar om anslag för budgetåren 1941/42 och 1942/43.

Socialstyrelsen hade tillstyrkt direktionens framställning och framhållit, att barnhusets kapital hotades av en allvarlig minskning, därest icke kraftigt stöd erhöles från statens sida. En sådan minskning av de medel, som stode till barnhusets förfogande, borde icke ske, att därigenom barnhemsverksam-

heten i länen komme att minskas. Otvivelaktigt vore det av stort värde för samhället, att barnhusets kapitaltillgångar bibehölles, så att de för framtiden kunde användas för sådan banbrytande verksamhet på barnavårdens område, som icke kunde anordnas och utprövas på bekostnad av allmänna medel. Styrelsen hade funnit denna synpunkt böra vara avgörande vid anslagsfrågans prövning samt tillstyrkte att statsmedel anvisades till täckande av uppkommande underskott.

Föredragande departementschefen hade i propositionen nr 240/1941 uttalat bland annat, att det icke vore tillrådligt att ens delvis täcka den då uppkomna bristen genom att taga kapitaltillgångarna i anspråk, samt förordat att bristen helt täcktes av statsmedel.

Direktionen har härefter framlagt beräkningar rörande storleken av den brist i barnhusets räkenskaper, som kunde antagas uppkomma för verksamhetsåret 1943/44. I denna del har direktionen uttalat följande.

Barnhusets kapital — om man undantager den del därav, som är bunden i fonder för vissa särskilda ändamål eller som avsatts för barnhusets fastigheters räkning — uppgick den 30 juni 1943 till i runt tal 10 200 000 kronor. Avkastningen därav beräknas för budgetåret 1943/44 till 373 550 kronor, motsvarande en medelränta av 3,66 procent. En jämförelse med 1942/43 års avkastning visar en inkomstminskning av 1 450 kronor, vilken beror på uppsägning av tidigare låneplaceringar.

Samtidigt med denna inkomstminskning ha kraven på understöd från barnhuset till upptagningshem och fosterbarnsförmedling stigit. Till belysande härav må framhållas, att barnavårdsförbunden begärt i runt tal för 1941 576 000 kronor, för 1942 613 000 kronor, för 1943 639 000 kronor och för 1944 661 000 kronor. De sålunda begärda beloppen ha av barnhuset måst nedskäras för 1941 till 483 000 kronor, för 1942 till 530 000 kronor, för 1943 till 554 000 kronor och för 1944 till 590 000 kronor.

Barnhusets utgifter för egna hem, kvarvarande barnhusbarn, pensioner och diverse ha för 1943/44 måst beräknas till 3 000 kronor högre belopp än för föregående budgetår eller till 208 000 kronor.

Såsom nämnts ha under kalenderåret 1943 till understödsverksamhet beräknats åtgå 554 000 kronor och under kalenderåret 1944 590 000 kronor. Utgifterna för budgetåret 1943/44 torde kunna uppskattas till hälften av anslagsbehoven för de båda kalenderåren 1943 och 1944 eller till 572 000 kronor. Tillsammans med övriga i 1943/44 års stat beräknade utgifter, upptagna till 208 000 kronor, blir hela summan av utgifterna för budgetåret 780 000 kronor. Såsom ordinarie inkomster ha i barnhusets stat för budgetåret 1943/44 upptagits omförmälda kapitalavkastning av 373 500 kronor och dessutom det till barnhuset utgående statsbidraget av 111 450 kronor eller tillhoppa 485 000 kronor. För budgetåret kunde alltså beräknas uppkomma en brist av (780 000 — 485 000) 295 000 kronor.

Under förklaring att å det särskilda anslag av 250 000 kronor, som ställts till barnhusets förfogande för budgetåret 1942/43, uppkommit en behållning å 12 399 kronor 67 öre, har direktionen hemställt, att nämnda behållning måtte få användas för täckande av bristen i barnhusets stat för budgetåret 1943/44, dels ock att för täckande av sagda brist därutöver måtte anvisas ett anslag av 283 000 kronor.

Socialstyrelsen har i ett den 9 februari 1944 avgivet utlåtande tillstyrkt direktionens framställning.

Före-
draganden.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att man har att räkna med att allmänna barnhusets utgifter under budgetåret 1943/44 skola komma att avsevärt överstiga dess inkomster för samma budgetår. Den uppkommande bristen kan uppskattas till 295 000 kronor. De skäl, som tidigare anförts till stöd för att staten borde täcka uppkommande underskott i allmänna barnhusets verksamhet, äga alltjämt giltighet. Jag tillstyrker därför, att för täckande av nämnda underskott i första hand må tagas i anspråk den behållning, som uppkommit å det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget å 250 000 kronor. För täckande av underskottet i övrigt torde å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår böra under rubriken Bidrag till allmänna barnhuset anvisas ett obetecknat anslag å 283 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till allmänna barnhuset* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 283 000.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[4.] **Medicinalstyrelsen: Avlöningar.** Den i gällande avlöningsstat för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är fastställd till 252 000 kronor.

I skrivelse den 25 januari 1944 har *medicinalstyrelsen* anmält, att det belopp, varmed anslagsposten upptagits, ej komme att förslå till täckande av erforderliga utgifter under posten. Styrelsen uppger, att belastningen å posten den 31 december 1943 utgjorde 130 383 kronor. För återstående hälft av budgetåret kunde med bibehållande av den personal, som styrelsen efter noggrann prövning funnit nödvändig för de löpande göromålens behöriga gång, utgifterna under posten icke begränsas till lägre belopp än 139 500 kronor, vilket skulle innebära, att vid budgetårets slut anslagsposten komme att överskridas med $(130\ 383 + 139\ 500 - 252\ 000)$ 17 883 eller i runt tal 18 000 kronor. Det väntade överskridandet finge i viss mån ses mot bakgrunden av att arbetsuppgifterna för styrelsen visat en fortgående stegring, vilket medfört ett oundgängligt behov att anställa tillfällig personal. Sålunda hade styrelsen, delvis på grund av ett styrelsen lämnat utredningsuppdrag, erhållit Kungl. Maj:ts medgivande till en tillfällig förstärkning av arbetskraften å sjuksköterskeinspektrens avdelning. Vidare hade extra kanslipersonal måst tillfälligtvis anställas å medicinalbyrån i och för genomförandet, i vad på styrelsen ankommit, av de vid 1943 års riksdag beslutade ändringarna beträffande barnmorskeväsendet. Den väsentliga anledningen till att ifrågavarande anslagspost behövde överskridas vore emellertid vissa andra vid anslagspostens beräkning icke förutsedda omständigheter av natur att medföra avsevärda utgifter å anslagsposten.

Styrelsen anför härutinnan:

Byråchefstjänsten å styrelsens hälsovårdsbyrå hade vakantsatts i avbidan på framläggande av medicinalstyrelseutredningens förslag rörande styrelsens framtida organisation. Avlöningen till vikarie å tjänsten utginge från icke-ordinarie posten, när tjänsten uppehöles av annan än förste provinsialläkare. Sedan Kungl. Maj:t förordnat förste stadsläkaren i Malmö R. H. Huss att under augusti samt november och december 1943 uppehålla ifrågavarande byråchefstjänst, hade till Huss utbetalts sammanlagt 3 036 kronor, vilket belopp avförts å nämnda anslagspost. Chefen för medicinalstyrelsen hade för avsikt att föreslå Huss till förnyat förordnande å ifrågavarande tjänst under maj och juni 1944. Avlöningen till honom under sistnämnda månader beräknades komma att uppgå till i runt tal 3 900 kronor. Sammanlagt kunde alltså icke-ordinarieposten beräknas komma att under budgetåret belastas med utgifter på omkring 6 900 kronor för avlöande av vikarie å nämnda byråchefstjänst.

En annan omständighet, som föranledde en väsentlig merbelastning av icke-ordinarieposten, vore, att Kungl. Maj:t den 15 oktober 1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att verkställa utredning rörande den öppna vården vid av landsting eller kommun drivna sjukhus m. m. För fullgörandet av nämnda utredningsuppdrag hade styrelsen måst förordna en av sina amanuenser till sekreterare för utredningen, varjämte vikarier erfordrades för styrelsens chef och vissa av dess ledamöter under de tider, dessa för uppdragets fullgörande nödgades vara partiellt tjänstlediga. Icke-ordinarieposten beräknades under budgetåret komma att belastas med ett för avlöande av vikarie för nämnda amanuensens erforderligt belopp av i runt tal 3 600 kronor. För avlöande av vikarie för en av styrelsens ledamöter hade anslagsposten hittills under budgetåret belastats med tillhoppa 3 890 kronor, medan för återstoden av löpande budgetår ett ytterligare belopp av omkring 4 000 kronor beräknades bliva erforderligt för samma ändamål. Utredningen rörande den öppna sjukhusvården skulle alltså enligt styrelsens beräkningar under innevarande budgetår komma att medföra en merbelastning å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med (3 600 + 3 890 + 4 000) 11 490 kronor.

Kostnaderna för nu angivna särskilda utgiftsändamål beräknar styrelsen alltså till (6 900 + 11 490) 18 390 kronor. Styrelsen tillägger, att då styrelsen icke ansett någon nämnvärd besparing kunna göras å nu ifrågavarande anslagspost, styrelsen såge sig nödsakad att begära en förstärkning av densamma med 18 000 kronor. Nämnda belopp hade beräknats med så smal marginal, att styrelsen i händelse av längre ledigheter bland befattningshavarna — för militär tjänstgöring eller av annan anledning — icke syntes kunna undgå att göra framställning om ytterligare förstärkning av anslagsposten.

Anledningen till att den i medicinalstyrelsens avlöningsstat för innevarande budgetår upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal väntas bliva otillräcklig är, enligt vad styrelsen framhållit, att posten till följd av särskilda omständigheter belastats och väntas komma att ytterligare belastas med kostnader för anställande av tillfällig personal samt avlöande av vikarier i större omfattning än som förutsatts vid postens beräkande. Nämnda kostnader ha av styrelsen uppskattats till sammanlagt 18 390 kronor. Då några nämnvärda mot de nytillkomna utgifterna svarande besparingar av skäl, som styrelsen anfört, icke torde kunna förväntas, synes

*Departements-
chefen.*

ett överskridande av densamma med av styrelsen beräknade 18 000 kronor icke kunna undvikas. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att riksdagens medgivande till ett överskridande av posten med högst sistnämnda belopp inhämtas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 18 000 kronor.

[5.] **Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar.** Med skrivelse den 22 december 1943 har medicinalstyrelsen överlämnat en framställning från *föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium, docenten H. Rydin*, vari hemställts om anvisande av medel för verkställande av utredning rörande ett ändamålsenligt och ekonomiskt förfarande vid medikamentös behandling av sjuka personer, som äro hänvisade till långvarigt eller ständigt bruk av vissa läkemedel. Utredningen är avsedd att omfatta såväl val av lämpliga läkemedel som dessas rationella användande under särskilt beaktande av möjligheter till besparingsåtgärder. Till stöd för framställningen anför föreståndaren i huvudsak följande.

Många människor äro under årtionden och stundom under hela livet för sin fullständiga eller partiella arbetsförmåga beroende av ett kontinuerligt användande av vissa läkemedel. Antalet sådana personer är svårt att exakt uppgiva, men torde säkerligen vara omkring etthundratusen. Hit höra alla sockersjuka, som använda insulin, alla patienter behäftade med pernicios anemi, vilka äro i behov av organpreparat framställda från lever eller magsäck, patienter med bristande funktion av sköldkörteln, patienter med tetani, beroende på bristfällig eller skadad funktion av bisköldkörtlarna, vissa patienter med järnbristanemi, åtskilliga personer med reumatiska åkommor och ytterligare vissa personer, behäftade med andra, mindre vanliga sjukdomar.

För flertalet av dessa patienter kan den erforderliga behandlingen ordnas på mera än ett sätt. Stundom kan valet vara tämligen fritt, men gemensamt för alla är, att patienten praktiskt taget alltid är nödgad att vidmakthålla sin medicinering. Det är för närvarande icke möjligt vare sig för den enskilde läkaren eller hans ekonomiske målsman — stat, landsting, kommuner m. fl. — att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av valet av den ena eller andra metoden. Att enbart använda den billigaste sorten av en viss medicin, som när det exempelvis gäller olika preparat av acetylsalicylsyra eller fene-mal, låter sig här icke göra. Förhållandena äro helt annorlunda, när det gäller flertalet hithörande preparat, vilkas styrka ofta endast kan bestämmas eller uppskattas genom biologisk prövning och deras praktiska effekt genom klinisk erfarenhet.

En med hänsyn till prisfrågan genomförd jämförande bearbetning av dessa problem föreligger icke i vårt land, icke heller har uppgift kunnat erhållas om någon dylik utländsk bearbetning. En sådan utredning kommer med största sannolikhet att visa, att betydande besparingar kunna genomföras på detta område.

Utredningen bör förslagsvis utföras i samarbete mellan statens farmaceutiska laboratorium och ett antal sjukhusläkare. Materialet erhålles genom inhämtande av erfarenheter, som samlats av ledande svenska läkare, vilkas frivilliga hjälp i detta arbete är oundgänglig och även utlovad, genom granskning av de strödda erfarenheter från utländska institutioner och kliniker, som omtalas i den medicinska litteraturen, samt genom studium av läkemedelsfabrikanternas egna uppgifter. På grund av laboratoriets stora arbetsbörda kan den nuvarande personalen icke i nämnvärd utsträckning anlitas för den medicinsk-tekniska hopsamlingen och bearbetningen av materialet. För genomförandet av det här skisserade arbetet måste en medicinskt utbildad assistent, förslagsvis någon yngre licentiat, anlitas. Arvodet till assistenten har beräknats till 6 000 kronor för ett år.

Under hänvisning till det anförda har föreståndaren hemställt om anvisande av ett belopp av 6 000 kronor för verkställande av ifrågavarande utredning.

Medicinalstyrelsen har för egen del anført, att den föreslagna utredningen skulle taga sikte på att vara vägledande vid valet av den behandlingsmetod, som under förhandenvarande omständigheter vore ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktig och samtidigt fyllde kravet på medicinsk effektivitet. Då utredningen sannolikt komme att utvisa, att betydande besparingar stode att vinna på detta område, har styrelsen livligt förordat, att utredningen kommer till stånd.

Styrelsen har tillika vitsordat föreståndarens uppgift om att laboratoriets nuvarande personal på grund av laboratoriets stora arbetsbörda icke i nämnvärd utsträckning kunde anlitas för utredningens verkställande. Mot föreståndarens uppskattning av kostnaderna för utredningen har styrelsen ej heller haft något att erinra.

Medicinalstyrelsen har i enlighet härmed hemställt, att ett belopp av 500 kronor för månad, dock sammanlagt högst 6 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande utredning.

Statskontoret har i utlåtande över framställningen den 5 januari 1944 erinrat om att vid statens farmaceutiska laboratorium för närvarande finnes anställd en assistent med ett årligt arvode av 5 900 kronor. Därest i ärendet omförmäld utredning ansåges böra komma till stånd, syntes det därför ämbetsverket lämpligast att medicinalstyrelsen bemyndigades att för ändamålet anställa ytterligare en dylik assistent för en tid av högst 12 månader.

Enligt min uppfattning måste det anses vara av stort värde för såväl det allmänna som den enskilde att få det spörsmål, som framställningen avser, klarlagt genom en opartisk utredning. Denna, som torde böra verkställas snarast möjligt, synes lämpligen kunna anförtros åt statens farmaceutiska laboratorium. Då utredningen icke anses kunna verkställas utan förstärkning av laboratoriets läkarpersonal, tillstyrker jag, att ett belopp av högst 6 000 kronor ställes till förfogande för ändamålet. Beloppet torde böra bestridas

*Före-
draganden.*

från den i laboratoriets avlöningsstat upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Då riksdagen icke tidigare haft tillfälle att taga ställning till denna fråga, torde densamma i detta sammanhang böra underställas riksdagens prövning.

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

[6.] **Överståthållarämbetet: Avlöningar.** Den 7 maj 1943 fastställde Kungl. Maj:t av riksdagen godkänd avlöningsstat för överståthållarämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44. Denna stat upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 100 000 kronor.

I skrivelse den 25 februari 1944 har *överståthållarämbetet* hemställt, att sagda anslagspost måtte förstärkas med 3 000 kronor. Som skäl härför framhåller ämbetet följande.

Vid anslagspostens bestämmande har påkallad hänsyn icke tagits till den särskilda arbetsbelastning, som vid medelsförvaltningen uppkommit såsom följd av typiska kristidsförfattningar. Som exempel må nämnas gäldandet av statsmedel, i ett otal poster, av ersättningar, som tillerkänts enskilda för rekvisitioner för tillgodoseende av krigsmaktens och luftskyddets behov av olika nyttigheter, samt utbetalning av avlöningar till luftskyddspersonal, månatligen omfattande ett antal särskilda poster ej understigande 3 000, med den skyldighet att till taxeringsmyndigheterna lämna inkomstuppgift, som därav är en följd. För arbetets någorlunda jämna gång har för ämbetet varit oundvikligt att till hjälp vid medelsförvaltningen anställa extra kvinnliga befattningshavare utöver vad som beräknades erforderligt vid fastställandet av ifrågavarande anslagspost. Arbetet har icke tillåtit att minska antalet extra befattningshavare i motsvarande omfattning vid utförande av annat arbete inom ämbetet.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till de av överståthållarämbetet åberopade omständigheterna tillstyrker jag, att riksdagens medgivande inhämtas till att ifrågavarande anslagspost överskrides med högst 3 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 3 000 kronor.

[7.] **Länsstyrelserna: Avlöningar.** Den 30 juni 1943 fastställde Kungl. Maj:t två avlöningsstater för länsstyrelserna att tillämpas, den ena under tiden 1 juli—31 december 1943 och den andra under tiden 1 januari—30 juni 1944. Vardera staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken är uppdelad på en delpost till bokfö-

ringsgranskare, varom här icke är fråga, och en delpost till annan personal. Sistnämnda delpost är för tiden 1 juli—31 december 1943 bestämd till 1 312 500 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1944 till 1 328 500 kronor.

Genom särskilt beslut förstnämnda dag angav Kungl. Maj:t de belopp, tillhoppa 1 302 500 kronor, som de olika länsstyrelserna finge taga i anspråk av den för tiden 1 juli—31 december 1943 avsedda delposten. Den 22 december 1943 meddelade Kungl. Maj:t ändrade bestämmelser rörande fördelningen mellan länsstyrelserna av det belopp, varmed delposten var upptagen i avlöningsstaten. Samtidigt medgav Kungl. Maj:t — under åberopande av riksdagens i skrivelse den 16 februari 1943, nr 27, givna bemyndigande att medgiva överskridande av vissa poster i avlöningsstaterna — att delposten finge överskridas med ett belopp av högst 22 400 kronor.

Vad angår den i avlöningsstaten för tiden 1 januari—30 juni 1944 upptagna delposten medgav riksdagen i skrivelse den 16 december 1943, nr 528, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i propositionerna nr 344 och 345 angående förstärkning av den inom taxeringsorganisationen sysselsatta personalen hos länsstyrelserna och överståthållarämbetet, att delposten finge överskridas med högst 640 000 kronor. Den 31 december 1943 förklarade Kungl. Maj:t, att de olika länsstyrelserna finge under tiden 1 januari—30 juni 1944 av delposten använda vissa angivna belopp, sammanlagt 1 776 000 kronor.

I samband med att medel sålunda den 30 juni och den 31 december 1943 anvisades till icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna föreskrev Kungl. Maj:t, att de utgifter, som under förra respektive senare hälften av budgetåret 1943/44 kunde komma att göras med stöd av de av Kungl. Maj:t i beslut den 1 september 1939 och i 18 § kungörelsen den 27 oktober 1939, nr 777, respektive 16 § kungörelsen den 24 september 1943, nr 708, givna bemyndigandena att anställa tillfälliga befattningshavare vid länsstyrelserna för den administrativa försvarsberedskapen, skulle tills vidare redovisas under särskild rubrik under anslagsposten för vederbörande budgethalvår. Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut om sättet för täckande av utgifter, som orsakades av ifrågavarande personalförstärkning.

Den 7 februari 1944 hava länsstyrelserna anmodats att till socialdepartementet inkomma med uppgift angående de utgifter, som under tiden 1 juli 1943—31 januari 1944 gjorts med stöd av förenämnda av Kungl. Maj:t givna bemyndiganden att anställa extra personal vid länsstyrelserna. Samtidigt hava länsstyrelserna anmodats att verkställa en beräkning av de belopp, som med iakttagande av all möjlig sparsamhet ansåges komma att för återstående del av budgetåret åtgå till personal av ifrågavarande slag.

Med särskilda skrivelser hava *länsstyrelserna* i anledning härav överlämnat begärda uppgifter och beräkningar. En sammanställning härav giver vid handen, att det av rådande krisförhållanden påkallade anställandet av tillfällig personal vid länsstyrelserna under tiden 1 juli 1943—31 januari 1944 medfört en utgift av i runt tal 357 300 kronor. Motsvarande utgifter för tiden 1 februari—30 juni 1944 hava av länsstyrelserna beräknats till ett sammanlagt belopp av omkring 246 200 kronor.

Departements-
chefen.

För täckande av kostnaderna för sådan personal vid länsstyrelserna, som fullgör de av den administrativa försvarsberedskapen betingade arbetsuppgifterna, ha medel hittills icke anvisats, utan dessa kostnader ha av länsstyrelserna jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande förskottsvis bestritts från den under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till annan personal än bokföringsgranskare. Nämnda anslagspost i den för tiden 1 juli—31 december 1943 fastställda staten har tagits helt i anspråk för ordinära ändamål och lämnar sålunda icke utrymme för täckande jämväl av nu förevarande kostnader. I detta sammanhang bör därför riksdagens medgivande inhämtas till att motsvarande delpost i den för tiden 1 januari—30 juni 1944 fastställda avlöningsstaten må användas för täckande av samtliga under tiden 1 juli 1943—30 juni 1944 erforderliga utgifter för krispersonalens avlöning.

Vad sistnämnda delpost beträffar må densamma såsom av det föregående framgår belastas med utgifter å sammanlagt högst 1 968 500 kronor. Härav är enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1943 ett belopp av 1 776 000 kronor fördelat mellan de olika länsstyrelserna. Siffermässigt skulle sålunda 192 500 kronor vara disponibla för andra ändamål än avlöande av personal för mera stadigvarande uppgifter. Emellertid vill det förefalla som om den nya taxeringsorganisationen kommer att utbyggas i hastigare takt än vid berörda medelsfördelning förutsatts. Endast en mycket obetydlig del av det belopp, varmed delposten för närvarande må ytterligare belastas, torde därför kunna användas till bestridande av utgifter för krispersonal. Dessa utgifter hava av länsstyrelserna för hela budgetåret 1943/44 beräknats till 603 500 kronor. Då intet synes vara att erinra mot länsstyrelsernas beräkningar, torde riksdagens medgivande till överskridande av delposten med ytterligare högst 600 000 kronor böra inhämtas.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i den för tiden 1 januari—30 juni 1944 fastställda avlöningsstaten för länsstyrelserna under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till annan personal än bokföringsgranskare må för täckande av utgifter för avlöning till den under budgetåret 1943/44 vid länsstyrelserna tillfälligt anställda personal, som avsetts för den administrativa försvarsberedskapen, överskridas med högst 600 000 kronor.

[8.] **Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar.** Den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t fastställt av riksdagen godkänd avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal å 2 113 000 kronor.

Sagda anslagspost är avsedd för avlönande av dels extra ordinarie tjänstemän — landsfiskalsassistenter och extra ordinarie skrivbiträden — dels landsfiskalsaspiranter, som antagits till extra tjänstemän, dels ock sådana tillfälliga befattningshavare och andra tillfälliga arbetsbiträden i landsfiskalsdistrikten, vilka erfordras för fullgörande av mera stadigvarande arbetsuppgifter.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 juni 1941 bestämt antalet extra ordinarie tjänster i de olika landsfiskalsdistrikten och därefter genom särskilda beslut medgivit, att ytterligare sådana tjänster finge inrättas i vissa distrikt.

Den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t anvisat medel till avlönande under budgetåret 1943/44 av omförmäld tillfällig biträdeshjälp i landsfiskalsdistrikten. I samband härmed har Kungl. Maj:t föreskrivit, att de utgifter, som under budgetåret 1943/44 kunde komma att göras med stöd av de av Kungl. Maj:t i beslut den 8 september 1939 och i 18 § kungörelsen den 27 oktober 1939, nr 777, givna bemyndigandena att anställa extra landsfiskaler och tjänstebiträden hos landsfiskalerna för den s. k. administrativa försvarsberedskapen, skulle tills vidare redovisas under särskild rubrik under ifrågavarande anslagspost. Kungl. Maj:t har förklarat sig framdeles vilja meddela beslut om sättet för täckande av utgifter, som under budgetåret orsakades av ifrågavarande personalförstärkning.

På anmodan hava *länsstyrelserna* inkommit med vissa uppgifter angående utgifterna under anslagsposten till icke-ordinarie personal. En sammanställning av uppgifterna ger vid handen, att utgifterna för avlöning av icke-ordinarie personal, avsedd för fullgörande av stadigvarande arbetsuppgifter, för tiden 1 juli 1943—31 januari 1944 uppgått till omkring 1 233 700 kronor, medan utgifterna för avlöning av personal, som anställt på grund av rådande krisförhållanden, under samma tid uppgått till omkring 123 200 kronor. *Länsstyrelserna* hava vidare för tiden 1 februari—30 juni 1944 beräknat kostnaderna för avlöning åt den för mera ordinära uppgifter avsedda personalen till omkring 873 300 kronor.

Enligt länsstyrelsernas beräkningar skulle för budgetåret 1943/44 utgifterna för avlöningar till den icke-ordinarie personal hos landsfiskalerna, som erfordras för mera stadigvarande arbetsuppgifter, uppgå till (1 233 700 + 873 300 =) 2 107 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag icke något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Den extra krispersonalens avlöning har under tiden 1 juli 1943—31 januari 1944 dragit en kostnad av i runt tal 123 200 kronor. För återstoden av budgetåret torde man kunna räkna med att dylik personal skall bliva erforderlig i ungefär samma omfattning som under budgetårets sju första månader. Under sådana förhållanden komma kostnaderna härför att uppgå till i runt tal 88 000 kronor.

Då ifrågavarande anslagspost i gällande avlöningsstat är upptagen med 2 113 000 kronor och enligt här gjorda beräkningar medelsbehovet för ända-

målet skulle komma att uppgå till (2 107 000 + 123 200 + 88 000 =) 2 318 200 kronor, är att räkna med att posten måste överskridas med 205 200 kronor eller i avrundat tal 210 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för landsfiskalerna m. fl. upptagna anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 210 000 kronor.

E. Polisväsendet.

[9.] **Poliskåren i Boden: Avlöningar.** Den 7 maj 1943 fastställde Kungl. Maj:t av riksdagen godkänd avlöningsstat för poliskåren i Boden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44. Staten upptager bland annat en anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal å 14 400 kronor.

I skrivelse den 22 februari 1944 har *polischefen i Boden* hemställt, att sagda anslagspost måtte få överskridas med högst 21 600 kronor, samt till stöd här för anfört följande.

Anslagsposten är ursprungligen avsedd för avlöningar till fyra extra ordinarie konstaplar samt för vikariatsersättningar. Emellertid hava rådande krisförhållanden nödvändiggjort förstärkning av poliskårens personal. För närvarande tjänstgöra vid kåren tio icke-ordinarie befattningshavare. Av dessa äro två vikarier för ordinarie befattningshavare, vilka sedan innevarande budgetårs början med C-avdrag åtnjuta tjänstledighet för uppehållande av militära arvodesbefattningar. En av de icke-ordinarie befattningshavarna vikarierar sedan den 15 februari 1944 för en ordinarie befattningshavare, som med C-avdrag beviljats tjänstledighet för uppehållande av överkonstapelstjänst. I realiteten har sålunda kåren förstärkts med tre extra tjänstemän. Det har emellertid visat sig att göromålen inom poliskåren ökat i en omfattning, som man knappast kunnat förutse vid budgetårets början. Ökningen faller i första hand på kriminalavdelningen. Trots avsevärt övertidsarbete har arbetsbalansen på kriminalavdelningen blivit betydande. Detta är till allra största delen beroende på kriminalavdelningens författningsenliga skyldighet att utreda brott, som höra till krigsrätt och som äro begångna inom Bodens fästnings skyddsområde. Det synes därför nödvändigt att ytterligare förstärka poliskårens personal med tre extra befattningshavare för att kunna frigöra ordinarie polismän till tjänstgöring å kriminalavdelningen. För avlöning till den icke-ordinarie personal, varför medel icke tidigare beräknats, ävensom för eventuella ytterligare vikariatsersättningar erfordras 21 600 kronor. Å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kommer att uppstå en besparing av omkring 14 700 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i avgivet utlåtande tillstyrkt polischefens framställning.

Jämväl *statspolisintendenten* har utlåtit sig över framställningen och därvid anfört följande.

Med den kännedom jag numera äger om arbetsförhållandena vid poliskåren i Boden tror jag mig kunna konstatera, att den inträdda ökningen av kårens

arbetsbörda till stor del är beroende på rådande särskilda förhållanden. Av polischefen redan vidtagen utökning av den extra personalen synes vara väl motiverad. Däremot ställer jag mig tveksam till polischefens hemställan om kårens förstärkning med ytterligare 3 extra konstaplar. Någon permanent sådan förstärkning anser jag mig icke kunna tillstyrka. Då jag emellertid äger kännedom om uppkommen arbetsbalans, synes en tillfällig utökning vara motiverad, till dess denna balans avarbetats, varvid dock tiden därför bör begränsas till högst två månader.

Enligt uppgift från polischefen var det under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal anvisade beloppet förbrukat den 1 januari 1944 sånär som på 100 kronor. Överskridandet av anslagsposten skulle alltså avse sex månader. Polischefens beräkningar avse arvode och lön till 7 extra och 2 extra ordinarie konstaplar under januari och februari 1944 samt arvode och lön under mars—juni 1944 till dels 8 extra och 2 extra ordinarie konstaplar och dels ytterligare 3 extra konstaplar. Lönen till extra konstapel har beräknats som ett fast arvode av 300 kronor per månad, vilket belopp synes skäligt. Till vardera av de extra ordinarie konstaplarna utgår grundlön enligt lönegraden Eo 7 med 279 kronor 75 öre och kallortstillägg med 20 kronor per månad. Hänsyn bör dessutom tagas till ersättning åt vikarie för polischefen, som av denne beräknats till 550 kronor.

Med hänsyn till det anförda får jag tillstyrka framställningen i vad den avser arvode och lön till 7 extra och 2 extra ordinarie konstaplar under januari och februari 1944, 8 extra och 2 extra ordinarie konstaplar under mars—juni 1944 samt arvode till ytterligare 3 extra konstaplar under högst två månader ävensom vikariatsersättning, uppgående till 550 kronor. Det belopp, med vilket anslagsposten bör få överskridas, kan sålunda begränsas till 19 647 kronor. Härvid har tagits i beaktande, att 100 kronor återstodo å anslagsposten den 1 januari 1944.

För fullgörande av de uppgifter, som under rådande utomordentliga förhållanden åvila poliskåren i Boden, har polischefen funnit erforderligt att anställa vikarier för tjänstlediga ordinarie befattningshavare vid kåren samt att utöka kårens personal med 3 extra konstaplar. Häremot har jag intet att invända. Vad däremot angår polischefens hemställan om förstärkning av poliskåren under budgetårets fyra sista månader med ytterligare 3 extra konstaplar, finner jag, i likhet med statspolisintendenten, tillräckligt att förstärkningen avser två månader.

*Departements-
chefen.*

På grund av angivna omständigheter blir det nödvändigt att för innevarande budgetår medgiva ett överskridande av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal. Det belopp, varmed överskridande behöver ske, torde i överensstämmelse med statspolisintendentens beräkningar kunna uppskattas till 19 600 kronor. Jag får därför tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas till att ifrågavarande post överskrides med högst nämnda belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för poliskåren i Boden upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 19 600 kronor.

F. Civila luftskyddet.

[10.] **Luftskyddsinspektionen: Avlöningar.** Den 30 juni 1943 fastställde Kungl. Maj:t avlöningsstat för luftskyddsinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44. I staten finnes bland annat upptagen en anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 132 000 kronor.

I skrivelse den 3 februari 1944 har *luftskyddsinspektionen* upplyst, att inspektionen i största möjliga utsträckning begränsat utgifterna från sagda anslagspost men att det under posten anvisade beloppet likväl icke komme att förslå för sitt ändamål. Detta berodde främst på att inspektionen erhållit nya arbetsuppgifter såsom omläggningen av luftskyddets fordonsplaner. Vidare hade en icke beräknad belastning av cirka 1 400 kronor uppkommit därigenom, att vikarier måst anställas för personal, som beviljats tjänstledighet för sjukdom eller militärtjänst. Slutligen hade, liksom under nästföregående budgetår, för telefonvakhållning varit anställda ett antal f. d. rikstelefonister, vilka — två åt gången — nattetid vore förlagda i inspektionens lokaler. Med hänsyn till tidsläget räknade inspektionen med att sådan vakhållning skulle bli erforderlig även under återstoden av innevarande budgetår. Den av vakhållningen föranledda kostnaden, vartill hänsyn icke tagits vid anslagspostens beräkning, uppginge till ungefär 5 600 kronor. Inspektionen beräknar samtliga utgifter från anslagsposten till i runt tal 144 000 kronor samt hemställer, att posten måtte få överskridas med 12 000 kronor.

Före-
draganden.

För närvarande pågår översyn av luftskyddsinspektionens personalorganisation. Innan resultatet härav föreligger, torde det icke vara möjligt att exakt ange medelsbehovet under ifrågavarande anslagspost för återstoden av budgetåret 1943/44. Med utgångspunkt från nuvarande förhållanden har jag emellertid intet att erinra mot luftskyddsinspektionens beräkning av utgifterna från anslagsposten. Jag får därför tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas till att posten överskrides med högst 12 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt bestämma intill vilket belopp — inom den av riksdagen angivna ramen — posten får tagas i anspråk.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för luftskyddsinspektionen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1943/44 överskridas med högst 12 000 kronor.

G. Diverse.

[11.] 8. Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., *reservationsanslag*. Till ifrågavarande ändamål har å riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor. Av nämnda belopp äro 750 000 kronor avsedda för bestridande av kostnaderna för den verksamhet, som omhänderhaves av statens flyktingsnämnd, och 250 000 kronor för den hjälp, som av socialstyrelsen beredes flyktingar i form av vistelse i härför anordnade läger. En närmare redogörelse för anslaget användning har meddelats i 1943 års statsverksproposition (V. punkten 222).

Genom beslut den 29 oktober 1943 har Kungl. Maj:t vidare föreskrivit *dels* att kostnader, som uppkomma eller uppkommit för socialstyrelsen i samband med erforderliga statliga kontrollåtgärder för mottagande av flyktingar, som i anledning av i Danmark rådande förhållanden ankomma till vårt land, skola bestridas från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda anslaget till Allmänna utgifter för försvarsberedskap: Förstärkning av den civila administrationen m. m. *dels ock* att kostnader för lägerverksamheten i övrigt skola --- i avvaktan på en uppgörelse rörande det slutliga bestridandet av dessa kostnader — förskottsvis bestridas i samma ordning. Genom samma beslut anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret att från nämnda förskottsanslag till socialstyrelsen utbetala ett belopp av intill 2 000 000 kronor, att av styrelsen användas för bestridande av omförmälda kostnader.

Från såväl socialstyrelsen som flyktingsnämnden hava inkommit framställningar om anvisande av ytterligare medel under innevarande budgetår för bestridande av utgifter för flyktingarna.

Socialstyrelsen anför i skrivelse den 18 februari 1944, att styrelsens kostnader för lägerverksamheten hade visat sig ansenligt komma att överstiga de beräknade utgifterna. Med utgången av sistlidna januari månad hade kostnaderna under budgetåret redan uppgått till 324 000 kronor, varför ytterligare medel för återstoden av budgetår erfodrades. Den alltjämt ansenliga flyktingsströmmen hade medfört ökade kostnader såväl i samband med omhändertagandet vid gränserna som för lägervistelse. Allt åtgjordes visserligen för att förkorta flyktingarnas uppehåll i lägren och minska underhållskostnaderna, men till följd av utvecklingen på arbetsmarknaden ginge omsättningen av klientelet numera icke lika snabbt som tidigare. Med hänsyn tagen till nuvarande tendenser kunde medelsbehovet för återstående fem månader av budgetåret uppskattas, vad beträffade emottagandet av flyktingarna vid gränserna till omkring 110 000 kronor och vad anginge själva lägerverksamheten samt i samband därmed stående personalkostnader till omkring 183 000 kronor, eller tillhoppa 293 000 kronor. Härvid hade dock icke medräknats utgifterna för vissa läger för danska flyktingar.

Vad angår de utgifter, som äro avsedda att bestridas av de genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 oktober 1943 anvisade medlen, anför styrelsen, att styrelsen vid den starka flyktingsströmmen från Danmark under hösten 1943 låtit

iordningställa ett större antal läger och mottagningshem. Efter hand som flyktingarna kunde utplaceras i arbetsmarknaden eller beredas uppehåll å annan ort kunde lägren omorganiseras och deras antal reduceras. Från den 1 januari 1944 hade härvarande danska beskicknings flyktingskontor övertagit den ekonomiska förvaltningen av huvudparten av lägren. För tiden dessförinnan hade emellertid styrelsen närmast att svara för kostnaderna.

Med utgången av januari månad hade styrelsens sammanlagda kostnader för kontrollåtgärder och lägerverksamhet för danska flyktingar uppgått till 1 775 000 kronor. Ännu icke likviderade kostnader för lägerverksamheten beräknades nu till 962 000 kronor, vari bl. a. inginge av statens arbetsmarknads-kommission förskotterade kostnader för klädinköp till flyktingar, uppgående till 510 000 kronor. För fortsatta statliga kontrollåtgärder vid mottagandet av danska flyktingar beräknades åtgå ytterligare omkring 275 000 kronor under återstoden av innevarande budgetår. Medelsbehovet fördelade sig därvid med ca 175 000 kronor för mottagningscentralen i Malmö och Ramlösa och med 100 000 kronor för övriga för danska flyktingar avsedda undersöknings- och disciplinläger, vilka dreves i svensk regi eller stode under svensk tillsyn. Utöver det tillgängliga anslaget å 2 000 000 kronor skulle sålunda erfordras omkring 1 012 000 kronor för den under budgetåret fortsatta lägerverksamheten för danska flyktingar.

På grund av det anförda har styrelsen beräknat det ytterligare medelsbehovet under budgetåret 1943/44 för flyktingars emottagande och vistelse i läger till 1 305 000 kronor, varav 293 000 kronor hänförde sig å andra än danska flyktingar och 1 012 000 kronor å danska flyktingar. Styrelsen ville dock framhålla, att styrelsen därvid utgått från att flyktingströmmen icke ökade utöver vad nuvarande tendenser gäve vid handen och att läget på arbetsmarknaden icke avsevärt förändrades till nackdel för flyktingarnas placering i arbete.

Under hänvisning till det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:tt ville till avsett ändamål ställa ett belopp av 1 305 000 kronor till styrelsens förfogande.

Statens flyktingsnämnd anför i skrivelse den 18 februari 1944 följande.

Flyktingströmmen till Sverige har visat sig vara betydligt större än som kunnat förutses. Dessutom har läget på arbetsmarknaden under de senaste månaderna förändrats så, att det blivit allt svårare att skaffa flyktingarna arbete. Antalet understödsfall har därför ökats i väsentlig grad. Den tid som åtgår innan en flykting kan få arbete har även förlängts. Dessa förhållanden ha medfört, att de medel, som anvisats nämnden, icke komma att täcka utgifterna under den återstående tiden av budgetåret. Nämnden har nämligen under tiden 1 juli 1943—31 januari 1944 utbetalat tillhopa 631 277 kronor 90 öre. Nämnden har således förbrukat nära nog hela det belopp, som beräknats utgöra dess andel av ifrågavarande anslag.

Nämnden måste räkna med att utgifterna icke komma att minska under de återstående månaderna. Medelsförbrukningen under den gångna delen av perioden har uppgått till över 90 000 kronor per månad. I detta belopp har

inräknats kostnaderna för det under nämndens kontroll stående flyktinglägret i Lenhovda. Utgifterna härför torde komma att ökas nu, då det stöter på svårigheter att placera utlänningarna i arbete och de följaktligen måste hänvisas att vistas i läger i större utsträckning än som tidigare varit fallet. Nämnden anser sig därför böra beräkna sin medelsförbrukning till 100 000 kronor per månad eller för tiden februari—juni till 500 000 kronor.

Därtill kommer att olika hjälporganisationer för flyktingar från Danmark insänt redovisningar på närmare 360 000 kronor för tiden intill den 1 november 1943, då danska flyktingkontoret övertog kostnaderna för denna grupp av flyktingar. Ersättning av statsmedel på sistnämnda belopp torde komma att belöpa sig å cirka 150 000 kronor.

Utom dessa utgifter måste nämnden beräkna att avsätta medel för utgifterna till flyktingkommittéernas verksamhet under redovisningsperioden maj—juni 1944. Dessa utgifter kunna beräknas till ungefär 80 000 kronor och skola rätteligen belasta innevarande budgetår.

Nämnden har alltså uppskattat det för innevarande budgetår ytterligare erforderliga medelsbehovet till $(500\ 000 + 150\ 000 + 80\ 000)$ 730 000 kronor.

Till slut meddelar nämnden, att socialstyrelsen som beretts tillfälle att taga del av nämndens här ifrågavarande skrivelse, förklarar sig ej ha haft anledning till erinran mot densamma.

Det anslag till bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., som anvisats för innevarande budgetår, uppgår till 1 000 000 kronor. Därav hade i fjolårets statsverksproposition beräknats 750 000 kronor till den verksamhet, som omhänderhas av statens flyktingnämnd samt 250 000 kronor till socialstyrelsens lägerverksamhet. Dessa belopp ha visat sig otillräckliga inför den flyktingström, som under den gångna delen av budgetåret sökt sig innanför landets gränser. Socialstyrelsen och statens flyktingnämnd ha därför var för sig inkommit med den 18 februari 1944 dagtecknade skrivelser, vari hemställts om anvisande av ytterligare medel för flyktingverksamheten.

Vad först beträffar flyktingnämndens verksamhet har densammans utgifter intill den 31 januari uppgått till 631 000 kronor. Enligt nämndens av socialstyrelsen vitsordade beräkningar torde för återstoden av budgetåret böra räknas med en medelsförbrukning, uppgående till 580 000 kronor. Dessutom har nämnden för avsikt att lämna bidrag till hjälporganisationer för danska flyktingar för av dessa verkställda understödsutbetalningar intill den 1 november 1943, från vilket datum danska flyktingkontoret övertagit finansierandet av de danska flyktingkommittéernas verksamhet. Flyktingnämndens bidrag till dessa kommittéer uppskattas till 150 000 kronor. Flyktingnämndens medelsbehov för innevarande budgetår skulle alltså uppgå till $(631\ 000 + 580\ 000 + 150\ 000)$ 1 361 000 kronor. Då i statsverkspropositionen beräknats, att flyktingnämndens kostnader skulle uppgå till 750 000 kronor, uppstår en brist på 611 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den av socialstyrelsen bedrivna lägerverksamheten för andra flyktingar än danska, till vilka jag strax skall återkomma, har tagit sådan omfattning, att det för densamma beräknade beloppet 250 000 kronor icke visat sig tillräckligt. För tiden intill januari månads utgång hade kostnaderna uppgått till 324 000 kronor. Socialstyrelsen beräknar, att kostnaderna för den återstående delen av budgetåret komma att uppgå till 293 000 kronor. Sammanlagt beräknas alltså nu ifrågakostnader innevarande budgetår bliva (324 000 + 293 000) 617 000 kronor, vilket med 367 000 kronor överstiger vad som beräknades i statsverkspropositionen. Till flyktingnämndens verksamhet jämte till socialstyrelsens lägerverksamhet i vad den avser andra flyktingar än danskar torde därför böra anvisas å tilläggsstat tillhopa (611 000 + 367 000) 978 000 kronor eller avrundat uppåt 1 000 000 kronor.

Den stora ström av danska flyktingar, som inträffade under hösten 1943, ställde myndigheterna inför särskilda problem. Självfallet hade flyktinganslaget aldrig beräknats för att bestrida kostnader för en flyktingström av denna storleksordning. Genom beslut den 29 oktober 1943 ställde Kungl. Maj:t 2 000 000 kronor till socialstyrelsens förfogande från det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda anslaget till förstärkning av den civila administrationen m. m. Beloppet skulle användas dels till bestridande av erforderliga statliga kontrollåtgärder för mottagande av flyktingar, som i anledning av i Danmark rådande förhållanden ankomma till vårt land, dels ock till utgifter för övrig lägerverksamhet för de danska flyktingarna i avvaktan på en uppgörelse rörande det slutliga bestridandet av dessa kostnader.

Kostnaderna för erforderliga kontrollåtgärder hänföra sig förnämligast till kostnaderna för mottagningsstationer i Ramlösa och Malmö, dit flyktingarna införas för läkarundersökning, polisiär granskning, erhållande av klädustrustning, ransoneringskort etc. Dessa kostnader hava enligt av socialstyrelsen lämnade uppgifter intill den 31 januari 1944 uppgått till 201 500 och uppskattas för resten av budgetåret till 275 000 kronor. Enligt min mening böra nu ifrågakostnader även i fortsättningen bestridas från å förskottsstat uppfört anslag.

Lägerverksamhet i övrigt för de danska flyktingarna, som åsyftar att ge flyktingarna uppehälle och försörjning, har från och med den 1 januari 1944 helt övertagits av danska flyktingkontoret. Det föreligger därför möjlighet att nu kunna överblicka de kostnader, som de danska lägren vållat under den tid, de drivits av socialstyrelsen. De intill den 31 januari 1944 verkställda utbetalningarna uppgå enligt socialstyrelsens uppgifter till 1 573 430 kronor.

Härtill kommer emellertid ännu icke likviderade räkningar på tillhopa 452 000 kronor. Intill den 1 januari 1944 ha alltså utgifter uppstått för sådana danska flyktingläger, vilka numera administreras och finansieras av danska flyktingkontoret, å tillhopa (1 573 430 + 452 000) 2 025 430 kronor. Man torde icke för närvarande behöva taga ställning till hur dessa utgifter slutgiltigt skola gäldas. Däremot torde medel böra anvisas på tilläggsstat för att gottgöra de hittills å förskottsstat gjorda utbetalningarna samt för att be-

strida likviderandet av ännu icke betalade räkningar för den nu ifrågavarande danska lägerverksamheten. För ändamålet torde böra beräknas 2 050 000 kronor.

Ett betydande antal av de danska flyktingarna har ankommit till Sverige i ett tillstånd, som nödvändiggjort deras förseende med lämplig klädustrustning. Av praktiska skäl har statens arbetsmarknadskommission haft hand om denna del av hjälpverksamheten. Arbetsmarknadskommissionen har för detta ändamål intill den 1 januari 1944 haft utgifter å tillhoppa 570 000 kronor, vilket med 60 000 kronor överskrider den preliminära siffra, som angivits i socialstyrelsens skrivelse av den 18 februari. Arbetsmarknadskommissionen torde böra erhålla ersättning för sina å detta sätt gjorda utlägg och medel torde därför böra anvisas å tilläggsstat för ändamålet. Även beträffande denna post torde böra anmärkas, att ställning icke tagits till utgifternas slutgiltiga bestridande.

I enlighet med vad jag här anfört förordar jag, att anslag begäres å tilläggsstat för bestridande av dels kostnader för flyktingnämnden jämte socialstyrelsens lägerverksamhet, avseende andra än danskar, å tillhoppa 1 000 000 kronor, dels ock kostnaderna intill den 1 januari 1944 för danska flyktingläger, som numera övertagits av danska flyktingkontoret, 2 050 000 kronor samt slutligen ersättning för arbetsmarknadskommissionens utlägg intill den 1 januari 1944 för klädustrustning åt danska flyktingar 570 000 eller sammanlagt 3 620 000 kronor. Jag erinrar vidare om det tidigare av mig gjorda uttalandet, att kostnaderna för de för danska flyktingar anordnade kontrollåtgärderna fortfarande böra bestridas från anslag å förskottsstaten. Inträffar en betydande ökning av antalet till Sverige inkommande flyktingar, torde kostnaderna övergångsvis få täckas från förskottsstaten.

Under hänvisning till vad jag här anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3 620 000.

[12.] **8 e. Ytterligare understöd m. m. åt vissa estniska medborgare, reservationsanslag.** Under innevarande budgetår har vid olika tillfällen medel ställts till kommitténs för rågösvenskarna förfogande att av denna disponeras för bistånd åt estniska medborgare av svensk härstamning, vilka återvänt eller väntas återvända till Sverige. Sålunda anvisade 1943 års riksdag på tilläggsstat I för budgetåret 1943/44 ett reservationsanslag av 200 000 kronor för ändamålet. Vidare ställde Kungl. Maj:t den 10 september 1943 av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter ett belopp av 100 000 kronor till kommitténs förfogande till understöd åt återvändande estlandssvenskar. Slutligen har 1944 års riksdag å tilläggsstat II anvisat dels ett reservationsanslag av 100 000 kronor till understöd åt vissa estniska medborgare och dels ett anslag under fonden för låneunderstöd av 200 000 kronor såsom lån

till den s. k. rågöstiftelsen. Det senare beloppet är avsett att användas för att stödja den kolonisationsverksamhet i form av inköp av fiskeställen, småbruk, fiskebåtar m. m. som bedrivs av rågökommittén.

I skrivelse den 1 mars 1944 har *kommittén för rågösvenskarna* (estlandssvenskarna) anhållit om ytterligare anslag för fullföljandet av sin verksamhet för omhändertagande i Sverige av från Estland anländande personer av svensk härstamning.

Kommittén anför i huvudsak följande.

Kommittén har hittills omhändertagit, förutom de rågöbor, som anlände på hösten 1940, tillhoppa 2 105 estlandssvenskar, av vilka 100 anlände under senare hälften av december 1943 och 402 under innevarande år. Denna starka tillströmning av estlandssvenskar har varit en av de mera betydande orsakerna till att kommitténs tidigare i skrivelse den 13 december 1943 gjorda beräkningar över medelsbehovet för tiden intill den 1 juli 1944 ha kullkastats. Det belopp av 100 000 kronor, som av 1944 års riksdag anvisats, var avsett att täcka kostnaderna intill den 1 juli 1944 för de estlandssvenskar, som anlant till Sverige före den 13 december 1943. Dessa medel ha emellertid visat sig alltför knappt tilltagna och ha dessutom måst användas till uppkommande kostnader i samband med mottagandet av de nyanlända kontingenterna estlandssvenskar. Kommittén ser sig därför nödsakad att begära ytterligare medel för sin fortsatta verksamhet.

Under förutsättning av att tillströmningen av estlandssvenskar blir ungefär densamma som nu eller omkring 200 i månaden, komma alla tillgängliga platser på tillgängliga förläggningar i Stockholm — cirka 700 — att vara permanent belagda. Kommittén beräknar att tillströmningen till förläggningarna skall vara ungefär lika stor som avgången till arbetsplatser.

Kostnaderna för logi och mat per dag och person variera efter de olika förläggningarna på grund av lokala förhållanden. De torde dock i medeltal bära beräknas till kr. 3:75. För varje vårdplats bliva sålunda kostnaderna under 4 månader kr. 450. Då vederbörande åtminstone i någon mån behöva förses med fickpengar för småutgifter under vistelsen på förläggningen, bära kostnaderna under 4-månadersperioden beräknas till kr. 500 per person.

Under dessa förutsättningar beräknar kommittén kostnaderna under tiden $\frac{1}{3}$ — $\frac{30}{6}$ 1944 på följande sätt:

Kost och logi å förläggningarna $700 \times 500 =$	kronor	350 000
Läkare, ordningsmän, kuratorer m. m.	»	25 000
Kanslikostnader, innefattande hyra, telefon och löner	»	13 000
Transport av nyanländande flyktingar, via Finland	»	15 000
Transporter inom Stockholm till myndigheter och sjukhus m. m.	»	8 000
Kostnaderna för utplacering i arbete	»	20 000
Tillfälliga understöd	»	5 000
Kläder och utrustning	»	100 000
	Kronor	536 000.

Utöver dessa beräknade kostnader för tiden $\frac{1}{3}$ — $\frac{30}{6}$ 1944 har kommittén obetalda skulder för förläggningskostnader under januari och februari månader med omkring	»	125 000
och för kostnader för sjuktransporter per båt från Estland under 1943 omkring	»	148 000

Kommitténs behov av medel är sålunda Kronor 809 000.

Emellertid återstå den 1 mars av tidigare erhållna medel kr. 25 000. Kommittén anholder därför om ett ytterligare anslag av kr. 784 000.

Dessa beräkningar utgå från det antal flyktingar, som för närvarande omhänderhaves av Rågökommittén på dess förläggningar och på det »normala» tillskott, som enligt erfarenheten kan förmodas anlända till Sverige. Där emot har hänsyn icke här tagits till de utgifter, som skulle bliva följden av en allmän överflyttning av estlandssvenskarna till Sverige.

Kommittén nödgas emellertid starkt framhålla omöjligheten att framlägga verkligt hållbara beräkningar av utgifterna, emedan omständigheter av oberäknelig natur göra sig gällande under arbetets gång, kullkastande gjorda beräkningar. Kommittén måste därför uttryckligen reservera sig beträffande uppkomsten av nya behov, för vilka kommittén kan komma att behöva ytterligare medel för att kunna fylla den uppgift, som förelagts densamma.

Vid min anmälan i proposition nr 2 till årets riksdag av kommitténs för *Departements-
chefen.* rågösvenskarna framställning den 13 december 1943 rörande medelsanvisning för understöd åt till Sverige anländande estlandssvenskar anförde jag, att det givetvis varit omöjligt att verkställa några kostnadsberäkningar i fråga om estlandssvenskar, som framdeles kunna anlända hit. Jag uttalade vidare att, därest ett ytterligare medelsbehov skulle uppkomma under våren, jag senare finge anmäla detta.

Under de senaste månaderna har tillströmningen av estlandssvenskar fortsatt i ökat tempo. Under sådana förhållanden ha rågökommitténs beräkningar rörande kostnaderna för omhändertagande och övriga stödåtgärder blivit kullkastade. I skrivelse den 1 mars 1944 har därför rågökommittén hemställt, att ytterligare statsbidrag måtte ställas till förfogande för kommitténs verksamhet. Det framgår av kommitténs framställning, att kommittén på grund av de starkt stegrade utgifterna måst ådraga sig skulder på tillhoppa 273 000 kronor, medan hittills odisponerade statsmedel uppgå till allenast 25 000 kronor.

Att kommittén bör erhålla statsbidrag för att likvidera sina genom hjälpverksamheten för estlandssvenskarna vållade skulder förefaller mig skäligt. Jag är därför beredd tillstyrka att 248 000 kronor anvisas för detta ändamål.

Rågökommittén gör i sin nu förevarande framställning ett försök att uppskatta kostnaderna för sin verksamhet till stöd åt estlandssvenskarna under tiden 1 mars—30 juni 1944. Det ligger i sakens natur, att alla dylika kostnadsberäkningar lida av stor osäkerhet, men jag anser mig likväl kunna förorda, att kommitténs beräkningar läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet. Ett belopp av omkring 525 000 kronor torde därför böra beräknas för kommitténs fortsatta verksamhet under innevarande budgetår. Ett reservationsanslag av tillhoppa 775 000 kronor, betecknat Ytterligare understöd m. m. åt vissa estniska medborgare, torde böra uppföras å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Skulle en väsentlig ökning av antalet hemvändande estlandssvenskar utöver av kommittén beräknade 200 per månad komma att inträffa, har jag

för avsikt att under förutsättning att riksdagen icke däremot framställer någon erinran föreslå Kungl. Maj:t att medel till dessa ökade kostnaders bestri-
dande anvisas från förskottsstat.

Under hänvisning till vad jag här anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare understöd m. m. åt vissa estniska med-
borgare* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 775 000.

[13.] **8 d. Mottagningskostnader för finska barn m. m., reservationsanslag.** I skrivelse den 1 mars 1944 har *hjälpkommittén för Finlands barn* anhållit om anslag till täckandet av vissa kostnader i samband med det nya överförandet av barn till Sverige, som påbörjats med anledning av de senaste bombardemangen i Finland.

I nämnda skrivelse anföres bland annat:

Hjälpkommittén för Finlands barn har fått förfrågningar från Finland om hjälp och även förklarat sig villig hjälpa till att emottaga de barn, som måste evakueras från de mest utsatta orterna och som icke ha någon tillflyktsort inom Finland att tillgå. Det har beräknats att detta överförande skall omfatta omkring 10 000 barn, av vilka redan ungefär hälften anlämt till Sverige och återstoden skulle komma inom den närmaste tiden.

Liksom tidigare räknar kommittén med att vårderna av barnen skulle anförtros enskilda hem, som därvid skulle stå helt för kostnaderna. Innan barnen placeras i fosterhem måste emellertid för förebyggande av smittosamma sjukdomars spridande, och för att redan under resan insjuknade barn genast vid ankomsten till Sverige skola bli omhändertagna på sjukhus, vid barnens inresa till Sverige en läkarundersökning anordnas på s. k. genomgångshem. Hjälpkommittén har hittills upprättat genomgångshem i Boden, Umeå, Sollefteå, Gävle, Stockholm och Norrköping. Driftkostnaden vid dessa hem, där läkare, sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, husmoder samt köks- och städpersonal måste anställas, blir självfallet varierande i olika delar av landet, men med ledning av erfarenheterna från andra dylika hem uppskattar kommittén ifrågavarande utgifter till minst 6 kronor per barn och dag. Räknar man med att varje barn i medeltal vistas på hemmet 4 dagar, skulle kostnaderna alltså uppgå till $6 \times 4 \times 10\,000 = 240\,000$ kronor.

För transporten av dessa barn till genomgångsförläggningarna och därifrån till respektive fosterhem åtnjuter kommittén fria resor på både statens och enskilda järnvägar. Kostnaderna för transporter bli ändock avsevärda. Dels måste hjälpkommittén bistå socialministeriets barnförflyttningskommitté i Helsingfors med medel för kostnaderna för resorna på finsk sida, dels drar barnens och färdledarnas utspisning, liksom färdledarnas logi, avsevärda belopp. Hjälpkommittén för Finlands barn räknar på grund av tidigare erfarenheter från dylika transporter med en kostnad av omkring 50 kronor per barn, eller för 10 000 barn omkring 0,5 miljon kronor. Frågan om medel för bestridande av barnens återresor till Finland torde få upptagas, när denna sak blir aktuell.

Utöver dessa utgifter komma en mångfald andra kostnader, såsom kostnader för barnens registrering, utfärdande av legitimationshandlingar samt icke minst kostnader för barnens kläder. Dessa barn komma i många fall från

utbombade hem, men även i övrigt är läget i fråga om kläder i Finland mycket prekärt, varför kommittén måste räkna med att åtminstone delvis bekläda dessa barn. För denna beklädnad beräknar kommittén en kostnad av omkring 100 kronor per barn, som kommittén emellertid hoppas kunna anskaffa genom inflytande gåvor, kontant eller in natura.

Med anledning av vad som ovan anförts, ser sig kommittén nödsakad att anhålla om bidrag av statsmedel med 740 000 kronor. Kommittén vill emellertid framhålla, att dessa beräkningar kunna rubbas av omständigheter, som i det nuvarande läget icke kunna förutses.

Den alldeles övervägande delen av kostnaderna för omhändertagandet av de finska barn, som numera inkomma till landet, bestrides från enskilt håll, framför allt genom barnens utplacering i svenska hem. Några svårigheter för hjälpkommittén för Finlands barn, som omhänderhar utplaceringen av huvudparten av de hit ankommande barnen, att skaffa svenska hem för de cirka 5 000 barn, som ankommit sedan den 12 februari 1944, ha icke uppstått. Hjälpkommittén anser vidare, att ytterligare 5 000 barn med lätthet böra kunna placeras. Genom enskild hjälpverksamhet torde de även kunna erhålla nödiga kläder. Däremot uppstår i samband med transporter och mottagandet vissa kostnader, vilkas bestridande bereder hjälpkommittén svårigheter. Såväl av hänsyn till de finska barnen som till svenska intressen är det emellertid synnerligen angeläget, att transporter och mottagningscentralerna ordnas på ett fullt betryggande sätt. Det torde därför vara rimligt, att staten bidrager till bestridandet av dessa kostnader på sätt som hjälpkommittén i sin skrivelse av den 1 mars 1944 föreslår, varför jag förordar, att ett anslag å 740 000 kronor ställes till kommitténs förfogande. Ett reservationsanslag å nämnda belopp torde böra uppföras å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Departements-
chefen.

Skulle finska barn inkomma i landet i väsentligt större omfattning än vad som förutsatts i hjälpkommitténs skrivelse, torde formerna för hjälpverksamhetens organiserande liksom även för dess finansierande böra bliva föremål för övervägande. Visar det sig erforderligt, har jag för avsikt att, under förutsättning att riksdagen icke framställer någon erinran däremot, förorda att medel för ändamålet anvisas från förskottsstat.

Under hänvisning till vad jag här anförut hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mottagningskostnader för finska barn m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 740 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Stig Wernstedt.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.**Sjätte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

[1.] **29 a. Bestridande av kostnader för marklösen m. m. för vissa vägbyggnadsföretag, reservationsanslag.** Under en lång följd av år hava vägbyggnadsföretag, till vilka medel anvisats från skilda anslag till arbetslöshetens bekämpande — s. k. reserv- och beredskapsarbeten — utförts eller påbörjats. Därvid har i regel bidrag utgått med viss procent av byggnadskostnaden, under det att de förutvarande vägdistriktet haft att bestrida hela kostnaden för marklösen, skada och intrång samt återstående del av byggnadskostnaden. Genom vägväsendets förställigande har kronan övertagit de förpliktelser vägdistriktet härutinnan åtagit sig.

I skrivelse den 12 februari 1944 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* upptagit frågan om beredande av medel för berörda, på vägdistriktet tidigare ankommande utgifter till behandling. Styrelsen meddelar därvid, att förhandlingar förts mellan statens arbetsmarknadskommission och styrelsen om att byggnadskostnaderna i fortsättningen helt skola bestridas med medel från

kommissionen och att styrelsen utgått från att endast kostnader för marklösen, skada och intrång skola bestridas av styrelsen.

För att få en uppfattning om storleken av de belopp, som bleve erforderliga för täckande av nyssnämnda kostnader, hade styrelsen från vägförvaltningarna inhämtat uppgifter om återstående marklösenkostnader vid årsskiftet 1943—44 beträffande samtliga nu avsedda reserv- och beredskapsarbeten. De inkomna uppgifterna hade sammanställts i en tablå, vilken kompletterats med tillgängliga uppgifter beträffande de företag, som beslutats eller igångsatts efter den 1 januari 1944.

Tablåen är av följande utseende.

Tablå över den 1 januari 1944 återstående marklösenkostnader för färdigställda, pågående eller nedlagda statliga beredskaps- och reservarbeten samt marklösenkostnader för företag beslutade efter den 1 januari 1944.

	Marklösenkostnader för företag, vilka på grund av sin karaktär skulle kunna hänföras till anslaget för: (ordinarie anslagsstorlek 1943/44)				Summa marklösenkostnad
	Byggande av huvudvägar (3 750 000)	Förbättring av bygde- och ödebygdsvägar (1 250 000)	Nyanläggning av bygdevägar (2 000 000)	Nyanläggning av ödebygdsvägar (600 000)	
Färdigställda företag, återstående marklösenkostnad	25 000	85 000	5 000	—	115 000
Pågående eller nedlagda företag, återstående marklösenkostnad	1 560 000	780 000	245 000	5 000	2 590 000
Summa	1 585 000	865 000	250 000	5 000	2 705 000
Marklösenkostnad för beredskapsföretag beslutade efter den 1 januari 1944	220 000	75 000	—	—	295 000
Summa	1 805 000	940 000	250 000	5 000	3 000 000

Tablåen giver vid handen, att kostnaderna för icke likviderad marklösen för dylika arbeten beräknas uppgå till 3 000 000 kronor. I tablåen äro emellertid endast 9 av 13 i år beslutade företag medräknade, enär kostnadsuppgifter ej kunnat erhållas för 4 företag. Styrelsen framhåller, att de erhållna uppgifterna vore att betrakta som synnerligen approximativa, enär de faktiska marklösenkostnaderna i många fall vore svåra att beräkna, speciellt vad anginge ersättningar för skada och intrång samt räntekostnader.

Storleken av totalt erforderligt belopp för berörda ändamål vore, fortsätter styrelsen, svår att nu angiva, då det vore beroende av i vilken omfattning nya beredskapsföretag komme att igångsättas. Det syntes dock, som om mindre anslag än 5 000 000 kronor tills vidare icke borde ifrågakomma. Skulle beredskapsarbetena emellertid få så stor omfattning, att detta anslag icke bleve till-

fyllest, borde tillfälligtvis byggnadsmedel kunna disponeras till att förskottera marklösenkostnaderna intill dess nya medel till marklösen anvisats.

Det framstode som uppenbart för styrelsen, att dessa kostnader ej borde belasta de ordinarie vägbyggnadsanslagen, vilka för närvarande vore högst begränsade och för vilkas användning särskilda flerårsplaner skulle upprättas med hänsyn tagen till bland annat vägbyggnadsbehovet i olika delar av landet. Styrelsen hade även vid upprättande av förslag till femårsplaner för huvudvägarna utgått från att särskilda medel komme att ställas till styrelsens förfogande för likvidering av dessa marklösenkostnader.

Till förhindrande av höga räntekostnader borde marklösenkostnaderna likvideras så snart som möjligt. I vilken omfattning det bleve möjligt att verkställa detta före utgången av innevarande budgetår kunde styrelsen icke för närvarande lämna uppgift om. I allt fall borde vissa uppmätningar av i anspråk tagen mark verkställas inom den närmaste tiden. Detta medförde, att en viss del av anslaget erfordrades redan innevarande budgetår. Det syntes därför vara lämpligast, att anslaget äskades på tilläggsstat för budgetåret 1943/44.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att ett reservationsanslag å 5 000 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande att av styrelsen disponeras till nu angivna ändamål.

Statens arbetsmarknadskommission har i utlåtande den 25 februari 1944 förklarat sig med hänsyn till de synpunkter kommissionen hade att företräda tillstyrka bifall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag att sådana kostnader för marklösen och ersättningar för skada och intrång, vilka föranledas av vägbyggnadsföretag utförda såsom reserv- och beredskapsarbeten, skola bestridas från ett särskilt anslag å sjätte huvudtiteln föranleder icke någon erinran från min sida. I fråga om vägbyggnadsföretag, vilka bekostas av de ordinarie väganlagen, förutsätter jag emellertid, att dylika kostnader och ersättningar komma att bestridas från de ordinarie anlagen.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av den förut återgivna, inom styrelsen upprättade tablån över här ifrågavarande marklösenkostnader, hänför sig ett belopp av 2 705 000 kronor till vägbyggnadsföretag, vilka beslutats före den 1 januari 1944 och vilka då varit antingen färdigställda, pågående eller nedlagda. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke marklösen och övriga här ifrågavarande ersättningar för dylika företag rätteligen bort betalas av vederbörande vägdistrikt, med rätt för vägdistriktet att i förekommande fall åtnjuta statsbidrag till kostnaderna. Berörda spörsmål torde böra upptagas till bedömande av den av Kungl. Maj:t genom beslut den 28 januari 1944 tillsatta nämnden för granskning av vägdistriktens förvaltning. Med hänsyn till angelägenheten av att förevarande kostnader och ersättningar till undvikande av onödiga ränteutgifter likvideras så snart som möjligt torde resultaten av nämndens granskning icke böra avvaktas, utan anslag för ändamålet bör anvisas i sin helhet redan nu.

Mot storleken i och för sig av det av styrelsen äskade anslaget har jag icke något att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av kostnader för marklösen m. m. för vissa vägbyggnadsföretag* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5 000 000.

D. Byggnadsväsendet.

[2.] 8. Lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser, *reservationsanslag*. Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1943: 344 (bilaga 4, punkten 1) framlagt förslag har riksdagen (skrivelse nr 521) till Lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Vid anmälan av ifrågavarande anslagsbehov omnämnde jag, att Kungl. Maj:t genom brev den 8 oktober 1943 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt verkställa utredning och avgiva förslag beträffande tillgodoseende av lokalbehovet för de föreslagna, av riksdagen numera beslutade taxeringsavdelningarna vid länsstyrelserna. Jag framhöll, att det icke vore möjligt att innan utredningen hunnit slutföras överblicka, i vilken omfattning förhyrning kunde ske eller på vad sätt lokalfrågan eljest skulle kunna lämpligast ordnas. Det vore sålunda vid tidpunkten för propositionens framläggande icke heller möjligt att beräkna behovet av anslagsmedel för lokalbehovets tillgodoseende i de fall, då förhyrning icke kunde komma till stånd. Då emellertid taxeringsavdelningarna förutsatts skola organiseras så snart som möjligt efter ingången av år 1944, syntes det erforderligt att medel ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande för att täcka kostnader för åtgärder, vilka kunde ifrågakomma för lokalfrågans ordnande på annat sätt än genom förhyrning. Med ledning av en preliminär uppskattning hade ifrågasatts, att ett belopp av omkring 600 000 kronor skulle å tilläggsstat upptagas för lokalbehovets tillgodoseende i de fall, där förhyrning icke kunde komma till stånd. Emellertid funne jag mig, innan den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen kommit till stånd, icke böra taga ståndpunkt till anslagsfrågan i vidare mån än att jag förordade anvisande av det förut omnämnda anslaget av 150 000 kronor för att bereda Kungl. Maj:t möjlighet att utan dröjsmål igångsätta åtgärder och arbeten, som kunde befinnas erforderliga. Jag förutsatte därvid att, sedan utredningen slutförts, för 1944 års riksdag skulle få framläggas förslag om den ytterligare medelsanvisning, som syntes bliva ofrånkomlig.

Sedan byggnadsstyrelsen i särskilda skrivelser den 18 december 1943 och den 14 februari 1944 förebragt viss utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 januari och den 25 februari 1944 bemyndigat styrel-

sen att för ifrågavarande ändamål verkställa vissa förhyrningar ävensom att för anordnande av lokaler för taxeringsavdelningar inom lantmäterikontorsbyggnaden i Falun samt inom länsresidensen i Härnösand, Östersund och Vänersborg taga i anspråk dels särskilda belopp å tillhopa 150 000 kronor från förenämnda reservationsanslag, dels ock — till ett belopp av högst 10 000 kronor — uppkommande besparing å medel, som anvisats till om- och tillbyggnad av länsresidenset i Vänersborg.

I skrivelse den 2 mars 1944 har nu *byggnadstyrelsen* anmält, att styrelsen på grund av hittills företagna undersökningar beräknade, att för om- och tillbyggnadsarbeten erfordrades ytterligare ett belopp av minst 25 000 kronor. Med hänsyn till att utredningen i ämnet ännu ej hunnit helt avslutas har byggnadsstyrelsen förklarat sig finna rådligt, att det erforderliga tilläggsanslaget bestämdes till 50 000 kronor. Styrelsen hemställer om anvisande för innevarande budgetår av ett ytterligare anslag till lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser å sistnämnda belopp.

Såsom framgår av det anförda har det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget för ifrågavarande ändamål numera i sin helhet disponerats. Redan då förslag framlades om beviljande av nämnda anslag, beräknades viss ytterligare medelsanvisning för ändamålet bliva erforderlig. Jag finner icke anledning till erinran mot byggnadsstyrelsens förslag, att tilläggsanslaget bestämmes till 50 000 kronor. *Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Domö, beträffande punkten 1 anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, härefter under finansdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

C. Skatte- och kontrollväsen.

[1.] 18 a. Inventering av typskogar, *reservationsanslag*. I en inom finansdepartementets skatteberedning upprättad, den 1 mars 1944 dagtecknad promemoria anföres följande.

Under överarbetning inom finansdepartementets skatteberedning av ett av domänstyrelsen den 30 juni 1941 avgivet förslag till nya grunder för värdering av skog vid taxering av fastighet m. m. har fråga uppkommit om lämpligheten av att anskaffa, såvitt södra och mellersta Sverige angår, jämförelseobjekt till beskattningsnämndernas ledning genom uppskattning av ett antal i orterna systematiskt spridda typskogar. Efter verkställd utredning har befunnits, att ett antal av 400 sådana typskogar, envar med en arealomfattning av 10—25 hektar, synes böra uppskattas före nästa allmänna fastighets-taxering, som skall taga sin början i höst. Arbetet har ansetts böra uppdragas åt statens skogsförsöksanstalts avdelning för riksskogstaxering. Kostnaderna för detta arbete, som beräknats behöva taga sin början, vad angår förberedelserna till fältarbetet den 1 april och själva fältarbetet den 1 maj in-

nevarande år, ha under hänsynstagande jämväl till vissa kostnader för bearbetning av redan tillgängliga uppskattningshandlingar i form av hushållningsplaner för ett antal skogar beräknats till 135 000 kronor.

Då en del av det sålunda avsedda arbetet bör utföras redan under loppet av löpande budgetår och inga medel finnas tillgängliga härför, torde ett särskilt anslag för ändamålet böra uppföras å vederbörlig tilläggsstat för det löpande budgetåret. De kostnader varom sålunda är fråga, kunna beräknas enligt följande:

Förberedelser för fältarbetet	kronor	2 000
Nio taxeringslag, som var för sig beräknas kosta 2 010 kronor per månad under månaderna maj och juni ($9 \times 2\ 010 \times 2$)	»	36 180
Resekostnader 15 %	»	5 427
Blanketter, fältarbetsmaterial m. m. för 2 månader	»	2 400
Bearbetning av insamlat material för 2 månader	»	2 000
Kartmaterial m. m. för 2 månader	»	600
Öförutsedda utgifter	»	1 000
Summa kronor		49 607

Nämnda belopp, 49 607 kronor, bör lämpligen avjämnas till 50 000 kronor.

Departements-
chefen.

Uppskattningen av typskogar synes vara ett viktigt förberedelsearbete för den kommande fastighetstaxeringen. Arbetet är avsett att uppdragas åt statens skogsförsöksanstalts avdelning för riksskogstaxering och torde ingå såsom ett naturligt led i denna avdelnings verksamhet.

Mot den framlagda kostnadsberäkningen har jag icke funnit anledning till erinran. Då det till statens skogsförsöksanstalt: riksskogstaxering och avverkningsstatistik anvisade reservationsanslaget icke ansetts böra tagas i anspråk för inventeringen av typskogarna, blir det nödvändigt att äska särskilda medel för ändamålet. För de på löpande budgetår fallande kostnaderna, 50 000 kronor, bör anslag upptagas å tilläggsstat II. Frågan om medel till bestridande av de återstående, under nästa budgetår uppkommande kostnaderna anmäler jag i annat sammanhang.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inventering av typskogar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

E. Diverse.

[2.] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Till ifrågakvarande ändamål anvisades för budgetåret 1942/43 tillhoppa 450 000 kronor, varav 200 000 kronor å riksstaten och 250 000 kronor å tilläggsstat. För innevarande budgetår är anslaget å riksstaten upptaget med

300 000 kronor. För närvarande pågår inom finansdepartementet ett utredningsarbete av delvis mycket kostnadskrävande natur. Främst må erinras om utredningarna angående den ekonomiska efterkrigsplaneringen. Omfattande utredningar pågå även angående dyrortsgrupperingen samt åtskilliga skatte- och lönefrågor. Enligt verkställda beräkningar torde det därför vara nödvändigt att jämväl för innevarande budgetår räkna med samma medelsförbrukning å detta kommittéanslag som under budgetåret 1942/43. Förden- skull torde å tilläggsstat böra anvisas 150 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av kronor 150 000.*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÓ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

F. Tekniska högskolor.

[1.] **17. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Extra undervisningskurser, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen 1941:2 (s. 13 ff.) framlagda förslag anvisade riksdagen på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 72 000 kronor till Extra undervisningskurser vid de tekniska högskolorna m. m. Den extra undervisningen var avsedd för sådana studerande vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarinstitutet och de tekniska högskolorna, som på grund av beredskapstjänstgöring hindrats i eller nödgats avbryta sina studier. För undervisningen skulle i första hand anlitas vederbörande ordinarie och därmed jämförliga lärare, vilka kunde beräknas komma att utan särskild ersättning ställa sig till förfogande. Vid sådana läroanstalter, där undervisningen i stor utsträckning sköttes av befattningshavare, vilka åtnjöte arvoden, ansågs det dock knappast möjligt att ordna den extra undervisningen utan kostnad. Den extra undervisningen skulle meddelas huvudsakligen under våren och sommaren 1941.

Av anslaget anvisade Kungl. Maj:t för extra undervisning under år 1941 35 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och 25 000 kronor till Chalmers tekniska högskola, varjämte vissa belopp disponerades för dylik undervisning vid universitetet i Uppsala och karolinska institutet.

Även under åren 1942 och 1943 har extra undervisning varit anordnad vid de tekniska högskolorna. För ändamålet har enligt riksdagens medgivande disponerats uppkomna behållningar på förenämnda för extra undervisning under år 1941 anvisade belopp.

Under punkten 123 i 1944 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Extra undervisningskurser för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor. Det har därvid beräknats, att extra undervisning för sådana studerande vid de tekniska högskolorna, som genom militär beredskapstjänstgöring hindrats i sina studier, komme att vara behövlig jämväl under år 1944. För bestridande av kostnaderna för dylika kurser under första hälften av år 1944 ha återstående medel av förenämnda för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslag förutsatts få tagas i anspråk. Av det för nästa budgetår äskade anslaget har ett belopp av 10 000 kronor beräknats för tekniska högskolan i Stockholm och återstoden för Chalmers tekniska högskola.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har därefter, i skrivelse den 3 mars 1944, hemställt att ytterligare ett belopp av 17 000 kronor måtte för ändamålet anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1943/44. Till stöd för framställningen anför lärarrådet i huvudsak följande.

Den skärpta militära beredskapen under de senaste åren har medfört, att ett stort antal av de studerande vid högskolan hindrats i eller måst avbryta sin utbildning. De flesta av dem ha under innevarande läroår kunnat återupptaga studierna vid högskolan. Till följd härav har antalet deltagare i övningar och laborationer i de båda högre årskurserna stegrats i en grad, som knappast kunnat förutses. Redan på grund av den höjning av antalet intagna studerande, som successivt vidtagits under de senaste åren, ha laboratorieutrymmen och laborationsmateriel kommit att utnyttjas i långt högre grad än som ursprungligen varit avsett. För att bereda plats och arbetsmöjligheter åt de på grund av militärinkallelse försenade studerandena, ha därför övningar och laborationer i betydande omfattning måst dubblas, vilket i sin tur medfört, att en avsevärd höjning av tjänstgöringstiden blivit nödvändig för de assistenter, som leda övningarna och laborationerna. Högskolans ordinarie anslag till övningsassistenter förslå icke för att bereda dem ersättning för denna ökade tjänstgöring. Även om den på anslaget till extra undervisningskurser befintliga reservationen, uppgående till cirka 4 000 kronor, utnyttjas, kommer, såvitt nu kan bedömas, en brist på cirka 17 000 kronor att föreligga vid budgetårets utgång. Om icke undervisningen skall behöva till förfång för de studerande avsevärt inskränkas är det därför erforderligt att sistnämnda belopp ställes till högskolans förfogande.

Kollegienämndens framställning har tillstyrkts av *högskolans styrelse*.

*Departements-
chefen.*

När anslag första gången äskades till extra undervisningskurser för sådana studerande vid bland annat de tekniska högskolorna, vilka inkallats

till beredskapstjänstgöring, underströk jag vikten av att intet försumrades, som kunde underlätta för dessa studerande att återhämta den genom dylik tjänstgöring förlorade tiden. Jag har förvissat mig om, att tekniska högskolan i Stockholm icke har möjlighet att med de för innevarande budgetår tillgängliga medlen i erforderlig utsträckning bereda undervisning i form av övningar och laborationer åt det stora antal studerande i de högre årskurserna, som genom tidigare militärinkallelser försenats i sina studier. Det framstår därför såsom nödvändigt att förstärka det för extra undervisningskurser åt dylika studerande avsedda anslaget, på vilket för närvarande förefinnes en reservation av i runt tal 4 000 kronor. Mot den av högskolemyndigheterna framlagda uppskattningen av det ytterligare medelsbehovet har jag icke funnit anledning till erinran. Jag förordar sålunda, att för ändamålet på tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 17 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj: att meddela de närmare bestämmelser om anslagsmedlens användning, som må anses erforderliga.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Extra undervisningskurser å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av kronor 17 000.*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Olof Cederstrand.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

T. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Domö, anmäler här-
efter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[1.] **8 b. Lantbrukshögskolan: Inredning och utrustning, reservationsanslag.** Vid 1942 års riksdag anvisades å riksstaten för budgetåret 1942/43 under anslagsrubriken Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten och vissa andra engångskostnader ett reservationsanslag av 973 400 kronor. Genom beslut den 17 april 1942 bemyndigade Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att med anlåtande av förenämnda anslag bland annat låta för en kostnad av 765 000 kronor uppföra en gemensam byggnad för lantbrukshögskolans institution för maskin- och redskapslära ävensom för statens maskin- och redskapsprovninganstalter. Till förstärkning av förenämnda anslag å 973 400 kronor har sedermera å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

Med skrivelse den 7 januari 1944 har byggnadsstyrelsen överlämnat en den 17 december 1943 dagtecknad framställning från styrelsen för lantbrukshög-

skolan, däri högskolestyrelsen hemställt, att ett belopp av 38 000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för anskaffande av inredning till förenämnda institutionsbyggnad. I ärendet ha remissutlåtanden avgivits den 17 januari 1944 av statskontoret och den 21 i samma månad av statens industrikommission.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har i sin framställning framhållit, att styrelsen varit av den uppfattningen, att i det av 1942 års riksdag beviljade anslaget även inginge kostnaderna för fast och lös inredning. Enligt vad byggnadsstyrelsen upplyst vore emellertid så icke fallet, i det att endast en del av den fasta inredningen beräknats ingå i byggnadskostnaderna. Då byggnadsarbetena beräknades bli slutförda under våren 1944, vore det nödvändigt, för att högskolans maskintekniska institution och statens maskin- och redskapsprovninganstalter skulle kunna taga de nya lokalerna i bruk, att erforderlig fast och lös inredning anskaffades. Kostnaderna härför ha, enligt vad högskolestyrelsen upplyst, beräknats till följande belopp, nämligen för luftskyddsgardiner 1 500 kronor, för draggardiner 3 500 kronor, för elektrisk armatur 6 400 kronor, för viss inredning för statens maskin- och redskapsprovninganstalter 3 400 kronor, för övrig fast och lös inredning 21 000 kronor samt för oförutsedda utgifter 2 200 kronor, eller således tillhopa 38 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har anfört, att, i överensstämmelse med vad som i regel skedde, kostnader för inredning av ifrågavarande byggnad icke medtagits i de för byggnadsföretaget beräknade kostnaderna i annan mån än i vad avsåge sådan fast inredning, som hade direkt samband med i byggnaden förekommande installationer, såsom laboratoriebord med tillhörande skåp o. d. Däremot hade icke medräknats kostnader för andra möbler även om dessa vore fast anbragta, såsom exempelvis bänkarna i den inom byggnaden befintliga hörsalen. Det i högskolestyrelsens framställning intagna kostnadsförslaget, vilket upprättats av arkitekten G. Holmdahl i samråd med lantbrukshögskolans styrelse samt byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå, avsåge i främsta rummet möbler samt därjämte gardiner och elektrisk armatur samt viss specialinredning inom den för statens maskin- och redskapsprovninganstalter avsedda lokalen. Mot kostnadsförslaget hade byggnadsstyrelsen för sin del icke något att erinra.

Statskontoret har framhållit, att ifrågavarande framställning icke lämnade ämbetsverket nödiga hållpunkter för bedömande av skäligheten av det äskade anslaget. Ej heller framginge det i vad mån redan förefintliga inventarier ansetts kunna utnyttjas i den nya institutionsbyggnaden. För ändamålet erforderliga medel torde emellertid böra äskas av riksdagen.

Statens industrikommission har såsom yttrande i ärendet åberopat en inom kommissionens centralupphandling upprättad promemoria. I denna meddelas, att centralupphandlingen granskat arkitekten Holmdahls kostnadsberäkning ävensom ritningarna å vissa i denna upptagna möbler. Då emellertid nämnda ritningar i de flesta fall avsåge specialinredningar, kunde någon direkt prisjämförelse med centralupphandlingens möbeltyper i dessa fall icke

göras. Centralupphandlingen ansåge dock, att de i kostnadsberäkningen angivna priserna å sagda specialmöbler icke vore oskäligen. Kostnaderna för övriga å ritningarna icke upptagna möbler, vilka utgjordes av typer ur statens kontorsmöbelserie, kunde däremot nedskrivas med ett belopp av i runt tal 1 000 kronor.

Såsom framgår av vad byggnadsstyrelsen anfört ha vid uppgörandet av *Departements- chefen.* kostnadsberäkningarna för ifrågavarande institutionsbyggnad icke beräknats medel för den i högskolestyrelsens och byggnadsstyrelsens skrivelser avsedda inredningen och utrustningen. Erforderliga medel torde därför nu böra äskas av riksdagen. Under beaktande av vad industrikommissionens centralupphandling anfört synes för ändamålet böra beräknas ett belopp av 37 000 kronor. Beloppet bör, med hänsyn till att institutionsbyggnaden beräknas vara färdig under våren 1944, äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt uppföras såsom ett särskilt reservationsanslag under benämningen Lantbrukshögskolan: Inredning och utrustning. Jag förutsätter, att vid anskaffandet av ifrågavarande inredning och utrustning de besparingar, som finnas möjliga och lämpliga, komma att vidtagas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Inredning och utrustning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 37 000.

F. Veterinärväsendet m. m.

[2.] **10 a. Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning till lantbruksakademien för skada å viss mark vid Experimentalfältet m. m.** I skrivelse den 25 oktober 1943 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att lantbruksakademien måtte beredas ersättning med 20 000 kronor för dels skador å akademiens trädgårdsanläggning vid Experimentalfältet å norra Djurgården, vilka uppkommit genom nybyggnad för statens veterinärmedicinska anstalt, dels ock förluster, som akademien förorsakats genom minskade skördar å vissa områden. Vid framställningen funnos fogade dels avskrift av ett av lantbruksakademiens trädgårdsdirektör J. Green den 8 augusti 1942 upprättat värderingsinstrument angående ifrågavarande skador och förluster, dels avskrift av en skrivelse från lantbruksakademien den 2 oktober 1943 till statens veterinärmedicinska anstalt beträffande akademiens ersättningsanspråk, dels ock yttrande den 19 mars 1943 från föreståndaren för trädgårdsavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut till byggnadsstyrelsen angående skäligheten av de ifrågasatta ersättningsbeloppen

Trädgårdsdirektören Green har uppskattat akademiens förluster sålunda.

Minskad skörd av vitkål från det s. k. vitkålslandet	kronor	1 020
» » från köksväxtlandet.	»	900
» » från den s. k. provkartan och bänkgårdsområdet »	»	1 080
Ersättning för överlätna, äldre frukträd	»	1 820
» » frukträd och buskar	»	725
» » plantskola inom byggnadsområdet	»	11 250
» » förstörda växter	»	4 500
Summa i runt tal kronor		21 250.

Lantbruksakademien har förklarat sig icke ha några ytterligare krav att framställa utöver sistnämnda belopp av 21 250 kronor.

Av skrivelsen från *föreståndaren för trädgårdsavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* framgår bland annat, att den beräknade ersättningen för plantskola beräknats i överkant.

Statskontoret har i remissutlåtande den 10 november 1943 erinrat, att föredragande departementschefen i det till propositionen nr 209 till 1939 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet uttalat, att frågan huruvida och i vad mån ersättning skulle utgå till lantbruksakademien för skada och intrång lämpligen syntes böra prövas först efter det pågående utredning rörande akademiens nyttjanderätt till område å Djurgården slutförts. Då ifrågavarande utredning ännu icke slutförts, ansåge sig ämbetsverket icke kunna tillstyrka bifall till byggnadsstyrelsens föreliggande hemställan.

I anledning härav har *lantbruksakademien* i utlåtande den 13 december 1943 anfört följande.

När chefen för jordbruksdepartementet i mars 1939 gjorde det av statskontoret åberopade uttalandet, torde det ej ha kunnat förutses, att den utredning angående lantbruksakademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet, vilken av Kungl. Maj:t beslöts redan i juli 1938, ej skulle vara verkställd vid slutet av år 1943. Då denna utredning ännu ej avslutats, och, såvitt akademien kan bedöma, icke torde kunna slutföras, förrän statsmakterna tagit ställning till det nyligen av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget angående omorganisation av den lägre trädgårdsundervisningen, skulle ett fasthållande vid departementschefens principuttalande av år 1939 medföra, att prövningen av föreliggande ersättningsfråga uppsköttes på obestämd tid. Det förtjänar framhållas, att nämnda statsrådsuttalande avsåg frågan om och i vad mån ersättning skulle utgå för skada och intrång. Akademiens anspråk på ersättning gäller emellertid endast direkta förluster, som åsamkats akademien åren 1939—1942 i den affärsmässigt bedrivna trädgårdsrörelsen genom att växter förstörts eller avhänts akademien eller odlingen temporärt hindrats på mark, vartill akademien fortfarande har nyttjanderätten. Det synes akademien därför icke rimligt, att prövningen av nämnda ersättningsfråga ställes på framtiden i avvaktan på resultatet av utredningen om akademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet. I fråga om ersättningsbeloppets storlek kan akademien godtaga det av byggnadsstyrelsen föreslagna beloppet 20 000 kronor. Akademien får slutligen erinra om att akademien vid Experimentalfältet driver en statsunderstödd trädgårdsskola, som i ekonomiskt hänseende är i hög grad beroende av den affärsmässiga trädgårdsdriften.

Lantbruksstyrelsen har i remissutlåtande den 26 januari 1944 uttalat, att det av byggnadsstyrelsen föreslagna och av lantbruksakademien godtagna beloppet av 20 000 kronor såsom ersättning till akademien för uppkommen skada och förlust å dess trädgårdsanläggning kunde betraktas såsom skäligt. Enligt styrelsens mening borde prövningen av förevarande ersättningsfråga av de skäl, som akademien anfört, ske oberoende av resultatet av utredningen angående lantbruksakademiens nyttjanderätt till det av akademien disponerade området å norra Djurgården.

Såsom framgår av vad förut anförts har lantbruksakademien genom upp-*Departements-
chefen.* förändret av nybyggnaden för statens veterinärmedicinska anstalt tillskyndats vissa förluster. Då staten, oavsett resultatet av förutberörda utredning angående akademiens nyttjanderätt till områdena å Experimentalfältet, torde vara ersättningsskyldig för dessa förluster, vill jag tillstyrka, att medel nu äskas av riksdagen för reglerande av akademiens ersättningsanspråk gentemot staten. Mot det härför av byggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen tillstyrkta beloppet å 20 000 kronor, vilket akademien godtagit såsom full ersättning för sin fordran, synes intet vara att erinra. Beloppet torde under anslagstiteln Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning till lantbruksakademien för skada å viss mark vid Experimentalfältet m. m. böra uppföras å tilläggsstat II för budgetåret 1943/44.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt: Ersättning till lantbruksakademien för skada å viss mark vid Experimentalfältet m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44* anvisa ett anslag av kronor 20 000.

[3.] **Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen.** För ifrågavarande ändamål anvisade 1943 års riksdag ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor (IX H. T. p. 70; r. skr. nr 9). Samtidigt bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att av anslaget disponera ett belopp av 200 000 kronor att användas för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar. Med stöd av sagda bemyndigande fördelade Kungl. Maj:t genom beslut den 1 oktober 1943 nämnda belopp mellan vissa hushållningssällskap i enlighet med ett av medicinalstyrelsen avgivet förslag.

I skrivelse den 3 februari 1944 har medicinalstyrelsen hemställt, att av förevarande anslag ytterligare 100 500 kronor måtte få användas till utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar. Styrelsen har tillika överlämnat särskilda framställningar i ämnet från hushållningssällskapen i Kristianstads och Kronobergs län, vari nämnda båda hushållningssällskap var för sig hemställt om tilldelning av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål.

Kristianstads läns hushållningssällskap har i sin framställning anfört följande.

På grund av den stora mängd ansökningar om statsbidrag, som inkommit, hade det till sällskapets förfogande ställda beloppet helt tagits i anspråk redan i början av december 1943, trots att bidrag endast tillerkänts småbrukare. Om verksamheten inom sällskapets område skall kunna fortsätta erfordras därför ytterligare medel. Anledningen till den stora efterfrågan på statsbidrag är framförallt att söka i det förhållandet, att tuberkulosbekämpandet nu nått så långt, att även innehavarna av små kreatursbesättningar icke längre vilja stå utanför detsamma, så mycket mera som pristilläggen för mjölk från under kontroll stående besättningar betydligt höjts vid ett flertal mejeriföretag inom länet i syfte att inom en snar framtid helt utrota sjukdomen.

De besättningar det här är fråga om — som regel innehållande högst 3 à 4 kor jämte ungdjur — äro ej heller lämpliga att ansluta till klinisk kontroll, då möjligheterna att genom isolering framdraga en reaktionsfri besättning från den gamla smittade äro ytterst begränsade. Därför tillrådas dessa djurägare att genom nedslaktning av smittade djur på en gång utrota sjukdomen samt inköpa friska. Som regel äro de villiga härtill, därest någon hjälp i form av statsbidrag kan ställas i utsikt. Det vore starkt att beklaga, därest den nu så gynnsamma utvecklingen av tuberkulosbekämpandet under ett halvår skulle hämmas på grund av brist på bidrag till ifrågavarande småbrukare.

Kronobergs läns hushållningssällskap har yttrat.

Det sällskapet tilldelade beloppet har helt disponerats till bidrag för utrensning av tuberkulos i 19 mindre besättningar av 50 reagerande nötkreatur. Till sällskapet ha inkommit ansökningar om bidrag för utrensning av ytterligare 24 djur i 10 besättningar, och flera ansökningar äro med säkerhet att förvänta under nu löpande budgetår.

Sällskapet har i skrivelse till medicinalstyrelsen den 9 december 1943 anhållit, att styrelsen måtte gemensamt med lantbruksstyrelsen hemställa om förordnande av Kungl. Maj:t att bestämmelserna i epizootilagen ävensom de i 2 kap. av förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur givna stadgandena skola från och med den 1 januari 1944 äga tillämpning i Kronobergs län med avseende å denna sjukdom. Länet skulle alltså från och med sagda dag anses som tuberkulosfritt område. I fall denna framställning bifalles, kommer ersättning av statsmedel att utgå för alla nötkreatur, som finnas behäftade med tuberkulos. Då denna ersättning är bestämd till samma belopp per djur som statsbidrag till utrensning enligt 18 § av kungörelsen nr 579/1941 angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur men icke såsom sagda bidrag är begränsad till visst maximibelopp för en och samme djurägare, bliva utgifterna för statsverket icke större men möjligen mindre än eljest, om ytterligare bidrag till utrensning av tuberkulos i mindre besättningar lämnas före den tidpunkt, från vilken länet skall anses såsom tuberkulosfritt område. Med hänsyn till bland annat smittfaran, torde det också vara önskvärt, att utrensningen sker så tidigt som möjligt.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse meddelat, att styrelsen med anledning av framställningarna från hushållningssällskapen i Kristianstads och Kronobergs län infordrat uppgifter från övriga sällskap, vilka anvisats bidrag för ifrågavarande ändamål, rörande behovet av ytterligare medel. Därvid

hade det visat sig, att i fråga om flertalet av dessa sällskap förelåge dylikt behov. Det sammanlagda belopp, som på grund härav ytterligare skulle vara erforderligt för ändamålet, uppginge — såsom en styrelsens skrivelse bifogad tablå närmare utvisade — till 100 500 kronor.

Styrelsen har härjämte i skrivelsen anfört bland annat följande.

Styrelsen understryker de synpunkter som framförts av hushållningssällskapen i Kristianstads och Kronobergs län. Sedan nötkreatursstocken åter tillväxt med åtföljande bättre tillgång på livdjur till lägre pris, ha möjligheterna att vidtaga åtgärder till tuberkulosens bekämpande ökat betydligt. Av inkomna ansökningar om tuberkulinundersökningar att döma är intresset för dylika åtgärder för närvarande synnerligen stort. Det synes därför styrelsen angeläget, att hjälp kan beredas innehavare av mindre besättningar till inköp av tuberkulosfria nötkreatur i stället för nedslaktade tuberkulösa.

Såsom framgår av vad i ärendet anförts har det belopp å 200 000 kronor, *Departements-
chefen.* som för innevarande budgetår avsetts för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar, visat sig icke vara tillräckligt för ändamålet. Flertalet av de hushållningssällskap, som tilldelats bidrag för ifrågavarande verksamhet, ha sålunda förklarat sig vara i behov av ytterligare medel. På grund härav samt med hänsyn till den stora betydelse, denna verksamhet måste anses äga, finner jag mig böra tillstyrka, att av förevarande anslag ett ytterligare belopp må disponeras för verksamhetens fullföljande under budgetåret. Jag kan emellertid icke förorda, att för ändamålet avses högre belopp än 60 000 kronor. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att efter nytt förslag från medicinalstyrelsen meddela beslut om medlens fördelning mellan olika hushållningssällskap.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1943/44 under nionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen ytterligare 60 000 kronor må disponeras för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar.

J. Skogsväsendet.

[4.] 23 a. Skogsvård m. m.: Inköp av brandslang, reservationsanslag. I skrivelse den 24 februari 1944 har *luftskyddsinspektionen* anfört i huvudsak följande.

Den 10 januari och den 25 april 1941 samt den 17 april 1942 har Kungl. Maj:t bemyndigat luftskyddsinspektionen att anskaffa sammanlagt 163 motorsprutor med utrustning, avsedda att i första hand användas inom skogsbrand-

skyddet. Samtliga motorsprutor ha utplacerats i sådana skogsområden, där vägar och vattentillgång medgiva sprutornas utnyttjande på effektivaste sätt, och uppställningsplatserna ha valts med hänsyn till att sprutorna äro avsedda att komma till användning även inom bebyggda trakter.

I utrustningen för 87 sprutaggregat ingå 500 meter 63 mm brandslang per aggregat, medan envar av övriga 76 sprutor utrustats med 400 meter 63 mm jämte 100 meter 51 mm slang.

Med skrivelse den 3 januari 1944 har skogsbrandsläckningskommittén till luftskyddsinspektionen överlämnat rapport rörande sitt utredningsarbete och framlagt vissa förslag till anskaffning av skogsbrandsläckningsmateriel, bland annat smalslang för de genom inspektionens försorg anskaffande skogsbrandsläckningsenheterna. Det framgår av nämnda rapport, att vid egentligt skogseldsläckningsarbete smalslang av 25 mm dimension på grund av sin smidighet och ringa vikt är betydligt överlägsen standardslang. Av kommittén utförda prov hava ådagalagt, att den lämpligaste sammansättningen av slangförrådet till en speciellt för skogsbrandsläckning avsedd motorspruta torde vara lika längder grövre slang, 63 eller 51 mm, till stamledningar samt 25 mm slang till manöverledningar. Med rationella slangutläggningsmetoder kunde även mindre kvantiteter smalslang avsevärt förhöja en sprutas användbarhet i skogen dels genom att rörligheten i den på sprutan uppbyggda släckningsenheten ökas och dels genom att större sparsamhet med vattnet möjliggöres. Kommittén har ansett sig kunna göra det uttalandet, att tillgång till åtminstone en mindre kvantitet smalslang måste anses som en förutsättning för att man med rimlig maskapsinsats skall kunna med motorspruta göra ett snabbt ingrepp mot en skogseldfront av något så när stor utsträckning och rörlighet. Erfarenheten visar jämväl, att släckningseffekten blir störst, då vattnet kommer till användning i små kvantiteter, fördelade på ett flertal grenledningar utefter eldfrenten. Skogsbrandsläckningskommittén har sålunda med hänsyn till de vunna erfarenheterna funnit utomordentligt starka skäl tala för att de av statsmedel inköpta och genom luftskyddsinspektionens försorg utplacerade skogs-motorsprutorna jämväl utrustas med smalslang med 25 mm diameter med tillhörande munstycken och övrig armatur. Den minsta kvantitet smalslang, som kunde ifrågakomma per sprutenhet, vore 8 längder envar om 20 meter eller 160 meter.

Luftskyddsinspektionen har vid en undersökning funnit, att minst 100 av de utplacerade motorsprutorna böra utrustas med ifrågavarande 25 mm slang jämte tillhörande armatur samt en av skogsbrandsläckningskommittén utprovad slangryggsäck för transport av slangen. Kostnaderna per sprutenhet för dylik utrustning skulle enligt inspektionens undersökningar uppgå till omkring 950 kronor och den sammanlagda kostnaden för utrustning av 100 enheter skulle sålunda bli 95 000 kronor, varjämte distributionen av slangen kan beräknas draga en kostnad av omkring 1 000 kronor.

Under åberopande av det anförda har luftskyddsinspektionen hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår måtte anvisas ett anslag av 96 000 kronor för inköp av 16 000 meter 25 mm brandslang jämte slangarmatur till ytterligare utrustning av 100 skogsbrandsprutor.

*Departements-
chefen.*

Luftskyddsinspektionens förevarande framställning finner jag mig böra tillstyrka och förordar sålunda, att till inköp av brandslang å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår upptages ett reservationsanslag av 96 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Inköp av brandslang* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 96 000.

K. Lantmäteriväsendet.

[5.] 18. **Kostnader för deltagande i utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden.** Med skrivelse den 9 februari 1944 har lantmäteristyrelsen överlämnat en framställning från Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund, däri förbundet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte anvisa ett belopp av omkring 21 000 kronor till bestridande av resekostnads- och traktamentersättning åt deltagare i en utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden. Lantmäteristyrelsen, som även ansett anslag för ändamålet erforderligt, har föreslagit, att ett belopp av 22 000 kronor måtte anvisas. Ur framställningarna må i övrigt återgivnas följande.

Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund — till vilken organisation Sveriges lantmäteritekniska biträdens riksförening är ansluten — har yttrat.

Under mars och april 1943 anordnade Sveriges lantmätareförening genom sitt fackliga utskott en kompletteringskurs för distriktslantmätarnas tekniska biträden. Föreningen ämnar även under år 1944 söka få till stånd en liknande kurs. Meddelande härom har utgått genom cirkulär till de tekniska biträdena. Till den nya kursen ha inkommit en del men ej tillräckligt många anmälningar. Anledningen härtill är, att de tekniska biträdena i stor utsträckning av ekonomiska skäl icke kunna delta i kursen.

Det är emellertid av intresse icke endast för de tekniska biträdena själva, utan kanske ännu mera för lantmäteriet i dess helhet, att biträdena erhålla den vidare utbildning i yrket, som kan lämnas vid en dylik kurs. Det vore därför i hög grad önskvärt, om statsmedel kunde ställas till förfogande för ändamålet.

För att kursen skall kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt, erfordras att den samlar minst trettio deltagare. Därest så blir fallet samt, vilket synes lämpligt, ersättningen till deltagarna bestämmes att utgå i form av resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass III E i allmänna resereglementet, kan kursen beräknas komma att draga en kostnad av omkring 21 000 kronor.

På grund av det anförda hemställer förbundet, att Kungl. Maj:t måtte ställa nämnda belopp till lantmäteristyrelsens förfogande för att av styrelsen användas till ifrågakvarande ändamål.

Lantmäteristyrelsen har i huvudsak anfört.

På grund av utvecklingen under de senaste årtiondena har den praktiska lantmäteriverksamheten blivit i allt högre grad beroende av de tekniska biträdena för vissa fältarbeten och andra tekniska göromål. Vid utgången av år 1943 uppgick sålunda antalet av lantmäteristyrelsen förordnade tekniska biträden till 165. Det råder ingen tvekan därom, att man även framgent måste räkna med minst det antal sådana biträden, som under senare

åren kommit till användning, för att arbetena å lantmäteridistriktet skola kunna bedrivas rationellt och på ett ur alla synpunkter lämpligt sätt.

För de arbetsuppgifter, som tillkomma de tekniska biträdena, har den praktiska utbildning, dessa varit i tillfälle att inhämta hos vederbörande lantmätare, tidigare funits vara tillfyllest. Anledning att fordra särskild teoretisk utbildning eller examen har därför icke förelegat. De senare årens snabba utveckling av lantmäteriets mätningsteknik, därvid särskilt må framhållas den starkt ökade användningen av numeriska mätningmetoder, har emellertid medfört avsevärt ökade krav på de tekniska biträdenas kompetens och kunnighet. Behov av för dylika biträden anordnade speciella utbildningskurser har på grund härav uppstått.

Sveriges lantmätareförening har för att tillgodose detta behov under år 1943 försöksvis anordnat en två månaders kompletteringskurs och har, såsom framgår av lantbrukstjänstemannaförbundets framställning, för avsikt att söka anordna en ny kurs under innevarande år. Kursen är avsedd att taga sin början den 1 mars och pågå under två månader. På grund av biträdenas anställningsform ifrågakommer icke tjänstledighet för deltagande i kursen.

Då utbildningskurser av ifrågavarande art måste anses på ett betydelsefullt sätt gagna jämväl det allmänna genom att möjliggöra en rationell uppdelning av det tekniska arbetet å lantmäteridistriktet mellan den lantmäterit utbildade personalen och de tekniska biträdena, anser styrelsen angeläget att i första hand så många av de nu tjänstgörande biträdena som möjligt beredas tillfälle att tillgodogöra sig en dylik undervisning. Ett hinder härför utgör emellertid biträdeskårens svaga ekonomiska ställning. Ehuru styrelsen finner sig för närvarande icke kunna föreslå anordnande av helt statliga utbildningskurser, anser styrelsen nödvändigt och skäligt, att statsverket med hänsyn till de betydande ekonomiska uppoffringar, som kursdeltagarna i allt fall få vidkännas, bidrager till kurskostnaderna. Styrelsen får därför livligt tillstyrka lantbrukstjänstemannaförbundets framställning om anslag till resekostnads- och traktamentsersättning för de utom Stockholm boende deltagarna.

Storleken av de föreslagna ersättningarna till deltagarna i den nu ifrågasatta kursen har i en av Sveriges lantmätareförenings fackliga utskott upprättad promemoria beräknats till omkring 22 000 kronor för 32 kursdeltagare. Mot denna kostnadsberäkning har styrelsen intet att erinra.

Styrelsen hemställer därför om medgivande att till deltagare i omfördälda utbildningskurs för tid de vistas utom hemorten utanordna resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet från anslaget till Distriktslantmätare och extra lantmätare m. fl.: Reseersättningar intill ett belopp av sammanlagt högst 22 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

För närvarande erfordras icke särskild teoretisk utbildning eller examen för anställning såsom tekniskt biträde hos lantmätare. De senaste årens snabba utveckling av lantmäteritekniken har emellertid, såsom lantmäteristyrelsen framhållit, medfört, att ökade krav måste ställas å dessa biträdens kompetens och kunnighet. Med hänsyn härtill och då betydelsefulla delar av den praktiska lantmäteriverksamheten i allt högre grad kommit att bliva beroende av de tekniska biträdenas arbete hos vederbörande lantmätare, synes det önskvärt att utbildningskurser såsom den nu föreslagna komma till stånd. Emellertid torde ifrågavarande personalkategori merendels svaga ekonomiska ställning utgöra ett hinder för deltagande i dylika kurser. På grund av det anförda finner jag mig böra förorda, att staten bidrager till kurskost-

naderna i enlighet med lantmäteristyrelsens förslag. Mot beräkningen av statsbidragets storlek har jag intet att erinra. För ändamålet torde dock ett särskilt anslag böra uppföras å riksstaten. Då ifrågavarande kurs är avsedd att äga rum under den närmaste tiden, synes anslaget böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. Anslaget torde böra benämnas *Kostnader för deltagande i utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden*. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid utfärda de närmare föreskrifter i ämnet, som kunna finnas erforderliga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Kostnader för deltagande i utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 22 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Siv Schiöler.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, under försvarsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 och anför därvid följande.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Marinförvaltningens delfond.

[1.] **16 c. Vissa merkostnader för marinens centrala beklädnadsverkstad.** Genom beslut den 18 augusti 1939 har Kungl. Maj:t till utförande av tillbyggnad till marinens centrala beklädnadsverkstad i Karlskrona anvisat högst 232 700 kronor, att utgå av det å riksstaten för budgetåret 1939/40 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket uppförda reservationsanslaget till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m.

Vidare har Kungl. Maj:t (kommunikationsdepartementet) genom beslut den 26 april 1940 bemyndigat marinförvaltningen att för bestridande av de på grund av prisstegring uppkommande merkostnaderna för ifrågavarande tillbyggnad från det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under kapitalbudgeten anvisade reservationsanslaget till oförutsedda utgifter till statens affärsverksfonder, statens allmänna fastighetsfond och fonden för förslag till statsverket taga i anspråk högst 65 300 kronor.

I skrivelse den 31 december 1943 har *marinförvaltningen* gjort framställning om medel för, bland annat, täckande av ett genom lagakraftvunnet dom-

stolsbeslut fastställt entreprenadbelopp, vilket förskottsvis utbetalats av ämbetsverket. Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Genom ett den 20 juni 1940 dagtecknat entreprenadkontrakt hade chefen för Karlskrona örlogsvärv uppdragit åt firman Carl E. Lindwall i Karlskrona att för en kostnad av 230 200 kronor utföra om- och tillbyggnad av marinens centrala beklädnadsverkstad i Karlskrona. Entreprenadarbetena utfördes i huvudsak under år 1940 och i början av år 1941. Den 20 maj 1941 yrkade Lindwall att utbekomma tilläggsersättning för under entreprenadtiden stegrade material- och arbetskostnader. Vid besiktning av de utförda byggnadsarbetena beslöt den för ändamålet tillsatta besiktningsnämnden, som fann det vara ovisst, huruvida Lindwall enligt kontraktet hade rätt till tillägg för ökade material- och arbetskostnader att, för den händelse så skulle vara fallet, tillstyrka tilläggsersättning med 24 687 kronor 30 öre. — Sedan marinförvaltningen avvisat Lindwalls krav under motivering att det ej kunde anses klart att kronan vore betalningsskyldig, uttog Lindwall stämning å kronan vid Stockholms rådhusrätt med yrkande, att kronan måtte åläggas att till honom utgiva 24 687 kronor 30 öre jämte ränta. Rådhusrätten fann i en den 17 mars 1943 meddelad dom, att det med hänsyn till lydelsen av kontraktet och övriga i målet förekomna omständigheter måste antagas, att det varit mellan parterna avsett, att Lindwall skulle äga att utöver entreprenadsumman uppbära ersättning för kostnadsökning till följd av inträffad stegring å material- och arbetspriser samt förpliktade kronan att till Lindwall utbetala 24 687 kronor 30 öre jämte ränta därå efter 6 % om året från den 10 juni 1941 till dess betalning skedde ävensom ersätta Lindwall dennes rättegångskostnader.

Svea hovrätt, där marinförvaltningen fullföljde målet, fann icke skäl att göra ändring i rådhusrättens dom.

I skrivelsen har marinförvaltningen anfört, att ämbetsverket, då någon utsikt att erhålla ändring i hovrättens dom icke syntes föreligga, beslutit att till Lindwall låta utbetala *dels* 274 kronor 50 öre att bestridas från andra huvudtitelns anslag till ersättning åt domare, vittnen och parter, *dels ock* 28 382 kronor 17 öre att bestridas 4 975 kronor 25 öre från medel, som kvarstått å de genom Kunql. Maj:ts förenämnda brev den 18 augusti 1939 och den 26 april 1940 för tillbyggnad av marinens centrala beklädnadsverkstad anväsa medlen samt 23 406 kronor 92 öre förskottsvis av omhänderhavda medel.

Under åberopande av det anförda hemställde marinförvaltningen, att medel till täckande av vad sålunda förskjutits måtte anvisas från anslaget till oförutsedda utgifter.

Statskontoret har den 26 januari 1944 avgivit yttrande i ämnet.

Departements-
chefen.

Jag finner mig böra tillstyrka, att medel anvisas för täckande av ifrågakommande utgift, till den del den icke kunnat gäldas av disponibla anslagsmedel eller i övrigt till förfogande stående medel. Då utgiften hänför sig till en å försvarsväsendets fastighetsfond invärderad byggnad, torde anslaget till oförutsedda utgifter icke böra ifrågakomma

För ändamålet torde böra äskas ett särskilt anslag, avrundat till 23 500 kronor, såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, marinförvaltningens delfond. Beloppet hänför sig till ett äldre byggnadsföretag,

varför anslaget icke synes böra medräknas i den för marinen för femårsperioden 1942/47 fastställda kostnadsramen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa merkostnader för marinens centrala beklädnadsverkstad* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av .. kronor 23 500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Sven Berglund.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Socialdepartementet.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler under socialdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 3 a. Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Tärna distrikt. I en till länsstyrelsen i Västerbottens län ingiven, den 11 februari 1943 dagtecknad skrift hemställde *landsfiskalen i Tärna distrikt E. Forsberg*, att länsstyrelsen ville söka utverka, att staten uppförde tjänstebostad åt landsfiskalen i distriktet. Forsberg upplyste, att han vid tiden för framställningen hyrde en mindre villa i Tärna kyrkby. I villan hade han upplåtit ett rum till landsfiskalskontor. Villan i övrigt användes till bostad för Forsberg och hans familj. Emellertid hade han försport, att ägaren till villan ämnade disponera densamma för egen rörelse. Därmed skulle Forsberg stå utan både kontor och bostad. I Tärna finnes nämligen icke möjlighet att förhyra ens ett rum, användbart som landsfiskalskontor. Att uppbbringa en bostadslägenhet vore otänkbart.

I yttrande över framställningen anförde *landsfogden i Västerbottens län* följande.

Tärna är en mycket liten ort, belägen i fjällvärlden, och någon större utveckling av byggnadsverksamheten och bostadsmöjligheterna där lär icke kunna förväntas inom överskådlig tid. Om landsfiskalen skulle nödgas flytta från sin nuvarande bostad, torde det bli svårt eller kanske omöjligt för honom

att hyra bostad och kontorslokal i Tärna. Till följd av distriktets läge lär en landsfiskal i Tärna inom icke alltför många år kunna påräkna transport. Det kan under dessa förhållanden och särskilt i nuvarande tidsläge knappast begäras att landsfiskalen skall för egna medel bygga eller köpa bostadshus med kontor.

Länsarkitekten i länet, som jämväl yttrat sig över framställningen, tillstyrkte densamma.

I skrift till länsstyrelsen den 4 november 1943 meddelade Forsberg, att han för 2 000 kronor förvärvat en i Tärna kyrkby centralt belägen tomt med tillgång till väg och vatten. Tomten hade en areal av omkring 5 500 m². Forsberg förklarade sig villig överlåta tomten till staten för det pris han själv erlagt med tillägg av kostnader för avstyckning och lagfart.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har — med överlämnande av till ärendet hörande handlingar — i skrivelse den 23 december 1943 uttalat sig sålunda.

Tärna landsfiskalsdistrikt, som omfattar Tärna socken, hade den 1 januari 1942 en areal av 347 480 hektar. Invånarantalet utgjorde 2 181. Distriktet är till allra största delen ödemarksområde, och befolkningens ekonomiska förhållanden äro sådana, att byggnadsverksamheten inskränker sig till att nödortfögt tillgodose det egna behovet.

Kronolänsmannen och sedermera landsfiskalen i distriktet under åren 1897—1933 K. J. Lundberg bebodde ett kronohemman, sedermera skatteköpt, och drev där jordbruk. Lundbergs sterbhusdelägare bebo fortfarande detta hemman. Hans efterträdare, landsfiskalen F. J. V. Löfroth, förhyrde på sin tid för bostads- och kontorsändamål samma mindre villabyggnad i Tärna kyrkby, som för närvarande disponeras av landsfiskalen Forsberg. Forsberg kan icke räkna med att få disponera denna villabyggnad efter den 1 oktober 1944. Det för närvarande till landsfiskalskontor begagnade rummet (3,4 × 3,6 m) är otillräckligt för sitt ändamål, särskilt som landsfiskalen, förutom statsavlönat skrivbiträde, på grund av rådande förhållanden tidvis har assistent till sitt förfogande.

Enligt länsstyrelsens mening är Tärna kyrkby den enda lämpliga stationsorten för landsfiskalen i distriktet. Kyrkbyn ligger i distriktets centrum, cirka en mil öster om den punkt, där distriktets två landsvägar mot norska gränsen löpa samman. Avståndet från norska gränsen till Tärna kyrkby är längs den landsväg, som når gränsen vid Joesjö och som icke har omedelbar förbindelse med landsväg i Norge, cirka 5 mil, och längs den landsväg, som når gränsen längre norrut vid Umbukta och har direkt anslutning till norsk landsväg, cirka 8 mil. Med avseende å förhållandena vid gränsen torde landsfiskalens stationeringsort icke böra flyttas längre åt öster. Vägavståndet från Tärna kyrkby till närmaste svenska järnvägsstation, Storuman, är 13,6 mil.

Länsstyrelsen vitsordar av Forsberg framhållna svårigheter att anskaffa bostad inom Tärna socken och finner förhållandena nödvändiggör, att tjänstebostad uppföres åt landsfiskalen i Tärna distrikt i likhet med vad som skett i vissa andra norrländska distrikt, exempelvis i Arjeplog.

Beträffande tomt till tjänstebostad skulle sådan möjligen utan särskild kostnad för statsverket kunna erhållas inom det s. k. kyrkstadsområdet i Tärna kyrkby. Emellertid bleve läget här icke centralt. Därtill kommer att kyrkstadsområdet icke har full solbelysning på grund av ett närliggande fjäll och att området för närvarande är bebyggt med kyrkstugor, vilkas bortskaffande icke synes kunna ske inom närmaste tiden. Länsstyrelsen anser därför

lämpligare för statsverket att på erbjudna villkor förvärva den av landsfiskalen inköpta tomten, vilken är i alla avseenden välbelägen.

Vid anordnande av tjänstebostad föreligga två särskilda önskemål, vilka enligt länsstyrelsens mening med hänsyn till de speciella förhållandena i Tärna måste tillgodoses. Det första är att landsfiskalen erhåller två kontorsrum. Oavsett att landsfiskalen, förutom skrivbiträde, under rådande förhållanden tidvis även måste ha assistent till sitt förfogande, medför distriktets karaktär av ödebygds- och gränsdistrikt, att arbetsförhållandena icke äro nöjaktigt ordnade med allenast ett kontorsrum. Under normala tider blir det störande att nödgas taga emot allmänheten och mottaga telefonsamtal, när t. ex. ett polisförhör pågår. Olägenheten har visat sig ännu mera påtaglig under de senaste åren med hänsyn till den omfattande flyktingskontroll, som förekommer inom distriktet. Ofta måste på grund av vägvägen och ortens i åtskilliga avseenden primitiva förhållanden landsfiskalskontoret disponeras både som väntrum och expeditjonslokal. Länsstyrelsen anser det därför oundgängligen nödvändigt att vid uppförande av tjänstebostad åt landsfiskalen inreda två rum till kontor.

Det andra önskemålet är att vid anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen bostad jämväl beredes åt landsfiskalens statsavlönade skrivbiträde, förslagsvis bestående av ett rum med sovalkov. Skrivbiträde med hem i orten kan icke påräknas. Det nuvarande kvinnliga skrivbiträdet nödgas hyra icke nöjaktig bostad i en närliggande lantgård, och det kan befaras i framtiden uppstå svårigheter att erhålla kvalificerat skrivbiträde, därest bostadsfrågan ej på ett tillfredsställande sätt ordnas.

Länsstyrelsen finner sig böra framhålla angelägenheten av att såväl kontorslokaler som bostadsutrymmen göras så trivsamma som möjligt för att underlätta befattningshavarnas arbets- och levnadsförhållanden i en ödebygdsort som den här ifrågavarande. Utrymmena böra därför icke inskränkas till de minsta möjliga utan bl. a. lämna landsfiskalen tillfälle att enligt gammal sedvänja i orten bereda nattlogi åt besökande.

Länsstyrelsen förutsätter, att såväl landsfiskalen som skrivbiträdet skola erlagga skäligen hyra till statsverket för bostäderna.

I anslutning till det anförda har länsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte med beaktande av de av länsstyrelsen framförda synpunkterna och önskemålen vidtaga åtgärder för anordnande på statsverkets bekostnad av tjänstebostad åt landsfiskalen i Tärna distrikt att om möjligt kunna tagas i bruk den 1 oktober 1944.

Den 21 januari 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt *byggnadsstyrelsen* att verkställa utredning och utarbeta ritningar för anordnande av ifrågavarande tjänstebostad. Byggnadsstyrelsen har ännu icke avgivit fullständigt förslag, men under hand har upplysts, att länsarkitekten i Västerbottens län på styrelsens anmodan uppgjort skissritningar till byggnaden. Därvid hade länsarkitekten utgått från att byggnaden skulle innehålla 4 rum, kök och jungfrukammare som bostad för landsfiskalen, 2 rum som landsfiskalskontor, 1 rum med sovalkov som bostad för landsfiskalsbiträdet samt 1 s. k. övernattningsrum för besökande tjänstemän m. fl. Byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden för uppförandet i Tärna kyrkby av en byggnad i enlighet med länsarkitektens ritningar till 76 000 kronor, varav ett belopp av 5 000 kronor avsåge yttre planeringsarbeten. Härtill komme kostnaden för tomt.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de alldeles speciella förhållanden, vilka — enligt vad handlingarna i ärendet utvisa — äro rådande inom Tärna landsfiskalsdistrikt, synes det mig påkallat, att inom distriktet på statens bekostnad anordnas en tjänstebostad, därvid bostaden tydligen bör förläggas till Tärna kyrkby samt uppföras å den tomt, som landsfiskalen i distriktet E. Forsberg inköpt och förklarat sig villig överlåta till staten. Byggnaden torde kunna inrättas i huvudsaklig enlighet med det av länsarkitekten i Västerbottens län uppgjorda förslaget. Dock synes särskilt övernattningsrum icke erforderligt. Då förslaget även i vissa andra avseenden torde kunna förenklas, räknar jag med att statens sammanlagda kostnader för ifrågavarande ändamål skola kunna begränsas till 70 000 kronor.

Angeläget är att byggnaden kan tagas i bruk den 1 oktober 1944. Till bestridande av ifrågavarande kostnader bör därför ett investeringsanslag anvisas redan å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget torde rubriceras Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Tärna distrikt och uppföras under statens allmänna fastighetsfond. Självfallet böra landsfiskalen och landsfiskalsbiträdet, sedan bostaden tagits i bruk, erlägga hyra för densamma med skäligt belopp.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Tärna distrikt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av .. kronor 70 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Stig Wernstedt.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

T. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Domö, anmäler här- efter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

Domänverket.

[1.] **3. Inköp av tomt i Kalix municipalsamhälle.** I skrivelse den 17 september 1943 har *domänstyrelsen* bland annat hemställt, att för kronans räkning måtte för en köpeskillning av 55 000 kronor få inköpas tomten nr 6 i kvarteret Posthornet i Kalix municipalsamhälle jämte å tomten befintliga byggnader, samt att köpeskillingen och övriga med köpet förenade utgifter måtte få gäldas av de till driftkostnader för statens skogsdomäner anvisade medlen. Enligt vad i skrivelsen uppgives är ifrågavarande fastighet avsedd att användas till bostad åt personal vid Kalix revir och till expeditionslokaler för reviret.

Domänstyrelsen har meddelat, att styrelsen den 13 september 1943 förordnat ny innehavare av jägmästarbefattningen i Kalix revir. Ifrågavarande befattningshavare borde enligt styrelsens mening vara bosatt inom Kalix municipalsamhälle, där den avgående jägmästaren bebott egen fastighet, vilken även inrymt expedition. Enär någon hyreslägenhet icke stode att uppbringa

inom samhället på grund av den rådande stora bostadsbristen, hade vederbörande överjägmästare sedan mer än ett halvt år tillbaka undersökt möjligheterna att därstädes förvärva en bostadsfastighet att upplåtas åt den nytillträdande jägmästaren. I sådant syfte hade, enligt vad domänstyrelsen vidare anför, underhandlingar inletts med Kalix älvs flottningsförening, som ägde fastighet inom samhället. Föreningen hade härvid till inköp för kronans räkning hembjudit den föreningen tillhöriga tomten nr 6 i kvarteret Posthornet för ett pris av 55 000 kronor med tillträde den 1 oktober 1943.

I domänstyrelsens skrivelse lämnas följande uppgifter rörande ifrågavarande fastighets beskaffenhet m. m.

Å fastigheten — vars areal utgör 2 765,9 kvadratmeter och som närmare angivits å en av mätningssmannen Erik Andersson år 1926 upprättad karta — finnas bostadshus och uthusbyggnad, vilka äro av god beskaffenhet. Bostadshuset inrymmer fullt utgrävd källarvåning med erforderliga ekonomilokaler och arkiv, bottenvåning med en lägenhet om tre rum och kök samt två kontorsrum, våning å övre botten med en lägenhet om fem rum och kök samt vindsvåning med två gavelrum. Uthusbyggnaden omfattar garage, isbod, torkvind och diverse utrymmen. Fastigheten är elektrifierad samt försedd med ledningar för värme, vatten och avlopp samt sanitär inredning.

Fastigheten är för en tid av fem år från den 1 oktober 1941 till den 1 oktober 1946 mot en årshyra av 5 000 kronor uthyrd till Nederkalix kommun för att användas till tandklinik och skollokal. Våningen å övre botten är inredd för folktandklinik men står oanvänd på grund av brist på sökande tandläkare. Fastigheten i övrigt utnyttjas för skoländamål. Kommunen har förbundit sig att vid hyrestidens utgång borttaga för tandkliniken verkställd inredning m. m. samt bota härvid uppkommande skada.

Beträffande frågan om inköp för kronans räkning av den sålunda salubjudna fastigheten har domänstyrelsen yttrat i huvudsak följande.

Överjägmästaren har tillstyrkt, att fastigheten, som vore en av municipalsamhällets bäst bebyggda tomter, förvärvades av kronan. Läget vore centralt, varjämte tomten vore en av de vackraste inom samhället. Eventuellt kunde lägenhet i boningshuset upplåtas jämväl åt den i Kalix revir tjänstgörande assistenten. Det vore enligt överjägmästarens mening ovisst, var den nytillträdande jägmästaren kunde beredas bostad under tiden till den 1 oktober 1946, då fastigheten bleve disponibel. Därest fastigheten förvärvades av kronan, hade emellertid överjägmästaren för avsikt att söka träffa överenskommelse med kommunen om förhyrande av lägenhet i fastigheten.

För egen del anser domänstyrelsen det vara angeläget, att fastigheten förvärvas av kronan. Det begärda priset finner styrelsen skäligt. Om fastigheten icke nu förvärvas, är det synnerligen ovisst, huruvida annat tillfälle att inköpa lämplig fastighet i Kalix municipalsamhälle kommer att erbjuda sig. En nybyggnad, som då bleve ofrånkomlig, kunde förväntas komma att bli förhållandevis dyrare än inköp och iståndsättande av den erjudna fastigheten. Kostnaderna för erforderliga reparations- och ombyggnadsarbeten — i syfte att inom sistnämnda fastighet anordna såväl bostäder åt jägmästaren och dennes assistent som behövliga expeditiionslokaler — ha beräknats till omkring 20 000 kronor. Fastigheten är visserligen icke för närvarande disponibel, men intill dess så kan ske torde bostadsfrågan för jägmästaren kunna tillfälligt ordnas på annat sätt.

Styrelsen får framhålla, att 1942 års riksdags jordbruksutskott i sitt av

riksdagen godkända utlåtande nr 18 (sid. 7) anfört, att domänverkets kostnader för anläggningar framdeles ej borde i strid mot gällande budgetordning redovisas som driftkostnader. Detta uttalande läser emellertid icke ha avseende å fastigheter av nu ifrågavarande slag.

Domänstyrelsen har föreslagit, att för ifrågavarande fastighetsförvärv skulle gälla följande villkor.

Fastigheten lämnas fri från alla gravationer samt tillträdes räknat från och med den 1 oktober 1943. Köpeskillingen erlägges, sedan säljaren visat, att fastigheten är fri från gravationer och ej heller häftar för till betalning förfallna utskylder. Samtliga skatter och onera betalas av säljaren i den mån de belöpa på tiden till tillträdesdagen samt av kronan i den mån de belöpa på tiden från och med tillträdesdagen. Kostnaderna för köpets lagfarande skola bestridas av kronan. Härjämte skall kronan respektera ett mellan Kalix älvs flottningsförening och Nederkalix kommun den 5 september 1941 träffat avtal rörande fastighetens uthyrande för tiden till den 1 oktober 1946 ävensom mellan hyresvärd och hyresgäst träffad särskild överenskommelse, som den 4 september 1943 bekräftats av Nederkalix kommunalnämnd, varigenom hyresgästen förbundit sig att efter hyrestidens utgång återställa fastigheten i dess ursprungliga skick. Säljaren skall slutligen vara skyldig att gottgöra kronan för vad han kontant eller in natura uppburit eller kan komma att uppbära i form av hyra eller annan avgäld för fastigheten för tid efter tillträdesdagen, liksom ock vara berättigad till motsvarande ersättning av kronan, avseende tiden före samma dag.

I remissutlåtande den 10 januari 1944 har *riksräkenskapsverket* anfört i huvudsak följande.

Jordbruksutskottet har i sitt av riksdagen godkända utlåtande den 23 mars 1942, nr 18, angående en av Kungl. Maj:t gjord framställning om ytterligare rörelsekapital för domänverket förklarar sig vilja understryka ett av riksräkenskapsverket i angivna ärende gjort uttalande, att domänverkets kostnader för anläggningar icke böra i strid mot gällande budgetordning redovisas såsom driftkostnader. I föreliggande framställning framhåller domänstyrelsen, att detta uttalande icke torde ha avseende å fastigheter av det slag varom i framställningen är fråga. Riksräkenskapsverket kan för sin del icke biträda denna domänstyrelsens uppfattning utan anser, att kostnaden för förvärvet av den av domänstyrelsen nu till inköp föreslagna fastigheten bör betraktas icke såsom driftsutgift utan såsom kapitalinvestering. I anslutning till vad som tillämpas beträffande såväl byggnader å domänverkets jordbruksdomäner som för jordbruk avsedda byggnader å sådana fastigheter, som bokföras å domänverkets fond jämlikt de av 1939 års riksdag (r. skr. nr 246) godkända grunderna för redovisning å domänverkets fond av vissa för speciella uppgifter disponerade egendomar m. m., torde dock den del av kostnaden för förvärvet av fastigheten, som kan anses belöpa å de å fastigheten förefintliga byggnaderna, böra omedelbart avskrivas.

Enligt vad riksräkenskapsverket nu anfört skulle det vara principiellt riktigast, att å kapitalbudgeten till inköp av ifrågavarande fastighet beviljades ett investeringsanslag för domänverkets fond samt att å driftbudgeten anvisades ett anslag för direkt avskrivning av den till byggnaderna å fastigheten hänförliga delen av kostnaden för förvärvet. Därast fastighetsköpet genomföres före nu löpande budgetårs utgång, d. v. s. innan den föreslagna omläggningen av kapitalbudgetens utformning kommit till stånd, torde emellertid även kunna förfaras så, att kostnaden till den del den kan anses be-

löpa å själva marken bestrides från markinköpsfonden samt i övrigt gäldas av de till driftkostnader för statens skogsdomäner anvisade medlen. I båda fallen kommer fastigheten att bokföras å domänverkets fond till belopp motsvarande anskaffningsvärdet för den till fastigheten hörande marken. Enligt domänstyrelsens förslag skulle däremot fastigheten icke alls komma att upptagas bland statens i rikshuvudboken redovisade tillgångar, vilket enligt riksräkenskapsverkets mening måste anses synnerligen otillfredsställande.

I skrivelse den 21 januari 1944 har *domänstyrelsen*, med anledning av vad riksräkenskapsverket framhållit i ärendet, anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot att kostnaden för ifrågavarande fastighet till den del den kunde anses belöpa å själva marken hestredes från markinköpsfonden samt i övrigt gäldades av de till driftkostnader för statens skogsdomäner anvisade medlen. Markvärdet å den nu till inköp föreslagna fastigheten kunde uppskattas till cirka 10 000 kronor. Liknande frågor om inköp av mark för tjänstemannabostäder torde framdeles komma att uppstå, varvid förmånliga inköp kunde bli beroende av ett snabbt avgörande. Därest Kungl. Maj:t skulle anse, att frågan om anlåtande av markinköpsfonden i nu förevarande fall borde underställas riksdagens prövning, har styrelsen därför ifrågasatt, huruvida icke Kungl. Maj:t borde utverka ett generellt bemyndigande av riksdagen att i sådana fall få anlita markinköpsfonden.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad domänstyrelsen anfört anser jag mig böra förorda, att åtgärder snarast vidtagas för inköp för kronans räkning av den Kalix älvs flötningsförening tillhöriga tomten nr 6 i kvarteret Posthornet i Kalix municipalsamhälle. Såsom i det föregående nämnts är fastigheten i fråga avsedd att disponeras dels till bostad åt jägmästaren i Kalix revir och eventuellt även åt dennes assistent, dels ock till expeditionslokaler för revirets räkning. Mot storleken av den föreslagna köpeskillingen för fastigheten, 55 000 kronor, synes intet vara att erinra. Ej heller torde anledning till erinran mot de av domänstyrelsen föreslagna köpevillkoren förefinnas. Vad angår finansieringen av fastighetsförvärvet kan jag däremot — med hänsyn såväl till de i det föregående återgivna uttalandena vid 1942 års riksdag rörande redovisningen av domänverkets kostnader för anläggningar som till den i årets statsverksproposition förordade omläggningen av kapitalbudgeten — icke tillstyrka, att köpeskillingen gäldas i den ordning som domänstyrelsen föreslagit. I stället torde — i anslutning till vad riksräkenskapsverket uttalat — de för ifrågavarande fastighetsförvärv erforderliga medlen, 55 000 kronor, böra äskas av riksdagen å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket i form av ett särskilt investeringsanslag. Då det torde vara angeläget att medel för köpeskillingens gäldande snarast möjligt bli tillgängliga, synes förenämnda belopp böra upptagas å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår. Frågan om medelsanvisning för avskrivning i viss omfattning av förevarande kostnader torde senare få anmälas av chefen för finansdepartementet. Sedan riksdagen anvisat medel för köpets genomförande, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig

överensstämmelse med vad domänstyrelsen föreslagit — meddela beslut rörande de närmare villkoren för förvärvet. Såsom riksräkenskapsverket förordat bör fastigheten så snart köpet avslutats bokföras å domänverkets fond till belopp motsvarande anskaffningsvärdet för den till fastigheten hörande marken, eller 10 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av tomt i Kalix municipalsamhälle* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa ett investeringsanslag av kronor 55 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Siv Schiöler.

Bilaga 11.

Kapitalinvesteringar.

Folkhushållningsdepartementet.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres, anmäler här-
efter under folkhushållningsdepartementets handläggning hörande ärenden
angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret
1943/44 samt anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] **6. Förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.** Till bestridande av kostnaderna för de inköp och den lagring av inhemska förnödenheter, som ske genom försorg av statens reservförrådsnämnd och statens livsmedelskommission, ävensom av vissa med reservförrådsnämndens verksamhet förenade kostnader ha 1940—1943 års riksdagar under anslagsrubriken Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. anvisat anslag å tillhoppa 161 000 000 kronor, därav 33 000 000 kronor för innevarande budgetår. Av anslaget må efter medgivande av Kungl. Maj:t medel även disponeras för att bestrida reservförrådsnämndens utgifter för bearbetning av lagrade importvaror till halvfabrikat eller färdiga produkter ävensom kostnaderna för lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt skatter och tullar.

Av anslaget återstår för närvarande ett odisponerat belopp av omkring 4 000 000 kronor. Under senaste tiden ha av statens reservförrådsnämnd, statens industrikommission och statens bränslekommission anmälts frågor om inköp under innevarande budgetår av olika förnödenheter i sådan omfatt-

ning, att återstående medel å anslaget icke förslå att bestrida kostnaderna för inköpen, därest desamma befinnas böra komma till stånd.

Förslag om här ifrågavarande inköp hava av reservförrådsnämnden framlagts i två skrivelser den 11 februari 1944 och i en den 24 i samma månad dagtecknad promemoria, vid vilken fogats av industrikommissionen och bränslekommissionen till reservförrådsnämnden överlämnade skrivelser i ämnet. Under hänvisning i övrigt till handlingarna, vilka komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, torde jag här få inskränka mig till följande redogörelse.

De för olika inköp erforderliga kapitalbeloppen framgå av denna sammanställning:

Nickel	kronor	3 500 000
Koppar	»	600 000
Zink	»	1 700 000
Molybdenmalm	»	625 000
Armeringsjärn	»	10 000 000
Terpentin	»	680 000
Bensol	»	380 000
Skifferbensin och skifferfotogen	»	7 000 000
Trätjärprodukter (inköp och förädling)	»	10 000 000

Summa kronor 34 485 000

Inköpen av nickel och zink grunda sig på av staten med vederbörande företag ingångna avtal, enligt vilka staten iklätt sig avsättningsgaranti för vissa kvantiteter. Någon svårighet i och för sig att vinna avsättning för de statsgaranterade nickelpartierna torde icke föreligga, men på grund av försörjningsläget torde endast beträffande en del av den producerade nickeln förbrukningslicenser komma att meddelas under innevarande budgetår. Återstående nickelpartier torde böra tills vidare upplagras hos reservförrådsnämnden. För den upplagring, som kan beräknas ske under innevarande halvår, torde det angivna beloppet vara erforderligt. Huruvida statens avsättningsgaranti i fråga om zink kan under innevarande budgetår komma att aktualiseras, kan för närvarande icke med säkerhet angivas. Medel böra emellertid finnas tillgängliga för ändamålet. I fråga om armeringsjärn torde böra erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 februari 1944 uppdragit åt reservförrådsnämnden att för upplagring inköpa armeringsjärn intill ett belopp av 10 000 000 kronor samt bemyndigat nämnden att för bestridande av kostnaderna härför tills vidare disponera under händer varande medel. Ehuru under innevarande budgetår av angivna belopp endast omkring 4 000 000 kronor torde behöva stå till förfogande, bör emellertid i förevarande anslagberäkning räknas med 10 000 000 kronor. Vid de beräkningar, som legat till grund för det för nästa budgetår äskade anslaget å 60 000 000 kronor till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m., har nämligen hänsyn icke tagits till det nu uppkomna behovet av medel för inköp av armeringsjärn. Därest produktionen av sulfatterpentin kom-

mer att uppnå ungefär samma nivå under första halvåret 1944 som under motsvarande tid 1943, kan ett visst överskott av terpentin motses. Med hänsyn till de osäkra försörjningsutsikterna för andra halvåret 1944 har därför industrikommissionen funnit det tillrådligt, att det eventuella överskottet upplägges i reservförråd. Kommissionen har emellertid uttalat, att såvitt nu kunde bedömas det knappast vore troligt, att ett terpentinöverskott av den storleksordning, som motsvarade det anmälda kapitalbehovet, skulle uppkomma innevarande halvår. Det till 7 000 000 kronor beräknade beloppet för inköp av skifferbensin och skifferfotogen avser att möjliggöra ett omhändertagande av de kvantiteter av angivna produkter, vilka produceras vid Svenska skifferoljeaktiebolaget och som beräknas icke komma att konsumeras under första halvåret 1944. Av ifrågavarande belopp ha emellertid 3 000 000 kronor genom beslut av Kungl. Maj:t den 11 februari 1944 redan anvisats. Det av bränslekommissionen anmälda medelsbehovet skulle på grund härav nedgå till 4 000 000 kronor. Vad slutligen angår de ifrågavarande inköpen av trätjärprodukter sammanhänga desamma till övervägande del med avtal, som bränslekommissionen enligt bemyndiganden av Kungl. Maj:t träffat med producenter och enligt vilka staten iklätt sig avsättningsgaranti för de framställda produkterna. I det beräknade medelsbehovet ingå även kostnader för produkternas förädling till tjärsmörjoljor, fiskebåtsbränsle och traktorbränsle. Av det begärda beloppet å 10 000 000 kronor ha numera 5 000 000 kronor ställts till förfogande, varför det återstående medelsbehovet skulle utgöra 5 000 000 kronor.

Av den lämnade redogörelsen framgår att vissa av de medelsbehov som här angivits grunda sig på av staten lämnade avsättningsgarantier för de ifrågavarande produkterna. I vilken utsträckning dessa garantier kunna komma att nödvändiggöra inköp från statens sida kan icke för närvarande med säkerhet förutses. Jag anser emellertid försiktigheten bjuda att vid nu förevarande anslagsberäkning utgå från att statsgarantierna komma att aktualiseras. Beträffande det för armeringsjärn beräknade beloppet å 10 000 000 kronor har Kungl. Maj:t redan tagit ställning i och med uppdraget till reservförrådsnämnden att för angivna belopp inköpa armeringsjärn. Till återstoden av här ifrågasatta inköp är jag icke beredd att för närvarande fatta ståndpunkt. Medel böra emellertid stå till förfogande, för den händelse inköpen befinnas böra ske. Vidare bör framhållas, att ytterligare förvärv kunna redan under innevarande budgetår komma att aktualiseras, varför det är angeläget, att det anslag, om vars äskande jag här gör hemställan, icke tillmätes alltför knappt.

Såsom tidigare nämnts uppgår behållningen å inköpsanslaget till omkring 4 000 000 kronor. Med hänsynstagande härtill torde tilläggsanslaget lämpligen böra anvisas med avrundat 25 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisa
ett investeringsanslag av kronor 25 000 000.

[2.] **Statlig krigsförsäkring.** Å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 har å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisats ett reservationsanslag å 50 000 000 kronor till Statlig krigsförsäkring. De sålunda anvisade medlen ha sedermera överförts till ett för budgetåret 1940/41 till samma ändamål anvisat anslag å jämväl 50 000 000 kronor. Några ut-anordningar av medel från anslagen ha hittills icke ägt rum, enär de med den statliga krigsförsäkringsverksamheten förenade utgifterna kunnat i sin helhet täckas med inflytande premier.

Jämlikt beslut av 1928 års riksdag angående dispositionsrätten till reservationer å äldre riksstatsanslag (riksdagens skrivelse nr 20) må reservationsanslag i intet fall kvarstå till vederbörandes förfogande längre än till och med tredje budgetåret efter det, å vars riksstat anslaget blivit sist uppfört.

Med utgående från nu rådande förhållanden torde man visserligen hava anledning räkna med att de för den statliga krigsförsäkringen anvisade medlen icke skola behöva tagas i anspråk. Förhållandena på förevarande område kunna emellertid snabbt så ändras, att möjlighet bör finnas att disponera det för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget även under budgetåret 1944/45. För dylik dispositionsrätt erfordras riksdagens medgivande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det för budgetåret 1940/41 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisade reservationsanslaget till Statlig krigsförsäkring må få disponeras under budgetåret 1944/45.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Siv Schiöler.

*Bihang.***Förteckning**

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen år 1944 äskade, eller, i förekommande fall, av riksdagen anvisade anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 utöver de i prop. nr 2 upptagna anslagen.

Driftbudgeten.**A. Egentliga statsutgifter.***IV. Försvarsdepartementet.*

	Kronor	
Krigsmaterielverket:		
B: 14 b	Anskaffning av viss kontorsutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	90 000
B: 14 c	Merkostnader för vissa fabriksanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	4 325 000
Undervisning och övningar:		
C: 28	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	18 900
C: 29	Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m., <i>reservationsanslag</i>	300 000
Anskaffning och vård av hästar m. m.:		
C: 32	Remontering, <i>reservationsanslag</i>	400 000
Tygmateriel m. m.:		
C: 43 d	Anskaffning av viss tygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	3 675 000
Fortifikatoriska anläggningar:		
C: 48 a	Vissa befästningsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	14 335 000
E: 10	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	50 000
E: 13 a	Teleteknisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	20 000
E: 17 c	Merkostnader för maskinella anordningar för värnpliktsredovisningen, <i>reservationsanslag</i>	300 000
		23 513 900

V. Socialdepartementet.

Bekämpande av arbetslösheten:		
B: 16	Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., <i>reservationsanslag</i>	20 000 000
B: 16 a	Vissa ersättningar åt arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl.	10 500
B: 82 a	Bidrag till allmänna barnhuset	283 000
G: 8	Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 620 000

		Kronor
G: 8 c	Ytterligare understöd m. m. åt vissa estniska medborgare, <i>reservationsanslag</i>	775 000
G: 8 d	Mottagningskostnader för finska barn m. m., <i>reservationsanslag</i>	740 000
		25 428 500

VI. Kommunikationsdepartementet.

Vägbyggnader och vägunderhåll:		
B: 17 a	Vissa vägbyggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	15 000 000
B: 29 a	Bestridande av kostnader för marklösen m. m. för vissa vägbyggnadsföretag, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
D: 8	Lokaler för taxeringsavdelningar vid vissa länsstyrelser, <i>reservationsanslag</i>	50 000
		20 050 000

VII. Finansdepartementet.

C: 18 a	Inventering av typskogar, <i>reservationsanslag</i>	50 000
E: 3	Organisationsundersökningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	25 000
E: 8	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150 000
		225 000

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:		
F: 17	Extra undervisningskurser, <i>reservationsanslag</i>	17 000

IX. Jordbruksdepartementet.

Lantbrukshögskolan:		
D: 8 b	Inredning och utrustning, <i>reservationsanslag</i>	37 000
Statens veterinärmedicinska anstalt:		
F: 10 a	Ersättning till lantbruksakademien för skada å viss mark vid Experimentalfältet m. m.	20 000
J: 23 a	Inköp av brandslang, <i>reservationsanslag</i>	96 000
K: 18	Kostnader för deltagande i utbildningskurs för lantmäteritekniska biträden	22 000
		175 000

Säger för egentliga statsutgifter **69 409 400**

Kapitalbudgeten.

I. Statens affärsverksfonder.

C. Statens järnvägar.

Kommunikationsdepartementet:

4	Fortsatt anläggning av dubbelspår	2 000 000
---	---	-----------

D. Statens vattenfallsverk.

Kommunikationsdepartementet:

8 a	Tillskott vid bildande av Bergeforsens aktiebolag	300 000
-----	---	---------

Kronor

E. Domänverket.

Jordbruksdepartementet:		
3	Inköp av tomt i Kalix municipalsamhälle	55 000
		<u>2,355 000</u>

III. Statens allmänna fastighetsfond.

Socialdepartementet:		
3 a	Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Tärna distrikt	70 000

IV. Försvarsväsendets fastighetsfond.

Marinförvaltningens delfond:		
16 c	Vissa merkostnader för marinens centrala beklädnadsverkstad	23 500

VII. Fonden för förlag till statsverket.

Finansdepartementet:		
4 c	Ytterligare reglering av vissa krediter	¹ 20 000 000
Folkhushållningsdepartementet:		
6	Förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m.	25 000 000
		<u>45 000 000</u>
	Säger för kapitalbudgeten	47 448 500

¹ Inklusive i prop. nr 2 äskat belopp av 5 000 000 kronor.